

KOMISIJOS SPRENDIMAS

2008 m. birželio 4 d.

dėl valstybės pagalbos C 41/05, kurią Vengrija skyrė pagal elektros energijos pirkimo sutartis

(pranešta dokumentu Nr. C(2008) 2223)

(Tekstas autentiškas tik vengrų kalba)

(Tekstas svarbus EEE)

(2009/609/EB)

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA,

elektros energijos pirkimo sutartis (toliau – EEPS). Remdamasi tuo metu turima informacija Komisija įtarė, kad EEPS buvo neteisėtą valstybės pagalbos elementų.

atsižvelgdama į Europos bendrijos steigimo sutartį, ypač į jos 88 straipsnio 2 dalies pirmąją pastraipą,

atsižvelgdama į Europos ekonominės erdvės susitarimą, ypač į jo 62 straipsnio 1 dalies a punktą,

paprašiusi suinteresuotąsias šalis pateikti pastabas pagal pirmiau minėtas nuostatas ⁽¹⁾ ir atsižvelgdama į tas pastabas,

kadangi

1. PROCEDŪRA

- (1) 2004 m. kovo 31 d. raštu, kuris užregistruotas tą pačią dieną, Vengrijos valdžios institucijos pranešė Komisijai apie Vyriausybės dekretą 183/2002 (VIII.23.) ⁽²⁾ Sutarties dėl Čekijos Respublikos, Estijos Respublikos, Kipro Respublikos, Latvijos Respublikos, Lietuvos Respublikos, Vengrijos Respublikos, Maltos Respublikos, Lenkijos Respublikos, Slovėnijos Respublikos ir Slovakijos Respublikos stojimo į Europos Sąjungą IV priedo 3 dalies 1 punkto c papunktyje nustatyta tvarka („laikinoji procedūra“). Dekrete, apie kurį pranešta, nustatyta išlaidų, kurias patyrė valstybinio elektros tinklo operatorius (*közüzemi nagykereskedelmi engedélyes*), įmonė *Magyar Villamos Művek Zrt.* (toliau – MVM), kompensavimo tvarka. Komisija užregistravo šį pranešimą valstybės pagalbos bylos numeriu HU 1/2004.
- (2) Vengrijos valdžios institucijos ir Komisija dėl priemonės pasikeitė keliais oficialiais raštais ⁽³⁾. Komisija taip pat gavo pastabų iš trečiųjų šalių ⁽⁴⁾. Taikydama laikinąją procedūrą, Komisija nustatė, kad Vengrijos elektros energijos didmeninė rinka buvo iš esmės suformuota pagal MVM ir tam tikrų elektros energijos gamintojų ilgalaikės

- (3) 2005 m. balandžio 13 d. raštu, užregistruotu 2005 m. balandžio 15 d., Vengrijos valdžios institucijos atšaukė pranešimą apie Vyriausybės dekretą 183/2002. 2005 m. gegužės 4 d. pagal 1999 m. kovo 22 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 659/1999, nustatantį išsamias EB Sutarties 93 straipsnio taikymo taisykles (toliau – Procedūrinis reglamentas) ⁽⁵⁾, Komisija savo iniciatyva užregistravo valstybės pagalbos bylą (bylos numeris NN 49/05) dėl EEPS.

- (4) 2005 m. gegužės 24 d. raštu (D/54013) Komisija paprašė Vengrijos valdžios institucijų papildomos informacijos. 2005 m. liepos 20 d. atsakymą Komisija užregistravo 2005 m. liepos 25 d. Daugiau informacijos Vengrijos valdžios institucijos pateikė 2005 m. rugsėjo 28 d. raštu, kuris užregistruotas 2005 m. rugsėjo 30 d.

- (5) 2005 m. lapkričio 9 d. raštu Komisija informavo Vengriją, kad nusprendė pradėti procedūrą pagal EB sutarties 88 straipsnio 2 dalį dėl EEPS (toliau – Sprendimas pradėti procedūrą). Sprendimas pradėti procedūrą paskelbtas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* ⁽⁶⁾.

- (6) Sprendime pradėti procedūrą Komisija pareiškė abejones dėl EEPS suderinamumo su bendrąja rinka ir pakvietė suinteresuotąsias šalis pateikti pastabas.

- (7) Paprašiusi pratęsti pastabų pateikimo terminą ir Komisijai su tuo sutikus ⁽⁷⁾, Vengrija pastabas dėl Sprendimo pradėti procedūrą pateikė 2006 m. sausio 31 d., o Komisija jas užregistravo 2006 m. vasario 1 d.

⁽¹⁾ OL C 324, 2005 12 21, p. 12.

⁽²⁾ Vyriausybės dekretas 183/2002 (VIII.23.) dėl per didelių sąnaudų apibrėžties ir valdymo išsamių taisyklių.

⁽³⁾ Vengrijos valdžios institucijų 2004 m. birželio 4 d. raštai, užregistruoti tą pačią dieną, ir 2004 m. spalio 20 d. raštai, užregistruoti 2004 m. spalio 21 d.

⁽⁴⁾ 2004 m. gruodžio 21 d. elektros energijos gamintojo AES-Tisza Erőmű Kft. raštas.

⁽⁵⁾ OL L 83, 1999 3 27, p. 1.

⁽⁶⁾ OL C 324, 2005 12 21, p. 12.

⁽⁷⁾ 2005 m. gruodžio 14 d. prašymas, su kuriuo Komisija sutiko 2005 m. gruodžio 20 d.

- (8) Komisija, po kelių prašymų sutikusi pratęsti pastabų pateikimo terminą⁽⁸⁾, trečiųjų šalių pastabas užregistravo taip: 2006 m. sausio 11 d. MVM; 2006 m. sausio 20 d. trečiosios šalies, kuri pageidavo, kad jos tapatybė nebūtų atskleista; 2006 m. sausio 20 d. ir kovo 6 d. *Marta* įėgainės; 2006 m. vasario 10 d. banko [...]; 2006 m. vasario 13 ir 14 d. *AES-Tisza* įėgainės, 2006 m. vasario 13 d. banko [...]; 2006 m. vasario 14 d. *Electrabel S.A.* ir jos patronuojamosios *Dunament* įėgainės; 2006 m. vasario 21 d. Budapešto įėgainės; ir 2006 m. vasario 21 d. *Csepel* įėgainės pateiktas pastabas.
- (9) Gavusi Vengrijos valdžios institucijų patvirtinimą, kad taikant šią procedūrą trečiųjų šalių pateikta informacija bus laikoma konfidencialia⁽⁹⁾, Komisija 2006 m. balandžio 25 d. nusiuntė Vengrijai minėtas pastabas.
- (10) Vengrijos valdžios institucijos pateikė pirmąją pastabų dėl trečiųjų šalių pastabų dalį 2006 m. birželio 28 d. raštu, kuris užregistruotas 2006 m. birželio 29 d., antrąją dalį – 2006 m. liepos 24 d. raštu, kuris užregistruotas 2006 m. liepos 25 d.
- (11) Komisijos narė N. Kroes, žinodama, kad Vengrijos energetikos sektoriuje planuojami teisės aktų pakeitimai, 2006 m. spalio 17 d. nusiuntė raštą Ministrui J. Kóka, kuriame Vengrijos Vyriausybė raginama naujuose teisės aktuose išspręsti EEPS ir galimų kompensuojamųjų priemonių pagal ES teisę klausimą.
- (12) 2006 m. gruodžio 19 d. įmonė *AES-Tisza* pateikė daugiau pastabų ir pareiškė nepasitenkinimą keliais Komisijos procedūros aspektais.
- (13) 2006 m. lapkričio 21 d. (užregistruotas 2006 m. lapkričio 23 d.) ir 2007 m. sausio 15 d. (užregistruotas tą pačią dieną) raštuose ir 2006 m. gruodžio 18 d. ir 2007 m. kovo 8 d. susitikimuose su Komisija Vengrijos valdžios institucijos patvirtino ketinimą padaryti teisės aktų pakeitimus, susijusius su energetikos sektoriaus liberalizavimu, ir taip kartu pakeisti esamą padėtį didmeninėje elektros rinkoje.
- (14) 2007 m. balandžio 23 d. Komisija nusiuntė prašymą suteikti daugiau informacijos. Vengrija atsakė 2007 m. birželio 5 d., o 2007 m. rugpjūčio 6 d. atsiuntė papildomos informacijos.
- (15) 2007 m. gegužės 4 d. raštu Vengrijos valdžios institucijos pranešė Komisijai, kad sudarė darbo komitetą derėtis su visais susijusiais gamintojais dėl EEPS nutraukimo ar esminių pakeitimų. Atitinkamai 2007 m. gegužės 11 d. Vyriausybė priėmė Sprendimą Nr. 2080/2007 (V.11.) dėl ilgalaikių elektros energijos pirkimo sutarčių energetikos sektoriuje⁽¹⁰⁾, kuriuo sudarytas minėtas darbo komitetas (vadovaujamas Vyriausybės kanceliarijos), siekiant nedelsiant išspręsti EEPS klausimą pagal ES valstybės pagalbos taisykles ir nurodyti dėl to pradėti oficialias derybas su susijusiais elektros energijos gamintojais. 2007 m. liepos 3 d. raštu Vengrijos Vyriausybė informavo Komisiją apie pirmųjų derybų, kurios vyko 2007 m. birželio mėn., rezultatus.
- (16) Vykstant liberalizacijos procesui naujasis Elektros energijos aktas⁽¹¹⁾ paskelbtas 2007 m. liepos 2 d., o iš dalies įsigaliojo 2007 m. spalio 15 d. ir 2008 m. sausio 1 d. Vengrijos Vyriausybė 2007 m. liepos 25 d. raštu informavo Komisiją apie naujuoju elektros energijos aktu pasiektus laimėjimus, susijusius su Vengrijos elektros rinkos atvėrimu. Tačiau naujuoju aktu nepakeistos ir toliau liko galioti MVM ir Sprendime pradėti procedūrą išvardytų elektros energijos gamintojų EEPS.
- (17) 2007 m. liepos 26 d. raštu Komisija pateikė daugiau klausimų Vengrijos valdžios institucijoms.
- (18) 2007 m. rugsėjo 7 d. Komisija užregistravo Vengrijos Vyriausybės raštą, kuriuo prašoma daugiau laiko, kad būtų galima sėkmingai užbaigti derybas su gamintojais.
- (19) 2007 m. rugsėjo 24 d. ir spalio 31 d. Komisija užregistravo Vengrijos atsakymus į 2007 m. liepos 26 d. klausimus.
- (20) 2007 m. gruodžio 14 d. pagal Reglamento (EB) Nr. 659/1999 (toliau – Procedūrinis reglamentas) 5 straipsnio 2 dalį Komisija nusiuntė Vengrijos valdžios institucijoms priminimą, išvardydama klausimus, į kuriuos atsakant pateikta informacija dar neišsami. Vengrijos valdžios institucijos atsakė 2008 m. sausio 16 d. raštu.
- (21) Kadangi įmonės *Dunament* ir *AES-Tisza* nepateikė prašomų duomenų, Vengrijos valdžios institucijos teigė, kad negalėjo pateikti išsamaus atsakymo į Komisijos klausimus.

⁽⁸⁾ Prašymai, užregistruoti 2006 m. sausio 9 d. (*Budapesti Erőmű*), 2006 m. sausio 16 d. (*AES-Tisza*, [...](^{*})), 2006 m. sausio 17 d. (*Electrabel*), 2006 m. sausio 19 d. [...] ir 2006 m. sausio 20 d. (*Csepeli Erőmű*), su kuriais Komisija sutiko savo 2006 m. sausio 13, 18, 20, 24 d. ir vasario 27 d. raštuose.

^{*} Duomenys, kurie laikomi profesine paslaptimi, Sprendimo tekste pažymėti [...] ženklu.

⁽⁹⁾ Raštas, užregistruotas 2006 m. balandžio 3 d.

⁽¹⁰⁾ 2080/2007 (V.11.) Korm. Határozat a villamos energia iparban kötött hosszú távú szerződésrek rendezéséről.

⁽¹¹⁾ 2007 m. aktas LXXXVI.

- (22) Atitinkamai, 2008 m. vasario 15 d. Komisija priėmė nurodymą pateikti informaciją, kuriuo reikalaujama, kad Vengrija per penkiolika dienų pateiktų sprendime išvardytus duomenis.
- (23) Vasario 27 d. *Dunament* jėgainė nusiuntė Komisijai atsakymų į Vengrijos valdžios institucijos klausimus kopiją ir paaiškino priežastis, dėl kurių ji negalėjo atsakyti į jai pateiktus klausimus. Vengrijos valdžios institucijos atsakė 2008 m. kovo 4 ir 13 d. Atsakydamos į aiškų *Dunament* jėgainės prašymą Vengrijos valdžios institucijos prie atsakymo pridėjo *Dunament* raštus, siųstus Finansų ministerijai ir Vengrijos energetikos tarnybai 2007 m. gegužės 14 d., 2007 m. rugpjūčio 21 d., 2007 m. rugsėjo 13 d., 2007 m. gruodžio 7 d., 2008 m. sausio 14 d. ir 2008 m. vasario 20 d. Vengrijos valdžios institucijos nepersiuntė šių raštų kopijų Komisijai anksčiau⁽¹²⁾; tačiau atsakymuose į Komisijos klausimus per visą procedūrą jos įtraukdavo tą informaciją, kuri joms atrodė svarbi.
- (24) Iš Vengrijos valdžios institucijų atsakymų matyti, kad *AES-Tisza* nepateikė Vengrijai jokio atsakymo. 2008 m. kovo 10 d. faksograma *AES-Tisza* nusiuntė raštą Komisijos narei N. Kroes ir pareiškė nuomonę, kad Vengrijos valdžios institucijoms jau pateikti visi duomenys, kurių prašė Komisija.
- (25) 2008 m. kovo 13 d. atsakyme, remdamosi turima informacija, Vengrijos valdžios institucijos, atsakydamos į nurodymo pateikti informaciją III skyriaus 1 klausimo a–d punktus, pateikė Komisijai atitinkamus duomenis. Tačiau jos nesuteikė jokių papildomų duomenų, susijusių su klausimu, užduotu pagal nurodymo pateikti informaciją III skyriaus 1 klausimo e punktą dėl dviejų minėtų elektros energijos gamintojų investicijų.
- (26) Didžioji dalis informacijos, kuria pasikeista nuo HU1/2004 bylos užregistravimo, buvo susijusi su Komisijos komunikato dėl valstybės pagalbos, susijusios su per didelėmis sąnaudomis, tyrimo metodikos (Per didelių sąnaudų metodika) aiškinimu ir konkrečiu taikymu⁽¹³⁾. Remiantis taikant šią procedūrą pateiktais dokumentais, atrodė, kad Vengrijos valdžios institucijos planavo įdiegti per didelių sąnaudų kompensavimo sistemą, kurios vertinimą būtų buvę galima įtraukti į šį sprendimą. Todėl per visą šią procedūrą vyko esminės Komisijos ir Vengrijos valdžios institucijų derybos dėl kompensacijų sistemos, kurią Vengrija galėtų įdiegti, detalių, kad tokia sistema atitiktų metodikos kriterijus.
- (27) Nepaisant techninių diskusijų dėl galimo būsimo kompensavimo mechanizmo, Vengrijos valdžios institucijos iki šio sprendimo dienos nepateikė Komisijai išsamaus kompensavimo mechanizmo, kurį oficialiai patvirtino Vengrijos Vyriausybė. 2008 m. kovo 13 d. rašte Vengrijos valdžios institucijos aiškiai patvirtino, kad dabar jos nenori suteikti per didelių sąnaudų kompensacijos; tačiau jos pasiliko teisę vėliau tam tikriems elektros energijos gamintojams suteikti tokią kompensaciją.
- (28) Komisija 2008 m. balandžio 7 d. rašte paprašė patvirtinti tam tikrus Vengrijos Vyriausybės duomenis. Vengrijos valdžios institucijos pateikė prašomą informaciją 2008 m. balandžio 22 d. užregistruotu raštu.
- (29) 2008 m. gegužės 20 d. raštu Vengrijos valdžios institucijos pranešė Komisijai, kad šalyje 2008 m. kovo 31 d. nutraukė *Paks* jėgainės EEPs. Nors *Csepel* ir *Pannon* jėgainės pasirašė nutraukimo sutartis 2008 m. balandžio mėn., šio sprendimo dieną sutarčių įsigaliojimas vis dar priklauso nuo akcininkų ir banko institucijų patvirtinimo.
- Kitos dar neužbaigtos susijusios bylos**
- (30) Budapešto jėgainė užginčijo sprendimą pradėti procedūrą Pirmosios instancijos teisme 2006 m. kovo 3 d. pateikdama ieškinį, kuriam buvo suteiktas T-80/06 bylos numeris. 2006 m. birželio 6 d. *Csepel* jėgainė paprašė leisti įstoti į bylą ir palaikyti Budapešto jėgainę, Teismas tokį leidimą suteikė 2008 m. kovo 11 d.
- (31) Be to, Tarptautiniame investicinių ginčų nagrinėjimo centre Vašingtone, Kolumbijos apygardoje, dar nebaigtos dvi tarptautinio arbitražo bylos, kurias Vengrijos Respublikai iškėlė elektros energijos gamybos įmonės [...] ir [...], abi pagal EEPs Vengrijos jėgainių akcininkės. Procesai yra pagrįsti investicijų apsaugos nuostatomis, įtrauktomis į Energetikos chartijos sutartį.

2. PRIEMONĖS APRĄŠYMAS

Istorinės EEPs aplinkybės

- (32) Nuo 1991 m. gruodžio 31 d. iki 2002 m. gruodžio 31 d. Vengrijos elektros rinka buvo suformuota aplink „vieną pirkėją“, t. y. įmonę *Magyar Villamos Művek (MVM)*. MVM – tai 99,9 % valstybei priklausanti įmonė,

⁽¹²⁾ Išskyrus 2007 m. gruodžio 7 d. ir 2008 m. sausio 14 d. raštus.

⁽¹³⁾ Priimta Komisijos 2001 m. liepos 26 d. Metodiką galima rasti Komisijos tinklalapyje http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/legislation/specific_rules.html

kurios veikla apima elektros energijos gamybą, didmeninę prekybą, perdavimą ir mažmeninę prekybą. Pagal „vieno pirkėjo“ modelį, elektros energijos gamintojai galėjo tiekti energiją tik tiesiogiai MVM (jei MVM nenutraukė regioninių skirstymo įmonių sutarčių) ir MVM buvo vienintelė įmonė, įgaliota tiekti elektros energiją regioninėms skirstymo įmonėms. Pagal 1994 m. Elektros energijos aktą XLVIII (Elektros energijos aktas I), MVM turėjo užtikrinti patikimą elektros energijos tiekimą Vengrijoje kuo mažesnėmis sąnaudomis.

- (33) 2003 m. sausio 1 d. įsigaliojo 2001 m. Elektros energijos aktas CX (Elektros energijos aktas II, kuriuo pakeistas Elektros energijos aktas I). Akte nustatytas dvejetainis Vengrijos elektros rinkos modelis, kuris galiojo iki 2008 m. sausio 1 d., kai įsigaliojo 2007 m. Elektros energijos aktas LXXXVI (Elektros energijos aktas III, kuriuo pakeistas Elektros energijos aktas II). Tokį dvejetainį modelį sudarė komunalinių paslaugų segmentas ir konkurencingas segmentas, todėl reikalavimus atitinkantiems klientams (kurių skaičius laipsniškai didėjo) buvo leidžiama pereiti į konkurencingą segmentą. Komunalinių paslaugų segmente MVM ir toliau buvo vienintelė didmeninė įmonė, o laisvosios rinkos segmente atsirado ir kitų pardavėjų. Elektros energijos aktu III nutrauktas komunalinių paslaugų segmento egzistavimas, bet, nepaisant to, privatiems klientams ir kai kuriems komerciniams klientams (kiek tai leista antrosios Elektros energijos direktyvos⁽¹⁴⁾ taikytas universalųjų paslaugų įpareigojimas.
- (34) Elektros energijos akte I reikalaujama, kad MVM įvertintų bendrą valstybės elektros energijos poreikį ir kas dvejus metus rengtų Nacionalinį jėgainių statymo planą (*Országos Erőműépítési Terv*). Toks planas turėjo būti teikiamas tvirtinti Vengrijos Vyriausybei ir Parlamentui.
- (35) Iš Elektros energijos akto I ir Vengrijos Vyriausybės pateiktos medžiagos matyti⁽¹⁵⁾, kad svarbiausi Vengrijos energijos rinkos tikslai praėjusio amžiaus dešimtojo dešimtmečio viduryje buvo užtikrinti tiekimo saugumą kuo mažesnėmis sąnaudomis, modernizuoti infrastruktūrą, ypatingą dėmesį skiriant galiojantiems aplinkos apsaugos standartams, ir atlikti būtiną elektros energijos sektoriaus restruktūrizavimą. Siekiant šių bendrųjų tikslų, užsienio investuotojams, kurie įsipareigoję investuoti į jėgainių statybą ir modernizavimą Vengrijoje, pasiūlytos ilgalaikės elektros energijos pirkimo sutartys. EEPS pasirašė elektros energijos gamintojai ir MVM.

⁽¹⁴⁾ 2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/54/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti Direktyvą 96/92/EB (OL L 176, 2003 7 15, p. 37).

⁽¹⁵⁾ 2005 m. liepos 20 d. pateikti dokumentai, kurie užregistruoti 2005 m. liepos 25 d.

EEPS

- (36) MVM ir atskirų jėgainių pasirašytose EEPS⁽¹⁶⁾ nustatytas subalansuotas gamybos portfelis, leidžiantis MVM laikytis įsipareigojimo užtikrinti tiekimo saugumą. EEPS leidžiama MVM patenkinti ir bazinės apkrovos poreikį (lignitu kūrenamos jėgainės ir branduolinės jėgainės), ir didžiausios apkrovos poreikį (dujomis kūrenamos jėgainės).
- (37) EEPS reikalaujama, kad elektros energijos gamintojai tinkamai prižiūrėtų ir eksploatuotų gamybos įrenginius. Jie atideda visus elektros energijos gamybos pajėgumus (MW) ar didžiąją jų dalį MVM. Toks pajėgumų paskirstymas nepriklauso nuo faktinio jėgainės naudojimo. Be atidėtų pajėgumų, pagal EEPS reikalaujama, kad MVM iš kiekvienos jėgainės nupirktų tam tikrą mažiausią elektros energijos (MWh) kiekį.
- (38) Į kai kurias EEPS įtrauktos vadinamosios „sisteminės paslaugos“⁽¹⁷⁾ (tuo atveju, jei jėgainės turi techninių galimybių jas teikti), kurias MVM teikia sistemos operatoriumi MAVIR.
- (39) 1995–1996 m. EEPS (septynios iš dešimties vertinamų EEPS) pasirašytos numatant privatizuoti jėgaines. Šios EEPS parengtos pagal pavyzdinę sutartį, kurią Vengrijos Vyriausybės prašymu parengė tarptautinė teisės firma. Dėl šių EEPS pasirašymo nesurengtas konkursas. Tačiau dėl jėgainių privatizavimo konkursas vyko. EEPS (pasirašytos prieš privatizaciją) buvo dalis privatizacijos paketo. Po privatizacijos šalys kai kurias tokias sutartis (visų pirma *Mátra*, *Tisza* ir *Dunament* sutartys) iš dalies pakeitė.
- (40) *Csepel* jėgainės EEPS pasirašyta 1997 m. ir ji parengta pagal kitokį pavyzdį. Tačiau šiuo atveju taip pat nebuvo surengtas konkursas, o EEPS pasirašymas buvo susijęs su jėgainės privatizavimu.
- (41) *Ujpest* jėgainės (vienos iš trijų Budapešto jėgainių) ir Budapešto jėgainės EEPS pasirašyta 1997 m., ir vėl nebuvo surengtas konkursas.
- (42) Tik *Kispest* jėgainės EEPS (dar vienos Budapešto jėgainės, kuri buvo pasenusi ir kuri tuo metu buvo rekonstruota) pasirašyta 2001 m., surengus atvirą konkursą.

⁽¹⁶⁾ Kai kuriais atvejais buvo atskiros EEPS skirtingiems jėgainių gamybos blokams, pvz., *Mátra* ir *Dunament*.

⁽¹⁷⁾ Kaip antai balansavimo energija, tretiniai rezervai, paleidimo po visuotinės avarijos galimybės ir kt.

- (43) 2000–2004 m. pagal EEPS atidėti pajėgumai sudarė maždaug 80 % viso Vengrijos elektros energijos poreikio (MW). Nuo 2005 m. iki šio sprendimo dienos ta dalis buvo maždaug 60–70 %. Manoma, kad ji laipsniškai mažės 2011–2024 m. laikotarpiu ⁽¹⁸⁾.
- (44) Iš beveik dvidešimtys 1995–2001 m. pasirašytų EEPS dešimt dar galiojo tuo metu, kai Vengrija stojo į ES (2004 m. gegužės 1 d.).
- (45) Šis sprendimas susijęs tik su EEPS, kurios galiojo 2004 m. gegužės 1 d. Jis netaikomas EEPS, kurios neteko galios iki tos dienos. Nors šalis nutraukė kai kurių EEPS

(žr. 29 konstatuojamąją dalį) galiojimą 2008 m. balandžio mėn., šis sprendimas joms taikomas ir vertinamas jų valstybės pagalbos pobūdis bei suderinamumas su bendrąja rinka per laikotarpį nuo 2004 m. gegužės 1 d. iki jų galiojimo nutraukimo dienos (2008 m. balandžio mėn.).

Jėgainės, kurioms taikomos EEPS ir EEPS trukmė

- (46) EEPS pasirašiusios jėgainės, kurioms taikomas šis sprendimas, išvardytos toliau lentelėje. Nurodyta trukmė – tai iš pradžių suplanuota EEPS galiojimo pabaigos data, kaip nustatyta pačiose EEPS.

1 lentelė

Gamybos įmonių, kurioms taikomos EEPS, pagrindinių akcininkų ir EEPS trukmės apžvalga

Gamybos įmonės pavadinimas	Daugumos akcininkų grupė	Jėgainės, kurioms taikoma EEPS	EEPS trukmė
Budapesti Erőmű Rt.	EDF	Kelenföldi Erőmű	1996–2011 m.
		Újpesti Erőmű	1997–2021 m.
		Kispesti Erőmű	2001–2024 m.
Dunamenti Erőmű Rt.	Electrabel	Dunament F blokai	1995–2010 m. (pasirašyta 1995 m., įsigaliojo 1996 m.)
		Dunament G2 blokas	1995–2015 m. (pasirašyta 1995 m., įsigaliojo 1996 m.)
Mátrai Erőmű Rt.	RWE	Mátrai Erőmű	1995–2022 m. (iš pradžių nustatyta trukmė iki 2015 m., 2005 m. pratęsta iki 2022 m.)
AES-Tisza Erőmű Kft.	AES	Tisza II Erőmű	1995–2016 m. (pasirašyta 1995 m., įsigaliojo 1996 m.) (...)
Csepeli Áramtermelő Kft.	ATEL	Csepel II Erőmű	1997–2020 m. (pasirašyta 1997 m., įsigaliojo 2000 m.)
Paksi Atomerőmű Rt.	MVM	Paksi Atomerőmű	1995–2017 m. (*) (pasirašyta 1995 m., įsigaliojo 1996 m.)
Pannonpower Holding Rt.	Dalkia	Pécsi Erőmű	1995–2010 m. (pasirašyta 1995 m., įsigaliojo 1996 m.)

(*) Nutraukta abipuse sutartimi 2008 m. kovo mėn.

⁽¹⁸⁾ Šie dydžiai yra pagrįsti gamybos pajėgumų rezervo (MW) apskaičiavimu, bet ne parduodamos elektros (MWh) kiekiu. Juos Komisijai Vengrijos valdžios institucijos pateikė 2004 m. birželio 4 d. raštu. Tie patys skaičiai įtraukti ir į Vengrijos elektros rinkos tyrimo, kurį atliko Vengrijos konkurencijos tarnyba (2006 m. gegužės 15 d.), ataskaitą.

Kainos

- (47) Vyriausybės dekretu 1074/1995 (VIII.4) dėl elektros energijos kainų reguliavimo Vyriausybė įsipareigojo, kad nuo 1997 m. sausio 1 d. (vadinamojo pirmojo kainų reguliavimo ciklo pradžios), kad „be pagrįstų veiklos sąnaudų, didmeninėmis ir mažmeninėmis kainomis bus užtikrinta 8 % nuosavo kapitalo grąža“. Taip Vyriausybė EEPS pasirašiusiems jėgainėms garantavo 8 % kapitalo grąžą.
- (48) Nuo 2001 m. sausio 1 d. (antrojo kainų reguliavimo ciklo pradžios) į oficialias kainas įskaičiuotas 9,8 % jėgainių turto pelnas (*eszközarányos megtérülés*). Didesnis procentas nebūtinai reiškė, kad keičiasi faktinės sumos, nes skyrėsi dviejų grąžos dydžių pagrindas (pirmasis buvo skaičiuojamas pagal nuosavą kapitalą, antrasis – turta). Kainos atitiko infliacijos pokyčius.
- (49) Kainos jėgainėms buvo reguliuojamos iki 2003 m. gruodžio 31 d.
- (50) Per šį kainų reguliavimo laikotarpį Vengrijos energetikos tarnyba išanalizavo kiekvienos jėgainės kainų struktūrą ir nustatė tokią MVM elektros energijos pirkimo kainą, kuri užtikrintų garantuotą pelningumą.
- (51) Į sąnaudų, kurioms taikomas toks kainos nustatymo būdas, sąrašą įtraukti tokie pagrindiniai sąnaudų punktai ⁽¹⁹⁾:
- pastoviosios sąnaudos: nusidėvėjimas, draudimas, tam tikros pastoviosios eksploatacijos ir veiklos sąnaudos, paskolų palūkanos [*„hitelkamatok“*], uždarymas [*„rekultivációs költségek“*], fiskalinės sąnaudos (mokesčiai), personalo išlaidos [*„személyi jellegtű költségek“*], aplinkos apsaugos sąnaudos, išlaidos Centriniam branduolinės energijos fondui [*„Központi Nukleáris Alap befizetések“*], skirtos branduolinėms jėgainėms, ir nenumatytos išlaidos [*„rendkívüli ráfordítások“*],
  - kintamosios sąnaudos: kuro sąnaudos.
- (52) Vengrijos energetikos tarnybai teko užduotis užtikrinti, kad dengiamos sąnaudos būtų pagrįstos ir būtinos.
- (53) Oficiali kaina pakeitė EEPS nustatytą kainą.
- (54) Nuo 2004 m. sausio 1 d. kainos nustatomos taikant EEPS kainų formules. Tiksliai formulėms reikšmė išsiaiškinta vedant kasmetines derybas dėl kainų tarp MVM ir elektros energijos gamintojų.
- (55) EEPS taikomos kainų formulės labai sudėtingos; tačiau jos atitinka tą patį principą, kaip ir Vengrijos energetikos tarnybos iki 2004 m. sausio mėn. taikyta metodika. Pagal Vengrijos valdžios institucijų pateiktą medžiagą ⁽²⁰⁾ EEPS priedas, susijęs su kainų apibrėžimu, sudarytas taikant formules ir apibrėžtis iš minėto Vyriausybės dekretu 1074/1995 dėl elektros energijos kainų reguliavimo. (Pagal pateiktą medžiagą „sutartyse nukopijuotos dekretu formulės ir apibrėžtys“.) Taigi EEPS kainų nustatymo principai paremti pagrįstų išlaidų kategorijomis, panašiai kaip ir reguliuojamų kainų nustatymo mechanizmas.
- (56) Kiekvienoje EEPS yra dviejų tipų mokesčių komponentai: pajėgumų mokestis (arba mokestis už siūlomus pajėgumus) už atidėtus pajėgumus (MW), kuriuo padengiamos pastoviosios sąnaudos, taip pat pelnas (kapitalo sąnaudos) ir elektros mokestis, kuriuo padengiamos kintamosios sąnaudos. Skirtingose EEPS nustatyti skirtingi papildomi mokesčiai. Priklausomai nuo EEPS, tokie papildomi mokesčiai gali būti *bonus* arba *malus* mokesčiai, kurie yra paskata elektros energijos gamintojams veikti pagal mažiausių sąnaudų principą, ir pridėtiniai mokesčiai už gamybos atsargų palaikymą, palaikymo perplanavimą MVM prašymu, apkrovos didinimą didžiausio poreikio laikotarpiais ir apkrovos mažinimą daugiau negu sutartyse numatyta apkrova mažiausio poreikio laikotarpiu ir kt. Periodiniai (metiniai, ketvirčio, mėnesio) pajėgumų mokesčių pokyčiai priklauso nuo keleto veiksnių: įgyvendintų modifikavimo projektų aktyvinimo, įvairių palūkanų kategorijų, užsienio valiutų kurso, infliacijos rodiklių ir kt. Pajėgumų mokestis ir pridėtiniai mokesčiai taip pat apima ir sisteminės paslaugas (įtrauktas į EEPS). Iš esmės, elektros mokesčiai yra susiję su kuro sąnaudomis ir specialiu kuro šilumos panaudojimu (*fajlagos tüzelőhő felhasználása*). Jie apskaičiuojami remiantis kintamųjų sąnaudų *patvirtinimo* principu.
- (57) Reikia pabrėžti, kad įtrauktų sąnaudų kategorijų apibrėžtis kainų reguliavimo dokumente iki 2004 m. sausio 1 d. ir EEPS nebūtinai turi būti vienoda. Iš Vengrijos pateiktos medžiagos ⁽²¹⁾ matyti, kad, pavyzdžiui, [...] ir *Dunament* jėgainių pajėgumų mokestis buvo didesnis jų EEPS nei reguliuojant kainas. Taip yra todėl, kad EEPS atsižvelgta į modifikavimą, todėl pastoviosios sąnaudos buvo didesnės. Tokios didesnės pastoviosios sąnaudos laipsniškai buvo įtrauktos (po laipsniško modifikavimo) į EEPS nustatytus pajėgumų mokesčius, kurie didesni nei reguliuojant kainas. Buvo galima pastebėti ir kitų dėl dvišalių MVM ir gamintojų derybų atsiradusių reguliuojamų ir EEPS kainų skirtumų.

⁽¹⁹⁾ Išvardyta remiantis 2004 m. spalio 20 d. Vengrijos valdžios institucijų pateikta informacija ir Vengrijos energetikos tarnybos gairėmis dėl kainų peržiūros įgyvendinimo siekiant nustatyti kainas 2001 m. sausio mėn. (*A Magyar Energia Hivatal irányelve a 2001. januári ármegállapítás előkészítését célzó költségek-felülvizsgálat végzéséhez*).

⁽²⁰⁾ 2005 m. liepos 20 d. raštas, užregistruotas 2005 m. liepos 25 d.

⁽²¹⁾ 2006 m. birželio 28 d. raštas, užregistruotas 2006 m. birželio 29 d.

- (58) Nepaisant tokių skirtumų, Vengrijos 2004 m. spalio 20 d. ir 2005 m. liepos 20 d. pateiktoje medžiagoje kiekviena jėgainė, su kuria pasirašyta EEPS, patvirtino, kad kainos skaičiavimo metodas ir sąnaudų kategorijos, taikyti pasibaigus kainų reguliavimui, buvo labai panašūs į iki tos dienos taikytus Vengrijos energetikos tarnybos.
- (59) Kainos pagal EEPS, taikytos po 2004 m. sausio 1 d., ir toliau buvo grindžiamos pagrįstų (pastoviųjų ir kintamųjų) sąnaudų ir pelno apskaičiavimu.
- (60) Remiantis tuo, kas išdėstyta, galima teigti, kad nors kainų reguliavimas baigtas 2003 m. gruodžio 31 d., kainos nebuvo iš tikrųjų liberalizuotos, nes elektros energijos didmeninė kaina ir toliau buvo nustatoma taikant investicijų grąžos principą, nustatytą EEPS ⁽²²⁾.
- (61) 2006 m. vasario 6 d. Vengrijos Parlamentas priėmė 2006 m. Aktą XXXV ⁽²³⁾, kuriuo grąžintas MVM pagal EEPS parduodamos elektros energijos kainų Vyriausybės reguliavimas. Pirmasis naujų kainų dekretas įsigaliojo 2006 m. gruodžio 9 d. Nuo tos dienos EEPS kainų reguliavimą maždaug vienu metų laikotarpiui (iki 2007 m. gruodžio 31 d.) vėl pakeitė Vyriausybės kainų formulės.
- (62) Nuo 2008 m. sausio 1 d., atsižvelgiant į rinkos liberalizavimą, Energetikos aktu III nutrauktas reguliuojamų gamybos kainų taikymas ir dviejų komunalinių paslaugų ir laisvosios rinkos segmentų egzistavimas.
- (63) Taigi nuo 2008 m. sausio 1 d. elektros energijos, kurią gamintojai parduoda MVM pagal EEPS, kaina vėl nustatoma taikant EEPS kainų formules. Pagrindiniai tokių formulų principai nepakito nuo jų paskutinio taikymo: taigi jie atitinka tuos pačius principus, kaip ir laikotarpiu nuo 2004 m. sausio 1 d. iki 2006 m. gruodžio 8 d. (žr. 54–59 konstatuojamąsias dalis).
- (64) Atitinkamai kainodarai pagal EEPS ir toliau taikomas investicijų grąžos principas.

Atidėti pajėgumai

- (65) Elektros energijos pirkimo sutartimis MVM atidėti visi gamybos vienetų pagal EEPS pajėgumai arba didžioji jų dalis.

2 lentelė

Vengrijos vidaus gamybos pajėgumai ⁽²⁴⁾

Pajėgumai (MW)	(MW)			
	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.
Bendrieji įdiegti gamybos pajėgumai ⁽¹⁾	8 777	8 595	8 691	8 986
Bendrieji turimi pajėgumai ⁽²⁾	8 117	8 189	8 097	8 391
Grynieji turimi pajėgumai ⁽³⁾	7 252	7 792	7 186	7 945
Didžiausia Vengrijos elektros energijos sistemos apkrova	6 356	6 409	6 432	6 605

⁽¹⁾ Bendrieji įdiegti gamybos pajėgumai (*Beépített teljesítőképesség*) – nominalusis Vengrijos jėgainių įrenginių gamybos pajėgumai, išreikšti MW. Gali keistis tik plėtimo ar pašalinimo atveju.

⁽²⁾ Bendrieji turimi pajėgumai (*Rendelkezésre álló állandó teljesítőképesség*) – jėgainių faktiniai turimi pajėgumai, atsižvelgiant į nuolatinę leistiną perkrovą ir nuolatinį trūkumą. Įdiegti pajėgumai, atėmus pajėgumus, kurių reikia dėl nuolatinų priežasčių, ir pridėjus leistiną perkrovą.

⁽³⁾ Grynieji turimi pajėgumai (*Igénybe vehető teljesítőképesség*) – faktiniai turimi pajėgumai, atėmus planuotus eksploatacijos darbus.

⁽²²⁾ Taip pat žr. Vengrijos elektros sektoriaus tyrimo, kurį atliko Vengrijos konkurencijos tarnyba (2006 m. gegužės 15 d.), ataskaitą.

⁽²³⁾ 2006 m. Aktas XXXV dėl elektros kainos reguliavimo pakeitimų.

⁽²⁴⁾ Lentelėje pateikti skaičiai pagrįsti Elektros energijos statistinių duomenų metraštyje paskelbtais statistiniais duomenimis (*Villamosenergia Statisztikai Évkönyv*). Taip pat žr. 2008 m. balandžio 21 d. Vengrijos valdžios institucijų pateiktą raštą.

3 lentelė

Jėginių gamybos pajėgumai pagal EEPS ⁽²⁵⁾

		(MW)			
Jėgainė	Pajėgumai	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.
Kelenföld	Grynieji turimi pajėgumai	90,1	97,6	97,2	78,0
	Sutartyse nustatyti pajėgumai ⁽¹⁾	83,3	89,8	89,4	71,9
Ujpest	Grynieji turimi pajėgumai	106,3	106,1	106,2	106,0
	Sutartyse nustatyti pajėgumai	99	98,8	98,9	98,7
Kispest	Grynieji turimi pajėgumai	46,1	110,2	110,2	109,6
	Sutartyse nustatyti pajėgumai	43	102,6	102,6	102,3
Dunament F	Grynieji turimi pajėgumai	1 020	1 020	1 020	1 020
	Sutartyse nustatyti pajėgumai	928,2	923,1	923,1	923,1
Dunament G2	Grynieji turimi pajėgumai	187,6	223,1	223,1	223,7
	Sutartyse nustatyti pajėgumai	178,4	212,4	212,4	213
AES-Tisza	Grynieji turimi pajėgumai	638,0	824,7	824,7	824,7
	Sutartyse nustatyti pajėgumai	[...] ^(a)	[...] ^(b)	[...] ^(b)	[...] ^(b)
Csepel	Grynieji turimi pajėgumai	348,9	331	355	349,5
	Sutartyse nustatyti pajėgumai	323	307	329	324
Pannon	Grynieji turimi pajėgumai	25,9	25,9	25,9	25,9
	Sutartyse nustatyti pajėgumai	20,1	20,1	20,1	20,1
Mátra	Grynieji turimi pajėgumai	593	552	552	552
	Sutartyse nustatyti pajėgumai	496	460	460	460
Paks	Grynieji turimi pajėgumai	1 597	1 596	1 596	1 596
	Sutartyse nustatyti pajėgumai	1 486	1 486	1 485	1 485
Iš viso jėginių turimų grynųjų pajėgumų pagal EEPS		4 652,0	4 886,6	4 910,3	4 885,4
Iš viso pajėgumų, nustatytų sutartyse		[...] ^(c)	[...] ^(d)	[...] ^(e)	[...] ^(f)

⁽¹⁾ Vidutiniai turimi sutartyje nustatyti pajėgumai (*Rendelkezésre álló átlag teljesítőképesség szerződött értéke*).

^(a) 400–700 MW (mažosiomis raidėmis pažymėtų išnašų autentiškoje sprendimo redakcijoje nėra, bet nuspręsta jas įtraukti į viešąją redakciją, siekiant parodyti tam tikrų duomenų, kuriems taikomas profesinės paslapties išpareigojimas, dydžių ribas).

^(b) 600–900 MW.

^(c) 4 057–4 357 MW.

^(d) 4 725,9–5 025,9 MW.

^(e) 4 749,6–5 049,6 MW.

^(f) 4 724,7–5 024,7 MW.

(66) Pateikti skaičiai rodo, kad per vertinamą laikotarpį MVM sudaro EEPS dėl maždaug 60 % Vengrijos turimų grynųjų gamybos pajėgumų. Atsižvelgus į faktinius turimus jėginių pajėgumus („Ténylegesen igénybevehető teljesítőképesség“), atėmus tai, ką jos pačios sunaudoja („Önfogyasztás“), santykis didesnis nei nurodytas.

(67) Iš pirmiau pateiktų lentelių taip pat matyti, kad pajėgumai, pagal EEPS atidėti MVM, apima visus turimus atitinkamos jėgainės pajėgumus arba didžiąją jų dalį.

⁽²⁵⁾ Lentelėje nurodyti skaičiai yra pagrįsti EEPS, kurias Komisijai pateikė Vengrijos valdžios institucijos. Taip pat žr. Vengrijos valdžios institucijų pateiktą raštą, užregistruotą 2008 m. balandžio 21 d.

- (68) MVM moka pajėgumų mokestį už tokių pajėgumų atidėjimą (56 konstatuojamoji dalis), nepaisant to, kiek jėgainė faktiškai sunaudoja.
- (69) Vengrijoje importo pajėgumai siekia maždaug 1 000–1 300 MW. Maždaug 600 MW tokių importuojamų pajėgumų pagal ilgalaikes sutartis atidedama MVM.

Parduodami kiekiai

- (70) Kai MVM faktiškai pasinaudoja jai atidėtais pajėgumais ir perka elektrą iš jėgainės, ji už gautą elektrą moka energijos mokestį (žr. 56 konstatuojamąją dalį).
- (71) EEPS kiekvienai elektrinei nustatytas tam tikras mažiausias garantuotas pirkimo kiekis.
- (72) Bendra Vengrijos vidaus elektros energijos gamyba yra 32–36 TWh (= 32–36 000 000 GWh) per metus.

4 lentelė

Pagal EEPS gaminama elektra ⁽²⁶⁾

		(GWh)			
Jėgainė	Pagaminta elektros	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.
Budapešto (įskaitant Kelenföld, Újpest ir Kispest)	Iš viso pagaminta elektros	1 228	1 510	1 643	1 742
	Sunaudota pačios jėgainės	87	89	91	84
	Mažiausias garantuotas pirkimas	Kelenfold: [...] Újpest: [...] Kispest: [...]	Kelenfold: [...] Újpest: [...] Kispest: [...]	Kelenfold: [...] Újpest: [...] Kispest: [...]	Kelenfold: [...] Újpest: [...] Kispest: [...]
	Faktinis pardavimas	939	1 302	1 451	1 538
Dunament (*) (F + G2)	Iš viso pagaminta elektros	4 622	3 842	3 450	4 300
	Sunaudota pačios jėgainės	174	148	147	188
	Mažiausias garantuotas pirkimas	F: [...] G2: [...]	F: [...] G2: [...]	F: [...] G2: [...]	F: [...] G2: [...]
	Faktinis pardavimas	4 232	2 888	2 495	3 296
AES-Tisza	Iš viso pagaminta elektros	1 621	1 504	1 913	2 100
	Sunaudota pačios jėgainės	96	97	117	116
	Mažiausias garantuotas pirkimas	[...]	[...]	[...]	[...]
	Faktinis pardavimas	1 525	1 407	1 796	1 984
Csepel	Iš viso pagaminta elektros	1 711	1 764	1 710	2 220
	Sunaudota pačios jėgainės	48	49	48	53
	Mažiausias garantuotas pirkimas	[...]	[...]	[...]	[...]
	Faktinis pardavimas	1 662	1 715	1 661	2 166
Pannon (*)	Iš viso pagaminta elektros	673	266	237	232
	Sunaudota pačios jėgainės	116	52	34	29
	Mažiausias garantuotas pirkimas	[...]	[...]	[...]	[...]
	Faktinis pardavimas	361	206	203	203

⁽²⁶⁾ Lentelėje nurodyti skaičiai yra pagrįsti EEPS, kurias Komisijai pateikė Vengrijos valdžios institucijos, Vengrijos energetikos tarnybos tinklalapyje skelbiamais statistiniais duomenimis www.eh.gov.hu ir 2008 m. balandžio 21 d. Vengrijos valdžios institucijų raštu. Garantuoto pirkimo kiekiai, nustatyti metinėse prekybos sutartyse, gali kažkiek skirtis nuo pačios EEPS nustatytų kiekių. Į faktinio pirkimo skaičius įtraukti visi tam tikrų jėgainių pardavimai MVM.

(GWh)					
Jėgainė	Pagaminta elektros	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.
Mátra (*)	Iš viso pagaminta elektros	5 688	5 698	5 621	6 170
	Sunaudota pačios jėgainės	675	670	667	710
	Mažiausias garantuotas pirkimas	[...]	[...]	[...]	[...]
	Faktinis pardavimas	3 730	3 762	3 587	4 082
Paks	Iš viso pagaminta elektros	11 915	13 833	13 460	14 677
	Sunaudota pačios jėgainės	750	821	800	848
	Mažiausias garantuotas pirkimas	[...]	[...]	[...]	[...]
	Faktinis pardavimas	11 112	13 012	12 661	13 828

(*) Į duomenis apie visą pagamintą elektrą ir pačios jėgainės sunaudotą elektrą įeina ir tie tų jėgainių blokai, kuriems netaikomos EEPS.

- (73) Mažiausias garantuotas pirkimas – tai kiekis, kurį MVM privalo pirkti, nepaisant to, koks yra rinkos poreikis. Jei MVM nepirktų nustatytų mažiausių kiekių, ji vis tiek turėtų sumokėti už patirtas kuro sąnaudas (*Dunament, Kelenfold, Pécs* ir [...]), visas gamintojo sąnaudas ar kompensaciją pagal jo kuro tiekimo sutartį (*Csepel*) ir visas pagrįstas sąnaudas (*Kispest* ir *Ujpest*).

3. PRIEŽASTYS PRADĖTI PROCEDŪRĄ

3.1. EEPS

- (74) Sprendime pradėti procedūrą Komisija priėjo prie preliminarios išvados, kad EEPS yra valstybės pagalba pagal EB sutarties 87 straipsnio 1 dalį elektros energijos gamintojams, kurie su MVM yra sudarę EEPS.
- (75) Komisija pareiškė nuomonę, kad EEPS buvo taikomos po įstojimo pagal Stojimo akto⁽²⁷⁾ IV priedo 3 dalies 1 punkto c papunktį ir kad jos nėra esama pagalba, nes nepatenka į pagalbos, kuri stojimo metu buvo laikoma esama pagalba pagal EB sutarties 88 straipsnio 1 dalį, kategorijas.
- (76) Pirma, nė viena EEPS neįsigaliojo iki 1994 m. gruodžio 10 d. Antra, nė viena EEPS nebuvo įtraukta į esamos pagalbos sąrašą, pridėtą prie Stojimo akto IV priedo. Trečia, Komisijai nepranešta apie EEPS pagal vadinamąją „laikinąją procedūrą“.

Valstybės pagalbos buvimas

- (77) Komisija pareiškė nuomonę, kad garantuota investicijų grąža ir didelė EEPS užtikrinta pirkimo kaina suteikė elektros energijos gamintojams, veikiantiems pagal

EEPS, palankesnes ekonomines sąlygas, palyginti su kitais elektros energijos gamintojais, kurie nėra sudarę EEPS sutarčių, įskaitant galimus naujus rinkos dalyvius ir įmones, veikiančias kituose panašiuose sektoriuose, kuriuose rinkos dalyviams net nebuvo pasiūlytos tokios ilgalaikės sutartys. Todėl preliminariai nustatyta, kad priemonė tiems elektros energijos gamintojams suteikė atrankinį pranašumą.

- (78) Komisija taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad elektros rinkos tapo konkurencingos ir kad elektros energija tarp valstybių narių buvo prekiaujama bent jau nuo 1996 m. gruodžio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 96/92/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių⁽²⁸⁾ įsigaliojimo. Todėl priemonės, kuriomis teikiamas pranašumas konkrečioms energetikos sektoriaus įmonėms vienoje valstybėje narėje, buvo laikomos galinčiomis apriboti įmonių iš kitų valstybių narių galimybes eksportuoti elektros energiją į tą valstybę narę arba skatinančiomis elektros energijos eksportą iš tos valstybės narės į kitas valstybes nares.

- (79) Komisija taip pat pareiškė nuomonę, kad šis pranašumas buvo suteiktas naudojant valstybės išteklius, nes sprendimas pasirašyti EEPS buvo priimtas pagal valstybės politiką, kuri buvo vykdoma per valstybei priklausanti komunalinių paslaugų didmenininką MVM. Atsižvelgiant į Europos Bendrijų Teisingumo Teismo (toliau – Teisingumo Teismas) praktiką, kai valstybei priklausanti įmonė naudoja lėšas taip, jog toks naudojimas priskirtinas valstybei, šios lėšos turėtų būti laikomos valstybės ištekliais, kaip apibrėžta EB sutarties 87 straipsnio 1 dalyje⁽²⁹⁾.

⁽²⁷⁾ Aktas dėl Čekijos Respublikos, Estijos Respublikos, Kipro Respublikos, Latvijos Respublikos, Lietuvos Respublikos, Vengrijos Respublikos, Maltos Respublikos, Lenkijos Respublikos, Slovėnijos Respublikos ir Slovakijos Respublikos stojimo sąlygų ir Sutarčių, kuriomis yra grindžiama Europos Sąjunga, pritaikomųjų pataisų; OL L 236, 2003 9 23.

⁽²⁸⁾ OL L 27, 1997 1 30, p. 20.

⁽²⁹⁾ 2002 m. gegužės 16 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Prancūzijos Respublika prieš Europos Bendrijų Komisiją*, C-482/99, Rink. I-04397.

(80) Todėl Komisija priėjo prie preliminarios išvados, kad EEPS yra valstybės pagalba elektros energijos gamintojams pagal EB sutarties 87 straipsnio 1 dalį, ir tokia pagalba yra „toliau teikiama po įstojimo“ pagal Stojimo akto IV priedo 3 dalies 1 punkto c papunktį.

EEPS suderinamumas su EB sutartimi

(81) Komisija toliau teigė, kad elektros energijos gamintojų gautai valstybės pagalbai analizuoti turėtų būti taikoma per didelių sąnaudų metodika. Remdamasi Sprendimo pradėti procedūrą metu turėtais dokumentais, Komisija suabejojo, ar EEPS atitinka metodikoje nustatytus kriterijus.

(82) Pirma, Komisijai kilo abejonių dėl pačių EEPS reglamentavimo principų, kurie apriboja laisvą konkurenciją rinkoje, suderinamumo su pagrindiniais metodikos tikslais, t. y. valstybės pagalbos priemonėmis skatinti sektoriaus liberalizavimą teikiant tinkamas kompensacijas rinkos senbuvėms, kurioms taikomos naujos konkurencijos sąlygos.

(83) Antra, Komisijai kilo abejonių dėl to, ar į EEPS įtrauktas valstybės pagalbos elementas atitinka metodikoje numatytus išsamius kriterijus, susijusius su reikalavimus atitinkančių per didelių sąnaudų apskaičiavimu ir tinkamos kompensacijos nustatymu.

3.2. Vyriausybės dekretas Nr. 183/2002 (VIII.23) dėl per didelių sąnaudų

(84) Kad MVM galėtų laikytis EEPS ir kartu išlaikytų perpardavimo kainas komunalinių paslaugų segmentui maždaug laisvosios rinkos kainos ribose, Vyriausybės dekretu 183/2002 (VIII.23) nustatyta, kad tam tikromis aplinkybėmis valstybė MVM moka kompensaciją.

(85) Pirminiame pranešime apie bylą HU 1/2004 (kurį atsiėmė 2005 m. balandžio 13 d.) Vengrijos valdžios institucijos manė, kad tokia kompensacija yra valstybės pagalba MVM.

(86) Tačiau Sprendime pradėti procedūrą Komisija padarė išvadą, kad kompensacijos mokėjimas nėra valstybės pagalba MVM, o pagal Vyriausybės dekretą 183/2002 (VIII.23) gauta suma sudaro dalį pirkimo kainos, kurią MVM moka jėgainėms pagal EEPS, taigi tai ir yra dalis pranašumo, kurį gamintojai gavo pagal EEPS.

(87) Taigi Sprendimu pradėti procedūrą pradedama oficiali tyrimo procedūra tik dėl EEPS, bet ne dėl Vyriausybės dekretu 183/2002 (VIII.23).

4. VENGRIJOS PASTABOS DĖL SPRENDIMO PRADĖTI PROCEDŪRĄ

(88) Vengrija pareiškia nuomonę, jog atskiras EEPS vertinimas atrodytų pagrįstas atsižvelgiant į tai, kad skiriasi jų konkrečios sąlygos.

(89) Vengrija laikosi nuomonės, kad Vengrijos elektros rinkos atvėrimas buvo sėkmingas (t. y. atsižvelgiant į Europos vidurki) atsižvelgiant į vartotojų, kurie perėjo į laisvąją rinką, skaičių. Vengrija daro išvadą, kad EEPS nesudarė kliūčių vartotojams pereiti į laisvąją rinką. Tokia kliūtis greičiausiai atsirastų dėl ribotų Vengrijos tarpvalstybinių pajėgumų ir to nulemtų didelių kainų.

(90) Be to, Vengrija mano, kad dėl ilgalaikio pobūdžio EEPS negali būti laikoma konkurenciniu pranašumu gamintojams, nes tokios ilgalaikės sutartys plačiai paplitusios ir Europos, ir kitų žemynų elektros sektoriuose.

(91) Dėl Sprendime pradėti procedūrą minimos orientacinės kainos Vengrijos valdžios institucijos siūlo, kad Komisija, nustatydamą orientacinę kainą, atsižvelgtų į Vengrijos regioninius ypatumus ir neseniai padidėjusias kuro kainas.

(92) Dėl naujų elektros rinkos dalyvių Vengrija informuoja Komisiją, kad nuo 2004 m. gegužės 1 d. (kai Vengrija įstojo į ES ir kai buvo liberalizuota energijos rinka) tokių nebuvo. Vengrijos valdžios institucijos nurodo, kad bet kuri tokia investicija užima daug laiko ir, todėl, nepanašu, kad bet kuri investicija pradėtų veikti iki 2011 m.

(93) Galiausiai, atsakydama į Komisijos abejones dėl EEPS suderinamumo su metodikos 4.6 punktu, Vengrija patvirtina, kad ji nesuteiks valstybės pagalbos įmonėms, kurios yra pasirašiusios vertinamas EEPS, gelbėti ir restruktūrizuoti.

5. SUINTERESUOTŪJŲ ŠALIŲ PASTABOS

(94) Paskelbusi Sprendimą pradėti procedūrą (2005 m. gruodžio 21 d.) ir iki tam tikro termino (daugeliu atvejų suinteresuotosios šalys prašė pratęsti terminą ir Komisija su tuo sutiko) Komisija gavo pastabas iš:

— šių elektros gamybos įmonių: AES-Tisza Erőmű Rt., Budapesti Erőmű Zrt., Csepeli Áramtermelő Rt., Dunamenti Erőmű Zrt. ir jos pagrindinio akcininko Electrabel S.A., taip pat iš Mátrai Erőmű Rt.,

— šių bankų, suteikusių finansavimą elektros energijos gamintojams: [...] bankas, veikiantis kaip paskolų tarpininkas dvylikos bankų, kurie yra *Csepeli Áramtermelő Kft.* kreditoriai, vardu ir [...] bankas, veikiantis kaip paskolų tarpininkas devynių bankų, kurie yra *AES-Tisza Erőmű Kft.* kreditoriai, vardu, ir

— MVM, ir

— trečiosios šalies, kuri paprašė neatskleisti jos tapatybės.

- (95) Daugumoje Komisijai trečiųjų šalių pateiktų pastabų nurodyti argumentai labai panašūs. Todėl užuot aprašiusi kiekvienos suinteresuotosios šalies pastabas atskirai, Komisija sugrupavo suinteresuotųjų šalių pastabas pagal bendras kategorijas (žr. 5.1–5.7 punktus).

5.1. Pastabos dėl EEPS vertinimo atskirai

- (96) *Mátra* jėgainė ir dar viena suinteresuotoji šalis, kuri paprašė neatskleisti jos tapatybės, pareiškė nuomonę, kad dėl konkretaus EEPS turinio skirtumų Komisija turėtų jas vertinti atskirai. Kiti elektros energijos gamintojai netiesiogiai paprašė vertinti jų EEPS atskirai ir suteikė Komisijai informacijos apie konkrečias jų EEPS sąlygas.

5.2. Pastabos apie valstybės pagalbos buvimą

Tinkamas vertinimo laikas

- (97) *AES-Tisza Erőmű, Budapesti Erőmű, Csepeli Áramtermelő* ir *Dunamenti Erőmű* teigia, kad valstybės pagalbos buvimo EEPS sudarymo metu kriterijai turėtų būti vertinami atsižvelgiant į to meto rinkos sąlygas. Kai kuriose pastabose toks reikalavimas nurodytas aiškiai, o kitose tai padaryta netiesiogiai, valstybės pagalbos buvimo vertinime nurodant EEPS sudarymo aplinkybes. Daroma nuoroda į Teismo praktiką šiuo atžvilgiu⁽³⁰⁾.

Nėra ekonominio pranašumo

i) *Neteisinga orientacinė kaina ir (arba) nėra palankios kainos*

- (98) Visi elektros energijos gamintojai teigia, kad EEPS nesuteikiamas joks ekonominis pranašumas.
- (99) Jie kritikuoja Komisijos preliminarią išvadą, kad EEPS nustatytos kainos yra aukštesnės už gamintojų rinkos kainas.
- (100) Jie teigia, kad kituose sprendimuose naudojama ir Sprendime pradėti procedūrą minima orientacinė 36

EUR/MWh kaina yra netinkama šioje procedūroje, nes ji atsirado visiškai kitomis geografinėmis ir laiko aplinkybėmis. Jie teigia, kad kainos vertinime turėtų būti atsižvelgta į aplinkybes, kurios vyravo EEPS sudarymo metu. Jie taip pat pabrėžia, kad kainos pagal bet kurią ilgalaikę sutartį visada bus mažesnės už neatidėliotinių atsiskaitymų rinkos kainas. Be to, gamintojai, kurie tiekia MVM beveik vien elektros energiją didžiausios apkrovos metu, teigia, kad jų kainos negali būti lyginamos su kainomis bazinės apkrovos metu. Dauguma jų siūlo, kad Komisija turėtų atsižvelgti į pastarųjų metų nemažą kuro kainų padidėjimą.

- (101) Dauguma gamintojų teigia, kad jų faktinė grąžos norma buvo mažesnė už Sprendime pradėti procedūrą nurodytas normas.

- (102) Gamintojai taip pat pabrėžia, kad jie patiria didelę riziką (priešingai, negu teigiama Sprendime pradėti procedūrą), visų pirma statybos, reguliavimo, aplinkos apsaugos, eksploatacijos, fiskalinę ir (arba) finansinę riziką. Kainų reguliavimas minėtas kaip viena iš pagrindinių reguliavimo rizikos kategorijų. Gamintojai taip pat mano, kad didelės dalies jų gamybos pajėgumų atidėjimas MVM yra nenaudingas, nes neleidžia jiems panaudoti tų pajėgumų energijai kitiems galimiems klientams tiekti. Be to, EEPS numatyti aiškūs įpareigojimai gamintojams ir, jei gamintojai jų nesilaiko, jiems mažiau mokama arba reikalaujama, kad jie kompensuotų žalą.

- (103) [...] teigė, kad vienas iš pranašumų, kuriuos įgijo Vengrija dėl EEPS, buvo patikimos balansavimo paslaugos, kurias galėjo pasiūlyti tik ji ir *Dunamenti Erőmű*. Šis gamintojas teigė, kad be EEPS jis nebūtų patekęs į rinką ir siūlęs šių paslaugų.

- (104) *Mátra* jėgainės teigimu, jos gamybos sąnaudos nedidelės, nes ji turi nuosavą anglių kasyklą ir tai jai leidžia pasiūlyti labai konkurencingas kainas. Ji teigia, kad jos kainos, kitaip nei kainos pagal kitas EEPS, net mažesnės už MVM pardavimo kainas.

ii) *Privatizacijos kaina*

- (105) *Dunament* jėgainė teigia, kad EEPS jai nesuteikė pranašumo, nes ji mokėjo rinkos kainą už jėgainės privatizavimą ir nustatant pirkimo kainą buvo atsižvelgta į jos teises ir pareigas pagal EEPS. Vadinas, mokėdama privatizacijos kainą ji sumokėjo už EEPS (ir už bet kurią pranašumą, kurį galėjo suteikti EEPS).

⁽³⁰⁾ Daroma nuoroda į sprendimą *Scott S.A.*, T-366/00.

iii) Rinkos investuotojo principas

(106) Budapešto, AES-Tisza, Mátra ir Csepel jėgainės teigia, kad EEPS atitinka jų sudarymo metu vyravusias rinkos sąlygas ir MVM, ir gavėjų atžvilgiu. Dėl MVM jėgainės teigia, kad bet kuris privatus tiekėjas, būdamas MVM vietoje (teisinė vienintelio pirkėjo prievolė užtikrinti tiekimo saugumą ir kt.), būtų pasirinkęs sudaryti EEPS. Dėl gamintojų jos teigia, kad jų „pranašumas“ dėl EEPS nėra daugiau nei tai, kas laikoma įprastu komerciniu bet kurios prekybos sutarties šalies pranašumu. EEPS sudarymo tame sektoriuje metu jos atitiko įprastas rinkos sąlygas. Be to, EEPS naudojami įprasti prekybinės veiklos metodai ir standartinė rizikos paskirstymo ir valdymo forma.

(107) EEPS buvo vienintelis būdas investicijoms, atitinkančioms Vengrijos elektros energijos sektoriaus reikalavimus, užtikrinti (visų pirma visai sistemai modernizuoti, aplinkos apsaugai gerinti ir energijos tiekimo saugumui užtikrinti). Taikant privataus investuotojo principą būtų atsižvelgta į šiuos reikalavimus, o vienintelis būdas juos įvykdyti buvo EEPS. Suinteresuotosios šalys atkreipia dėmesį į tai, kad pagal EEPS elektros energijos gamintojams priskiriami investicijų ir pajėgumų prieinamumo išpareigojimai.

iv) Visuotinės ekonominės svarbos paslaugas

(108) Budapešto ir Csepel jėgainės teigia, kad gamintojai, kurie yra EEPS šalys, teikia visuotinės ekonominės svarbos paslaugas (toliau – VESP). Jų nuomone, EEPS yra priemonė MVM vykdyti išpareigojimą užtikrinti energijos tiekimo saugumą, todėl ir su viešąja paslauga susijusių išpareigojimą. Budapešto jėgainė teigia, kad taip pat gali būti laikoma, kad iš tikrųjų pati Budapešto jėgainė turi vykdyti su viešąja paslauga susijusių išpareigojimą, kuris nustatytas EEPS. Abi suinteresuotosios šalys nurodo 2003 m. gruodžio 16 d. Komisijos sprendimą valstybės pagalbos byloje N475/03 (Airija) ⁽³¹⁾, kuriame Komisija sutiko, kad naujų gamybos pajėgumų kūrimas, siekiant užtikrinti tiekimo saugumą, galėtų būti laikomas visuotinės ekonominės svarbos paslauga.

(109) Suinteresuotosios šalys laikosi nuomonės, kad, kaip ir Airijos byloje, valstybės pagalba pagal EEPS, jei teikiama, atitinka keturis suvestinius kriterijus, kuriuos Teismas

nustatė sprendime, kuris priimtas byloje C-280/00 (*Altmark* sprendimas) ⁽³²⁾. Jos teigia taip:

(110) Pirma, iš Vengrijos energetikos aktų matyti, kad MVM turėjo keletą su viešąja paslauga susijusių išpareigojimų, kaip antai išpareigojimas užtikrinti tiekimo saugumą kuo mažesniais sąnaudomis, aplinkos apsaugos ir efektyvumo išpareigojimas. Taigi MVM su viešąja paslauga susiję išpareigojimai aiškiai apibrėžti įstatyme, o elektros energijos gamintojams, kurie yra EEPS šalys, patikėta teikti VESP.

(111) Antra, kompensacijos iš anksto nustatomos Vyriausybės kainų dekretais ir taikant EEPS nustatytas kainų formules. Taigi kompensacijos galėtų būti apskaičiuotos remiantis objektyviais ir skaidriais parametrais.

(112) Trečia, kompensacija, mokama pagal EEPS, neviršija teikiamų VESP sąnaudų. EEPS yra pagrįstos tik sąnaudomis ir pelno maržos neviršija įprastų rinkos pelno maržų. Tai užtikrinama faktu, jog Budapešto jėgainė teigia, kad jos EEPS buvo pasirašomos rengiant atvirus ir skaidrius konkursus (žr. toliau). Jėgainės buvo parduotos didžiausią kainą ir geriausią verslo planą pasiūliusiam konkurso dalyviui. Iš konkurso sąlygų matyti, kad kompensacija pagal EEPS negali viršyti to, kas yra būtina visoms sąnaudoms, kurios patiriamos vykdant su viešąja paslauga susijusių išpareigojimą, ir protingai pelno maržai padengti.

(113) Ketvirta, Budapešto jėgainė teigia, kad visos EEPS pasirašytos skaidrių ir atvirų konkursų būdu – kaip esminė privatizacijos paketo dalis arba atskirai. Csepel jėgainė teigia, kad nors jėgainė nebuvo pasirinkta viešo konkurso būdu, ji vis tiek gauna kompensaciją, kuria padengiamos tik sąnaudos ir protinga pelno marža. Kainodaros mechanizmais užtikrinama, kad būtų išvengta per didelio kompensavimo.

(114) Atsižvelgdamos į tai, kas minėta, suinteresuotosios šalys daro išvadą, kad EEPS atitinka keturis suvestinius kriterijus, minimus *Altmark* sprendime, ir todėl jose nenumatyta pagalba, kaip apibrėžta EB sutarties 87 straipsnio 1 dalyje.

⁽³¹⁾ OL C 34, 2004 2 7, p. 8.

⁽³²⁾ 2003 m. liepos 24 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Altmark Trans GmbH ir Regierungspräsidentium Magdeburg prieš Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH ir Oberbundesanwalt beim Bundesverwaltungsgericht*, C-280/00, Rink. I-07747.

(115) Budapešto jėgainė taip pat teigia, kad netgi jei EEPS būtų laikomos neatitinkančiomis keturių suvestinių *Altmark* sprendime išdėstytų kriterijų, vis vien galėtų būti laikoma, kad jos atitinka bendrosios rinkos sąlygas pagal EB sutarties 86 straipsnio 2 dalį. Suinteresuotoji šalis mano, kad jos EEPS poveikis tariamam Vengrijos elektros rinkos protekcionizmui yra nereikšmingas, nes ji sudaro tik 3 % visos Vengrijos sunaudojamos elektros energijos. Be to, dėl techninių priežasčių elektros importo padidėjimas buvo neįmanomas tuo metu, kai buvo sudarytos EEPS. Taigi jos EESP nebūtų turėjusios neigiamo poveikio prekybai. Suinteresuotoji šalis pastabose taip pat pabrėžia termofikacijos technologijos svarbą centriniam šildymui, o tai atitinka ES energetikos ir aplinkos apsaugos politiką.

(116) *Mátra* jėgainė teigia, kad ji turėjo MVM atidėti tam tikrus minimalius pajėgumus, kad būtų užtikrintas saugus energijos tiekimas Vengrijos rinkoje naudojant vietinius anglies išteklius. Ji teigia, kad pagal Elektros energijos direktyvos⁽³⁾ 11 straipsnio 4 dalį valstybės pagalba turėtų būti laikoma suderinama su bendrąja rinka, kai dėl tiekimo saugumo priežasčių ja finansuojama elektros gamyba naudojant vietinę anglį.

v) Nėra ilgalaikio pranašumo

(117) *Csepel*, *Mátra* ir Budapešto jėgainės teigė, kad ilga sutarties galiojimo trukmė neturėtų būti laikoma pranašumu *per se*. *Csepel* jėgainė teigia, kad pagal ilgalaikę sutartį abi šalys moka kainą už ilgalaikį tikrumą. Elektros energijos gamintojai sutinka siūlyti mažesnę už neatidėliotinų atsiskaitymų rinkos kainą ir būti susaistyti susitartos kainos, kad ir kokia būtų neatidėliotinų atsiskaitymų rinkos kaina. Jie taip pat sutinka atidėti pajėgumus vienai įmonei visą sutarties galiojimo laiką. Todėl teigiama, kad ilgalaikėmis sutartimis subalansuojama ekonominė rizika ir abiejų šalių galimybės ir jos negali būti vertinamos vien tik kaip pranašumas.

(118) Remdamiesi pirmiau minėtais argumentais, visi elektros energijos gamintojai daro išvadą, kad EEPS nesuteikia jiems ekonominio pranašumo ir todėl jos nėra valstybės pagalba pagal EB sutarties 87 straipsnio 1 dalį.

Atrankumas

(119) *AES-Tisza* teigia, kad EEPS nesuteikia atrankinio pranašumo. Suinteresuotoji šalis nurodo, kad ilgalaikių sutarčių yra visame elektros energijos sektoriuje, ne tik tarp gamintojų ir MVM, bet ir tarp MVM ir skirstymo įmonių,

tarp kuro tiekėjų ir elektros gamintojų, taip pat tokių sutarčių yra ir dėl elektros importo. Energetikos akte I (nuo 1994) ir Vyriausybės dekretu 34/1995 aiškiai reikalaujama, kad gamintojai, norėdami gauti statybos ir veiklos licenciją, sudarytų elektros energijos pirkimo sutartį su MVM. Taigi visi gamintojai pasirašė sutartis su MVM ir tik atsinaujinančių išteklių ir termofikacinės elektrinės galėtų pasirašyti trumpesnio termino sutartis, nes šie gamintojai turi kitokių teisinių garantijų (pvz., privalomas pardavimas).

Valstybės išteklių perdavimas

(120) *Mátra* jėgainė sutinka, kad elektros energijos pirkimo sutartyse valstybės pagalba gali būti laikoma tik kaina. EEPS trukmė ir garantuoti pirkimo kiekiai negali būti laikomi valstybės pagalba, nes, net jei jie teikia pranašumo, dėl jų nereikia pervesti valstybės išteklių. Trečioji šalis daro išvadą, kad, atsižvelgiant į *Mátra* jėgainės labai konkurencingas kainas (žr. i papunktį pirmiau), EEPS nėra jokio valstybės pagalbos elemento.

Priskyrimas valstybei

(121) Įmonė *AES-Tisza* teigia, kad EEPS kainos priskirtinos ne valstybei, o EEPS šalims. *AES-Tisza* kritikuoja priskyrimo vertinimą Sprendime pradėti procedūrą, nes dėmesys sutelkiamas tik į faktinio EEPS sudarymo, bet ne kainos nustatymo priskyrimą valstybei, tačiau kartu Komisija teigia, kad nesąžiningas pranašumas užtikrinamas pranašumą teikiančiomis kainomis. Pasibaigus laikotarpiui, kai buvo bendrai nustatoma kaina (t. y. po 2004 m. sausio mėn. ir išskyrus 2007 m.), dėl kainų derėjosi MVM ir elektros energijos gamintojai ir tai negali būti priskirta valstybei.

Konkurencijos iškraipymas ir poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai

(122) *AES-Tisza*, Budapešto ir *Csepel* jėgainės užginčijo iškreipiantį EEPS poveikį ir EEPS galimybę daryti poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai.

(123) Pirmą, šios jėgainės sutinka, kad šis kriterijus taip pat turėtų būti vertinamas atsižvelgiant į laikotarpį, kai buvo sudaromos EEPS. Tuo metu Vengrija nebuvo ES dalis ir jos elektros rinka nebuvo liberalizuota. Taigi teigiama, kad EEPS negalėjo iš esmės iškreipti konkurencijos bendrojoje rinkoje.

⁽³⁾ Direktyva 2003/54/EB.

(124) Antra, jos teigia, kad valstybių narių tarpusavio konkurencijai ir prekybai įtakos turi ne EEPS, bet kiti veiksniai. Konkrečiai, jos tvirtina, kad Vengrijos tarpvalstybiniai pajėgumai yra pagrindinis veiksnys, darantis poveikį Vengrijos ir kitų valstybių tarpusavio prekybai. Tokie tarpvalstybiniai pajėgumai kiek įmanoma išnaudojami. Taigi akivaizdu, kad prekyba elektros energija yra ribojama dėl Vengrijos ribotų tarpvalstybinių pajėgumų, bet ne dėl EEPS. Teigiama, kad dar vienas poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai darantis veiksnys yra teisės aktai. Pagal Vengrijos teisės aktus elektros energijos gamintojams bet kokiu atveju nebuvo leista parduoti elektros energijos tiesiogiai užsienio valstybėms.

(125) *Csepel* jėgainė teigia, kad bet kokiu atveju ji parduoda elektros energiją tik Vengrijai, taigi jos EEPS negali turėti jokio *de facto* poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai.

(126) Taip pat teigiama, kad Vengrijos elektros rinka laikantis ES išipareigojimų laipsniškai atveriamą konkurencijai. Didelis procentas vartotojų per trumpą laiką perėjo į laisvosios rinkos segmentą. Naujus dalyvius nuo atėjimo į Vengrijos elektros rinką ar nuo plėtimosi toje rinkoje stabdytų grąžos nuspėjamumas, bet ne EEPS. *Csepel* jėgainė teigia, kad pastaraisiais metais jėgainės Vengrijoje buvo statomos tik tada, kai valstybė pasiūlydavo kokią nors projekto grąžos stabilumo ir nuspėjamumo formą sudarant ilgalaikę sutartį arba nustatant privalomą pardavimą, arba kai naudojimas naujais pajėgumais buvo garantuojamas dėl vertikalios integracijos skirstymo veiklos poreikio. Bet kuriuo atveju esamos EEPS nebuvo veiksnys, stabdantis naujų dalyvių atėjimą.

(127) Toliau teigiama, kad Vengrijoje nėra rinkos poreikio papildomiems pajėgumams. Tai įrodo faktas, kad MVM rengiamuose elektros aukcionuose labai daug parduoti siūlomų pajėgumų lieka neparduoti.

5.3. Taikymas po įstojimo

(128) Šią pastabą pateikė Budapešto jėgainė.

(129) Budapešto jėgainė teigia, kad EEPS neturėtų būti laikomos „vis dar taikomomis po įstojimo“, kaip apibrėžta Stojimo akto IV priedo 3 dalies 1 punkto c papunktyje.

(130) Suinteresuotoji šalis teigia, jog laikantis bendrojo principo, susijusio su netaikymu atgaline data, Komisija po įstojimo neturėtų nagrinėti priemonių, nustatytų pagal įstatymus iki įstojimo. Kadangi Bendrijos valstybės

pagalbos taisyklės taikomos tik nuo įstojimo dienos, taikomomis po įstojimo gali būti laikomos tik tos pagalbos priemonės, kuriomis po įstojimo suteikiama papildomos naudos. Jos teigia, kad EEPS nesuteikiama jokios papildomos naudos po įstojimo, nes jų kainų formulės nustatytos prieš stojimą, todėl valstybės finansiniai išipareigojimai buvo visiškai žinomi iki įstojimo.

5.4. Esama pagalba

(131) Šį argumentą pateikė Budapešto, *Csepel*, AES-Tisza ir *Mátra* jėgainės ir [...] bankas.

(132) Suinteresuotosios šalys teigia, kad net jei būtų sutikta, kad EEPS yra valstybės pagalba pagal EB sutarties 87 straipsnio 1 dalį, tokia valstybės pagalba turėtų būti laikoma esama pagalba pagal Stojimo akto IV priedo 3 dalies 1 punkto c papunktį. Jos laikosi nuomonės, kad Komisija neprieštaravo priemonei per 3 mėnesių laikotarpį, kuris nustatytas Stojimo akte. Vengrijos valdžios institucijos pranešė apie priemonę 2004 m. kovo 31 d. Pasikeitus informacija, Komisija, kaip teigia suinteresuotosios šalys, nesureagavo į Vengrijos 2004 m. spalio 19 d. raštą per 3 mėnesius, taigi priemonė nebuvo klasifikuota kaip „nauja pagalba“.

(133) Budapešto jėgainė mano, kad sprendimą, kuriuo nustatoma, ar prieš stojimą suteikta pagalba, kuri ir toliau teikiama po įstojimo, turėtų būti laikoma „nauja pagalba“ ar „esama pagalba“, reikėtų priimti tik remiantis Stojimo akto IV priedu. Budapešto jėgainės nuomone, jeigu tokia pagalba negali būti laikoma esama pagalba pagal Stojimo akto IV priedą, ji turėtų būti nagrinėjama atsižvelgiant į Reglamento (EB) Nr. 659/1999 1 straipsnio b punkto ii–v papunkčius.

(134) Budapešto jėgainė teigia, kad Tarybos reglamento (EB) Nr. 659/1999 1 straipsnio b punkto v papunktis taikomas EEPS ir todėl pagal EEPS teikiama „esama pagalba“. Jos nuomone, Reglamento (EB) Nr. 659/1999 1 straipsnio b punkto v papunkčio paskutinis sakinytis, kuriame minima nauja pagalba, netaikomas EEPS dėl trijų priežasčių.

(135) Pirma, *Alzetta Mauro* sprendime⁽³⁴⁾ Teismas konstatavo, kad pagalba, teikiama tam tikroje rinkoje, kuri iš pradžių, iki jos liberalizavimo, buvo uždara konkurencijai, turi būti laikoma esama pagalba nuo rinkos liberalizavimo datos. Suinteresuotosios šalies nuomone, šis sprendimas tiesiogiai pagrįstas EB sutarties 88 straipsnio 1 dalies aiškinimu ir todėl yra viršesnis už Reglamento (EB) Nr. 659/1999.

⁽³⁴⁾ 2000 m. birželio 15 d. Pirmosios instancijos teismo jungtinis sprendimas, T-298/97, T-312/97, T-313/97, T315/97, T-600/97–T-607/97, T-1/98, T-3/98–T-6/98 ir T-23/98.

(136) Antra, bet koku atveju, atsižvelgiant į tai, kad Reglamento (EB) Nr. 659/1999 dar nebuvo įsigaliojęs, kai elektros rinka buvo liberalizuota pagal Direktyvą 96/92/EB arba kai buvo pasirašytos EEPS, taikytos *Alzetta Mauro* sprendime išdėstytos taisyklės, o ne Tarybos reglamente (EB) Nr. 659/1999.

(137) Trečia, palyginus skirtingų kategorijų formuluotes Reglamento (EB) Nr. 659/1999 1 straipsnio b punkte, galima daryti išvadą, kad 1 straipsnio b punkto v papunktis taikomas tik valstybės pagalbos schemoms, nes individuali pagalba nebuvo aiškiai minėta.

(138) Atvirkščiai, *AES-Tisza* teigia, kad, jei EEPS turi būti klasifikuojamos kaip nauja pagalba, tokia klasifikacija turėtų būti pagrįsta Reglamento (EB) Nr. 659/1999 1 straipsnio b punkto v papunkčiu.

5.5. Komisija negali nutraukti tinkamai sudarytų privačių sutarčių („pacta sunt servanda“). Teisinis netikrumas

(139) Šiuos argumentus pateikė Budapešto ir *AES-Tisza* jėgainės ir [...] bankas.

(140) Šalys pabrėžia, kad jos sąžiningai sudarė EEPS tuo metu vyravusiomis rinkos sąlygomis. Jos sutiko su stambių investicijų įsipareigojimais, kuriuos finansavimo sutartyse prisiėmė kreditavimo institucijos. Jų nuomone, Komisijos tyrimai sukėlė didelį teisinį netikrumą, kurio reikėtų vengti. *AES-Tisza* abejoja Komisijos teise nutraukti tinkamai sudarytas prekybos sutartis vadovaujantis valstybės pagalbos taisyklėmis ir, iš esmės, EB sutarties konkurencijos taisyklėmis⁽³⁵⁾.

5.6. Proporcingumas

(141) *AES-Tisza* jėgainė reiškia susirūpinimą dėl Komisijos prašymo nutraukti EEPS proporcingumo ir nurodo, kad šalys galėtų iš naujo derėtis dėl sutarčių.

5.7. Pastabos dėl EEPS suderinamumo su bendrąja rinka

(142) *Csepel* ir *AES-Tisza* įmonės sutinka, kad EEPS pagal paskirtį nebuvo kompensacinės schemos, todėl netinkama jas lyginti su per didelių sąnaudų metodika. Jų sudarymo metu EEPS negalėjo būti aiškinamos, kaip per didelių sąnaudų kompensacija, nes metodikos tuo metu dar nebuvo. Jų nuomone, taikyti metodiką tinka tik tomis aplinkybėmis, kai EEPS buvo anksčiau nutrauktos.

(143) Atvirkščiai, [...] bankas dėl *Csepel* EEPS teigia, kad pagal EEPS sumokėta kompensacija apsiriboja tik sąnaudoms, kurios faktiškai atitinka reikalavimus pagal metodiką (t. y. pastoviosioms sąnaudoms, kintamosioms sąnaudoms ir protingai pelno maržai), padengti. Bankas tvirtina, kad *Csepel* EEPS nenumatyta kompensacija, kuri viršytų reikalavimus atitinkančias per dideles sąnaudas.

(144) *Csepel* toliau teigia, kad EEPS atitinka EB sutarties 87 straipsnio 3 dalies kriterijus tuo, kad labai prisideda prie elektros tiekimo saugumo Vengrijoje ir, iš esmės, prie bendro Vengrijos ekonomikos vystymosi.

(145) Įmonė *AES-Tisza* siūlo (nenurodydama išsamių priežasčių), kad EEPS turėtų būti laikomos užtikrinančiąja investicija 87 straipsnio 3 dalies a punkte nurodytame regione.

(146) Be to, *AES-Tisza* teigia, kad Sprendime pradėti procedūrą trūksta aiškumo dėl naudotinos „lyginamosios“ rinkos kainos, „neveiksmingos investicijos“ reikšmės ir ekonomikos scenarijų, taip pat laikotarpių, kurie taikomi Komisijos atliktame suderinamumo su bendrąja rinka vertinime.

6. VENGRIJOS ATSAKYMAS Į SUINTERESUOTŲJŲ ŠALIŲ PASTABAS

(147) Atsakydama į *Csepel* jėgainės pastabas, Vengrija teigia, kad, priešingai nei gali būti numanoma iš *Csepel* pastabų, jos EEPS taip pat nustatyti mažiausi garantuoti pirkimo kiekiai.

(148) Dėl *Dunament* argumento, kad ji negali atsakyti gaminti MVM diktuojamomis sąlygomis, net jei tai kenkia *Dunament* elektros pardavimui laisvojoje rinkoje, Vengrijos valdžios institucijos atkreipia dėmesį į tai, kad 2006 m. MVM pradėjo EEPS nutraukimą dėl 4 F blokų, kurie dėl to būtų galėję tiesiogiai konkuruoti laisvojoje sisteminių paslaugų rinkoje. Tačiau *Dunament* atsisakė pasinaudoti šia galimybe.

(149) Dėl *AES-Tisza* pastabų, kad EEPS nepasirašę gamintojai daugiausia investavo tik jei jiems buvo garantuotas privalomas pirkimas, Vengrijos valdžios institucijos sutinka, kad svarbios jėgainės ir jėgainių blokai parduoda elektrą laisvojoje rinkoje be EEPS ir privalomo pirkimo užtikrinimo (pavyzdžiui, *Dunament* G1 blokas, *Vėrtės* jėgainė ir *Mátra* I ir II blokai).

(150) Vengrija taip pat pabrėžia, kad, priešingai nei pastabose teigia *AES-Tisza*, MVM derybinę poziciją riboja ir pačios EEPS (kainų formulės ir garantuoto pirkimo kiekiai).

⁽³⁵⁾ 2006 m. gruodžio 19 d. užregistruotas raštas.

7. KOMISIJOS VERTINIMAS

7.1. Neteisėta pagalba

- (151) Apie EEPS teikiamą pagalbą Komisijai nepranešta pagal valstybės pagalbos procedūros taisykles. Todėl pagalba yra neteisėta pagalba.

7.2. Bendroji pastaba dėl EEPS vertinimo atskirai

- (152) Pastabose tam tikros suinteresuotosios šalys ir Vengrijos valdžios institucijos siūlo EEPS vertinti atskirai, nes skiriasi jų konkrečios sąlygos.

- (153) Šis sprendimas taikomas visoms MVM ir elektros energijos gamintojų EEPS, kurios galiojo tuo metu, kai Vengrija įstojo į ES (žr. 44 ir 45 konstatuojamąsias dalis). Komisija mano, kad EEPS pagrindiniai principai yra panašūs, todėl tai pateisina jų bendrą vertinimą taikant valstybės pagalbos procedūrą. Kaip matyti toliau, Komisija laikosi nuomonės, kad pagrindinis pranašumas, kylantis iš EEPS, yra bendras visiems ir sprendimas dėl jų sudarymo 1995–2001 m. buvo pagrįstas tais pačiais strateginiais tikslais ir tokio paties pobūdžio sprendimu. Tiksliau visose sutartyse MVM nustatytas išsipareigojimas pirkti atidėtus pajėgumus ir garantuotą kiekį (trukmė apima nemažą dalį įrenginių gyvavimo trukmės), o kainodaros mechanizmas leidžia gavėjams padengti pastoviąsias ir kintamąsias sąnaudas. Be to, kiti valstybės pagalbos buvimo kriterijai taip pat panašūs ir tai pateisina jų bendrą vertinimą. Jų atrankumas pagrįstas tuo pačiu principu; klausimas, ar dėl EEPS buvo pervesti valstybės išteklių, iš esmės turi būti vertinamas taip pat kiekvienos sutarties atveju; dėl jų poveikio konkurencijai ir prekybai taip pat reikalaujama tokio pat ekonominio vertinimo ir jame turi būti atsižvelgta į EEPS veikimą Vengrijos rinkoje vienu metu. Taigi Komisija laikosi nuomonės, kad, siekiant, jog šiuo sprendimu dėl valstybės pagalbos būtų tiksliai apibūdinta Vengrijos elektros energijos gamybos rinka, EEPS turi būti vertinamos kartu ir visa procedūra turi būti užbaigta vienu sprendimu.

- (154) Šis išsamus požiūris netrukdo Komisijai atsižvelgti į skirtumus, kurių iš tikrųjų yra vertinamose EEPS. Taigi šiame sprendime nustatyti tokie EEPS skirtumai, kurie yra svarbūs šiam sprendimui.

7.3. Valstybės pagalbos buvimas, kaip apibrėžta EB sutarties 87 straipsnio 1 dalyje

- (155) Toliau Komisija analizuoja kiekvieną iš keturių suvestinių kriterijų, kurie sudaro valstybės pagalbos apibrėžtį, kaip apibrėžta EB sutarties 87 straipsnio 1 dalyje: valstybės

išteklių naudojimas, ekonominio pranašumo buvimas, pranašumo atrankumas ir poveikis prekybai.

Tinkamas vertinimo laikas

- (156) Suinteresuotosios šalys pastabose teigė (nurodydamos keletą vertinimo kriterijų), kad Komisija turėtų svarstyti tik EEPS pasirašymo metu buvusią padėtį. Šio tyrimo duomenys turėtų būti taikomi visą EEPS galiojimo laikotarpį. Šiuo klausimu Budapešto jėgainė nurodo Komisijos pranešimą dėl taikomų taisyklių vertinant neteisėtą valstybės pagalbą nustatymo ⁽³⁶⁾.

- (157) Nustatydama tinkamą vertinimo laiką Komisija turi pirmiausia atsižvelgti į Vengrijos įstojimo į ES aktą, Procedūrinį reglamentą ir Teismo praktiką.

- (158) Susijusioje Stojimo akto IV priedo dalyje sakoma:

„IV PRIEDAS

Stojimo akto 22 straipsnyje nurodytas sąrašas

[...]

3. Konkurencijos politika

1. Šios pagalbos schemos ir individuali pagalba, taikyta naujosiose valstybėse narėse iki įstojimo dienos ir toliau taikoma po tos dienos, nuo įstojimo dienos laikoma esama pagalba pagal EB sutarties 88 straipsnio 1 dalį:

a) pagalbos priemonės, taikytos iki 1994 m. gruodžio 10 d.;

b) pagalbos priemonės, išvardytos šio priedo priedėlyje;

c) pagalbos priemonės, kurias naujosios valstybės narės valstybės pagalbos kontrolės institucija įvertino ir pripažino atitinkančiomis *acquis* iki įstojimo dienos, ir dėl kurių Komisija pagal 2 punkte nustatytą procedūrą nepareikšė prieštaravimo rimtai abejodama priemonės suderinamumu su bendrąja rinka.

Visos po įstojimo dienos toliau taikomos priemonės, kurios yra valstybės pagalba ir kurios neatitinka pirmiau išdėstytų sąlygų, taikant EB sutarties 88 straipsnio 3 dalį, nuo įstojimo dienos laikomos nauja pagalba.

⁽³⁶⁾ OL C 119, 2002 5 22, p. 22.

Pirmiau išdėstytos nuostatos netaikomos pagalbai transporto sektoriuje, taip pat veikalai, susijusiai su EB sutarties I priede išvardytų produktų gamyba, perdirbimu ar prekyba, išskyrus žuvininkystės produktus ir iš jų gaunamus produktus.

Pirmiau išdėstytos nuostatos taip pat nepažeidžia šiame Akte išdėstytų pereinamojo laikotarpio priemonių dėl konkurencijos politikos.“

(159) Susijusioje Procedūrinio reglamento 1 straipsnio dalyje sakoma:

„b) „esama pagalba“ – tai:

i)–iv) [...]

v) pagalba, kuri laikoma esama pagalba, nes galima nustatyti, kad jos įgyvendinimo metu tai nebuvo pagalba, o tokia ji tapo vėliau dėl bendrosios rinkos vystymosi ir nebuvo atitinkamos valstybės narės pakeista. Jeigu pagal Bendrijos teisės aktus liberalizavus veiklą tam tikros priemonės tampa pagalba, po nustatytos liberalizavimo datos esama pagalba jos nebelaikomos;

c) „nauja pagalba“ – tai bet kokia pagalba, t. y. pagalbos sistemos ir individuali pagalba, kuri nėra esama pagalba, įskaitant esamos pagalbos pakeitimus.“

(160) Pirmiau minėtos nuostatos rodo, kad priemonės, kurios nėra valstybės pagalba tuo metu, kai jos buvo suteiktos, tam tikromis aplinkybėmis gali tapti valstybės pagalbos priemonėmis pagal EB sutarties 87 straipsnį. Tai netrukdo nustatyti, kad priemonė tampa nauja arba esama valstybės pagalba.

(161) Nors iš tikrųjų analizuodama valstybės pagalbos buvimą tam tikrais atvejais Komisija turi įvertinti priemonės įsigaliojimo metu buvusią padėtį, tai nereiškia, kad keturių kriterijų vertinimas apibrėžiant valstybės pagalbą turėtų visomis aplinkybėmis būti apribotas tik tuo laiku, kai buvo suteikta pagalba.

(162) Iš Procedūrinio reglamento 1 straipsnio b punkto v papunkčio aiškiai matyti, kad yra išskirtinių aplinkybių, kaip antai bendrosios rinkos raida ar sektoriaus liberali-

zavimas, kai viename ar keliuose ekonomikos sektoriuose vyksta esminiai ekonominiai ir teisiniai pokyčiai ir kai dėl tokių pokyčių priemonė, kuri pradžioje nepateko į Sutarties 87 straipsnio taikymo sritį, gali tapti kontroliuojama kaip valstybės pagalba. Jei liberalizuojant ekonomikos sektorių būtų paliktos visos priemonės, kurios nebuvo laikomos valstybės pagalba dėl iš esmės skirtingų rinkos sąlygų tuo metu, kai jos buvo suteiktos, bet kurios po liberalizacijos atitinka visus valstybės pagalbos kriterijus, tai *de facto* visam laikui įtvirtintų didžiąją dalį iki konkurencijos atsiradimo vyravusių rinkos sąlygų. Tai prieštarautų aiškiam ketinimui panaikinti nekonkurencingą padėtį rinkoje, t. y. valstybių narių sprendimui liberalizuoti tam tikrą sektorių. Specialių nuostatų, pagal kurias priemonė gali tapti valstybės pagalba, tikslas – vengti pratęsti priemones, kurios, nors ir nebuvo pagalba buvusiomis ekonominėmis ir teisinėmis aplinkybėmis, gali pažeisti dalyvių interesus naujomis rinkos sąlygomis⁽³⁷⁾.

(163) Klausimas, ar valstybės pagalba turėtų būti klasifikuojama kaip nauja ar esama pagalba, turėtų būti vertinamas atskirai, kai Komisija nustatys, ar valstybės pagalba yra, ar jos nėra.

(164) Vengrijos ekonomika iš esmės pasikeitė praėjusio amžiaus dešimtajame dešimtmetyje. Valstybė priėmė sprendimą stoti į Europos Sąjungą ir 2004 m. gegužės 1 d. tapo visaverte nare. Ji gerai žinojo prievolę suderinti visas esamas priemones su vidaus rinkos, prie kurios pageidavo prisijungti, konkurencijos taisyklėmis, nes ta prievolė aiškiai nurodyta Europos susitarime⁽³⁸⁾, kuri Vengrija pasirašė 1991 m.

(165) Įstodama į Europos Sąjungą Vengrija taip pat prisijungė prie liberalizuotos vidaus energetikos rinkos. Stojimo akto konkurencijos taisyklėse nenumatyta jokių išimčių dėl Vengrijos energetikos rinkos. Atsižvelgdama į tai (kitaip nei suinteresuotųjų šalių pastabose) Komisija mano, kad EEPS, sudarytos iš esmės kitokiais ekonomikos sąlygomis (kaip pripažįsta suinteresuotosios šalys) prieš prisijungiant prie liberalizuotos vidaus energetikos rinkos, tikrai gali tapti valstybės pagalba naujomis teisinėmis ir ekonominėmis aplinkybėmis. Siekiant nustatyti, ar yra tokia pagalba, reikėtų vertinti, ar priemonė atitinka keturis valstybės pagalbos buvimo kriterijus naujomis ekonominėmis ir teisinėmis aplinkybėmis.

⁽³⁷⁾ 2000 m. birželio 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendime *Alzetta Mauro*, kuriuo remiasi Budapešto jėgainė, taip pat patvirtinama, kad priemonė turi būti vertinama atsižvelgiant į naujas rinkos aplinkybes po liberalizavimo, kai pripažįstama, kad priemonė, kuri galėjo ir nebūti valstybės pagalba prieš liberalizavimą, tampa (esama arba nauja) pagalba.

⁽³⁸⁾ Europos sutartis, kuria įsteigiama Europos Bendrijų ir jos valstybių narių ir Vengrijos Respublikos asociacija, pasirašytas 1991 m. gruodžio 16 d.

- (166) Tinkamo vertinimo laiko klausimas turėtų būti toliau vertinamas atsižvelgiant į Stojimo aktą. Skirtingai nei pirmesniais stojimo atvejais, valstybės narės sutiko į Stojimo aktą įtraukti specialias nuostatas, pagal kurias apie visas pagalbos priemones, kurios taikomos po įstojimo ir sudarytos po 1994 m. gruodžio 10 d., reikėjo pranešti Komisijai iki įstojimo, o Komisija jas turėjo apžvelgti vadovaudamasi *acquis communautaire*.
- (167) Daugumoje valstybių, kurios įstojo į ES 2004 m. gegužės 1 d., dėl istorinių priežasčių buvo stipri valstybės intervencionizmo tradicija. Tačiau gali būti priemonių, kurios prieš stojimą negalėjo atitikti keturių valstybės pagalbos kriterijų dėl labai skirtingų tuo metu buvusių rinkos sąlygų. Tačiau naujomis teisinėmis ir ekonomikos sąlygomis po įstojimo, tokios sąlygos gali būti išpildytos.
- (168) Tiesiogiai susijusiuose Stojimo akto straipsniuose siekiama vidaus rinkoje užtikrinti neiškreiptą konkurenciją per laikotarpį po Sutarties įsigaliojimo dienos. Taigi tiesiogiai susijusių Stojimo akto straipsnių tikslas – išvengti rinkos iškreipimo bendrojoje rinkoje dėl nesuderinamų valstybės pagalbos priemonių po įstojimo. Šiuo atžvilgiu nesvarbu, ar praėjusio amžiaus dešimtajame dešimtmetyje, kai priemonė buvo suteikta, ji faktiškai atitiko visus valstybės pagalbos kriterijus, ar ne. Taigi svarbus valstybės pagalbos buvimo kriterijų vertinimo laikas yra laikotarpis po to, kai Vengrija įstojo į ES ir prisijungė prie liberalizuotos vidaus energetikos rinkos.
- (169) Taikant kitokią požiūrį susidarytų padėtis, kai iki įstojimo ir iki liberalizavimo buvusios ekonominės sąlygos (beveik visų naujų valstybių narių atveju atitinkančios pereinamąjį laikotarpį po komunistinio režimo) įtvirtinamos ilgam po to, kai valstybė jau įstojo į Europos Sąjungą. Priemonės, kurios galėjo nebūti valstybės pagalba iki įstojimo, galėjo būti paliktos ir net pratęstos, jei valstybės narės to pageidavo, net jei jos ir yra valstybės pagalba po įstojimo atsiradusiomis sąlygomis, nes Komisija tokios valstybės pagalbos nekontroliuotų.
- (170) Būtent to šiuo klausimu ir siekiama suinteresuotųjų šalių pastabose. Visais suinteresuotųjų šalių argumentais dėl tinkamo vertinimo laiko siekiama parodyti, kad ekonominis ir teisinis EEPS vertinimas taikant dabartinę valstybės pagalbos procedūrą turėtų būti pagrįstas tik aplinkybėmis, kurios buvo EEPS pasirašymo metu (t. y. 1995–2001 m.) ir priėti prie išvados, kad dėl tų teisiniu
- ir ekonominių aplinkybių EEPS nėra valstybės pagalba. Suinteresuotosios šalys teigia, kad rinkos ekonomikos subjekto testas ir konkurencijos iškreipimo kriterijai bei poveikis prekybai turėtų būti analizuojami atsižvelgiant į praėjusio amžiaus dešimtojo dešimtmečio vidurio aplinkybes, kad Komisija turėtų atsižvelgti į MVM išpareigojimus tuo metu (tiekiimo saugumas) ir tuo metu buvusį energetikos sektoriaus modelį („vieno pirkėjo“ modelis ir kt.). Jų nuomone, vertinimo tokiomis aplinkybėmis rezultatas turėtų išlikti iki EEPS galiojimo pabaigos (ilgiausia sutartis galios iki 2024 m.), neatsižvelgiant į tokius pokyčius kaip Vengrijos įstojimas į ES ir vėlesnis privalomas energetikos rinkos liberalizavimas.
- (171) Komisija negali sutikti su šiais argumentais. Komisija mano, kad susijusiais Stojimo akto straipsniais siekiama vengti tokių aplinkybių ir reikalaujama, kad ekonomikos subjektai iš karto taikytų valstybės pagalbos taisykles. Stojimo akte nustatytos išimtys tam tikriems ekonomikos sektoriams (pvz., su transportu susijusios nuostatos), bet nėra jokių išimčių elektros rinkos subjektams. Taigi visoms sutartinėms sąlygoms Vengrijos elektros rinkoje iškart po įstojimo taikoma *acquis communautaire*, įskaitant Direktyvą 96/92/EB.
- (172) Taigi vertindama EEPS Komisija laikosi nuomonės, kad prisijungdama prie liberalizuotos vidaus energetikos rinkos Vengrija sutiko taikyti tos rinkos ekonomikos principus visiems esamos rinkos dalyviams, įskaitant esamus prekybos ryšius.
- (173) Todėl Komisija turi vertinti, ar nuo Vengrijos įstojimo į Europos Sąjungą dienos priemonė atitinka valstybės pagalbos buvimo kriterijus.

Pranašumas

- (174) Kaip įvadą vertinant, ar yra pranašumas, būtų naudinga paminėti, kad dauguma elektros energijos gamintojų pastabose pripažino, kad jie nebūtų galėję investuoti į tas jėgaines be EEPS pasiūlytų garantijų. [...] jėgainė pastabose teigia, kad „EEPS yra svarbus elementas, kad bankai sutiktų finansuoti investicijas ir iš anksto nuolat finansuoti veiklos sąnaudas. [...], [...], [...] pasiteiravo, kokia konsorciumo [t. y. finansinių institucijų] nuomonė dėl galimybės iš dalies keisti EEPS. Tačiau bankai atsakė ir atidėtų pajėgumų, ir garantuoto pirkimo sumažinimo“⁽³⁹⁾.

⁽³⁹⁾ Citata iš gamintojo pastabų 3 punkto.

- (175) Šiuo atžvilgiu [...] (kaip dvylikos bankų, paskolinusių beveik [...] Csepel jėgainei, paskolos agentas) teigia, jog „bankai laikosi nuomonės, kad EEPS yra dalis paketo, glaudžiai susijusio su prekybos sutartimis, kuriomis garantavo ir vis dar garantuoja paskolos sutartį, kurioje numatytas projekto finansavimas rinkos sąlygomis. Taigi bet koks EEPS pasikeitimas automatiškai paveiktų bankus ir, dėl sutartinių mechanizmų, kuriais bankai gali naudotis, kad apsaugotų finansinius interesus, keltų grėsmę visam Csepel II projektui.“
- (176) [...] (kaip devynių bankų, paskolinusių AES-Tisza beveik [...], paskolos agentas) teigia, kad „Esminis tokio finansavimo pagrindas buvo EEPS ir kitų susijusių projekto dokumentų (pvz., Kuro tiekimo sutarties) buvimas. [...] EEPS suteikia stabilumo poreikio rizikai (parduodamos elektros kiekis ir kainodara).“ „Poreikio stabilumo ypatybė [...] labai svarbi suteikiant bankams būtiną garantiją, kad jie teiktų ilgalaikį finansavimą ne visiškai susiformavusioje rinkoje.“
- (177) Vertindama, ar EEPS suteikiamas pranašumas, Komisija pirmiausia atliko preliminarią analizę, kad nustatytų, kokio požiūrio laikytis atliekant vertinimą. Atlikusi preliminarią analizę, minimą 180–190 konstatuojamosiose dalyse, Komisija padarė išvadą, kad siekiant nustatyti, ar yra pranašumas, turėtų būti išsiaiškinta, ar Vengrijai stojant į Europos Sąjungą vyravusiomis sąlygomis rinkos subjektas būtų suteikęs gamintojams panašią garantiją, kaip EEPS nustatyta garantija, būtent MVM išipareigojimas pirkti pagal EEPS atidėtus pajėgumus (sudarancius didelę dalį, o daugeliu atvejų ir visus jėgainės turimus pajėgumus), mažiausias garantuotas pagaminamos elektros energijos kiekis 15–27 metų laikotarpiui, kuris atitinka įprastą numatomą susijusių įrenginių eksploataavimo laikotarpį ar jo nusidėvėjimo laikotarpį, už kainą, kuria padengiamos jėgainės pastoviosios ir kintamosios sąnaudos (įskaitant kuro sąnaudas) ⁽⁴⁰⁾.
- (178) Tada Komisija išanalizavo atsakymą į šį klausimą atsižvelgdama į standartinę komercinę praktiką Europos elektros rinkoje.
- (179) Galiausiai, Komisija trumpai įvertino EEPS poveikį rinkai per laikotarpį nuo Vengrijos įstojimo į Europos Sąjungą. Nors tokia analizė nėra būtina siekiant nustatyti, ar EEPS suteiktas ar nesuteiktas ekonominis pranašumas, tokia analizė yra naudinga siekiant tinkamai įvertinti kai kurias suinteresuotųjų šalių pateiktas pastabas.
1. *Preliminari analizė: požiūris, kurio reikėtų laikytis siekiant įvertinti, ar suteiktas ar nesuteiktas pranašumas*
- (180) Pastabose, kurios pateiktos vykstant procedūrai, trečiosios šalys atsižvelgdamos į sąlygas, kuriomis praėjusio amžiaus dešimtojo dešimtmečio viduryje pasirašytos EEPS, analizavo, ar suteiktas ar nesuteiktas pranašumas. Iš esmės jos padarė išvadą, kad per tą laikotarpį ir atsižvelgiant į tai, kad vyko gamybos įmonių privatizacija, vidutinis rinkos subjektas gamintojams būtų suteikęs panašias garantijas į tas, kurios nustatytos EEPS, kad pritrauktų investuotojų ir taip Vengrijoje užtikrintų tiekimo saugumą.
- (181) Komisija išanalizavo tokio požiūrio esmę ir priėjo prie išvados, kad tai buvo netinkama dėl dviejų priežasčių. Pirma, neatsižvelgiama į faktinius vertinamos priemonės gavėjus. Antra, laikantis tokio požiūrio svarstomas laikotarpis nėra tinkamas vertinant, ar suteiktas pranašumas.

Galimo pranašumo gavėjai

- (182) *Dunament* jėgainė teigia, kad EEPS jai nesuteikė pranašumo, nes ji mokėjo rinkos kainą už jėgainių privatizavimą ir nustatant pirkimo kainą atsižvelgta į jos teises ir pareigas pagal EEPS. Taigi mokėdama privatizacijos kainą ji sumokėjo už bet kokią pranašumą, kuris galėjo būti suteiktas pagal EEPS.
- (183) Komisija mano, kad toks samprotavimas šiuo atveju nepagrįstas. Svarstomu atveju pagalbos gavėjai – privatizuotos jėgainės (tos, kurios iš tikrųjų privatizuotos), bet ne tų jėgainių akcininkai. Jėgainių privatizacija vyko sudarant akcijų sandorius.
- (184) Teisingumo Teismas analizavo, kokį poveikį įmonės nuosavybės pasikeitimas sudarant akcijų sandorius turi neteisėtos pagalbos, suteiktos įmonei, buvimui ir jos gavėjui. Jis konstatavo, kad neteisėta pagalba ir toliau skiriama įmonei, kuri pasinaudojo ta pagalba, nepaisant įmonės savininko pasikeitimo ⁽⁴¹⁾. Akcijų perleidimas rinkos kaina tik užtikrina, kad pats pirkėjas nesinaudoja valstybės pagalba. Tačiau pagalbą gaunančios jėgainės veiklos atžvilgiu tai nedaro poveikio pranašumo buvimui.
- (185) Vertinamu atveju pagalbos gavėjai yra Vengrijos įmonės, kurios eksploatuoja jėgaines ir pasirašė EEPS, bet ne jėgainių akcininkai. Be to, jėgainių šeimininkai

⁽⁴⁰⁾ Nesvarbu, ar kaina yra pagrįsta EEPS nustatyta kainų formule, ar kainodaros dekretais, nes ir viena, ir kita yra pagrįsta principais, kurie panašūs į kainodaros reguliavimą.

⁽⁴¹⁾ 2003 m. sprendimo *Italy and SIM 2 Multimedia* prieš Komisiją, jungtinės bylos C-328/99 ir C-399/00, Rink. I-4035, 83 punktas.

pasikeitė dar prieš tą dieną, nuo kurios turėtų būti vertinamas valstybės pagalbos buvimas ir tai nėra svarbu vertinant, ar jėgainę eksploatuojančioms įmonėms suteikta valstybės pagalba. Taigi EEPS pasirašiusios įmonės, kad ir kokia buvo jų nuosavybės struktūra, pasinaudojo EEPS nustatytais pranašumais.

Laikotarpis, į kurį turėtų būti atsižvelgta vertinant, ar suteiktas pranašumas

- (186) Komisija supranta, kad praėjusio amžiaus dešimtojo dešimtmečio pabaigoje Vengrijoje buvusiomis rinkos aplinkybėmis pagrindinis EEPS principas, kuris yra investicijų gražos garantija, buvo esminė sąlyga, kuriai esant galėjo būti daromos būtinos investicijos.
- (187) Tai, kad dėl gamybos sektoriaus savybių ir politinių bei ekonominių to laikotarpio Vengrijos aplinkybių paisant intereso reikėjo valstybės intervencijos ir geriausias sprendimas buvo pasirašyti EEPS su keliais gavėjais, niekaip nepaneigia fakto, kad EEPS gamintojams suteiktas pranašumas.
- (188) Daugelis gamintojų teigia, kad EEPS nesuteikia jokio pranašumo gamintojams, nes jos atitinka įprastą bet kurio rinkos ekonomikos subjekto (ir MVM, ir gavėjų pozicija) rinkos elgesį. Jie teigia, kad bet kuris privatus dalyvis, užimantis tokią padėtį, kaip MVM (būdamas vieninteliu pirkėju ir turėdamas teisinį įsipareigojimą užtikrinti tiekimo saugumą) būtų pasirinkęs sudaryti EEPS ir kad ekonominė nauda, kurią teikia EEPS, nėra didesnė už šalims įprastą ekonominį pranašumą ne iki galo susiformavusioje praėjusio amžiaus dešimtojo dešimtmečio vidurio Vengrijos energetikos rinkoje. Be to, gamintojai turėjo teisinį įsipareigojimą sudaryti sutartį su MVM, kad gautų veiklos licencijas. Gamintojai teigia, kad taikydama privataus investuotojo principą Komisija turėtų atsižvelgti į to meto, kai buvo sudaromos EEPS, teisinius reikalavimus ir ekonominę tikrovę.
- (189) Dėl suinteresuotųjų šalių argumentų, susijusių su privataus investuotojo principu, Komisija, siekdama nustatyti laikotarpį, kuris yra svarbus vertinant, ar pagal EEPS suteikta ar nesuteikta valstybės pagalba, remiasi šio sprendimo konstatuojamosiomis dalimis. Komisija dar kartą teigia, jog ji neketina abejoti tuo, kad buvo būtina sudaryti EEPS aplinkybėmis, kurios buvo šių sutarčių sudarymo metu. Tačiau, kaip paaiškinta pirmiau, tai jokia būdu nereiškia, kad EEPS nesuteikė pranašumo gamintojams. Iš tikrųjų, suinteresuotosios šalys teigia tik tai, kad šios sutartys atitinka jų sudarymo metu vyravusias rinkos sąlygas. Nė viena suinteresuotoji šalis neteigia, kad jos atitinka dabartines vidaus rinkos sąlygas.

Preliminarios analizės išvada

- (190) Komisija daro išvadą, kad siekiant įvertinti, ar pagal EEPS teikiamas pranašumas, reikėtų išsiaiškinti, ar tuo metu, kai Vengrija stojo į Europos Sąjungą, vyravusiomis sąlygomis vidutinis rinkos subjektas būtų suteikęs gamybos įmonėms panašią į EEPS nustatytą garantiją, kaip aprašyta 177 konstatuojamojoje dalyje.
2. Vertinimas, ar buvo pranašumas elektros energijos gamintojams tuo metu, kai Vengrija stojo į Europos Sąjungą
- (191) Siekdama atsakyti į pirmesnėje konstatuojamojoje dalyje pateiktą klausimą, Komisija nustatė pagrindinę komercinių subjektų Europos elektros rinkoje praktiką, kuri svarbi atliekant šią analizę, ir įvertino, ar EEPS atitinka tokią praktiką ir ar gamintojams teikiamos garantijos, su kuriomis pirkėjas nesutiktų, jei veiktų tik dėl komercinių priežasčių.
- (192) Pirmiausia būtų naudinga paminėti, kad tradiciškai elektros rinkos padalytos į keturias rinkas: i) gamyba ir (arba) importas ir didmeninis tiekimas, ii) perdavimas ir (arba) skirstymas, iii) mažmeninis tiekimas ir iv) balansavimo paslaugos. Vertinant EEPS svarbios pirmos ir ketvirtos kategorijos rinkos, nes MVM perka elektrą iš vietos gamintojų, ją importuoja ir parduoda regioninėms skirstymo įmonėms ir komerciniams tiekėjams (mažmeninės rinkos tiekėjams). MVM taip pat teikia atidėtus pajėgumus perdavimo sistemos operatoriui, kad būtų užtikrintas sistemos subalansavimas.
- (193) Vengrijos mažmeninė rinka vertinamu laikotarpiu padalyta į du segmentus: i) komunalinių paslaugų segmentas, kuriame regioninės skirstymo įmonės tiekia elektros energiją reguliuojamomis kainomis reikalavimų neatitinkantiems vartotojams ir vartotojams, kurie nesinaudoja tuo, kad atitinka reikalavimus; ii) laisvosios rinkos segmentas, kuriame komerciniai tiekėjai tiekia elektros energiją reikalavimus atitinkantiems vartotojams kainomis, kurios gaunamos taikant rinkos mechanizmus. Laikantis Energetikos akte III nustatytos tvarkos, komunalinių paslaugų segmentas apsiriboja privačiais ir komerciniais vartotojais, kuriems netaikomas įsipareigojimas teikti universaliąsias paslaugas.
- (194) Vertinamu laikotarpiu MVM tiekė elektros energiją ir regioninėms skirstymo įmonėms (komunalinių paslaugų segmento tiekėjams), ir laisvosios rinkos segmento tiekėjams. Tačiau, kaip nurodyta 221–231 konstatuojamosiose dalyse, parduodama elektros energiją laisvosios rinkos segmento tiekėjams MVM siekė tik parduoti perteklinį pagal EEPS nupirktą kiekį, kurio nereikėjo komunalinių paslaugų segmentui. Taip yra dėl EEPS,

o ne dėl savarankiškos komercinės veiklos. Todėl ir pranašumą reikėtų analizuoti atsižvelgiant į pirminį MVM nustatytą tikslą, t. y. tiekti elektros energiją regioninems skirstymo įmonėms komunalinių paslaugų segmento poreikiams patenkinti. Taigi reikia įsitikinti, ar nesant EEPS rinkos subjektui, kuriam patikėta aprūpinti regionines skirstymo įmones pakankamu kiekiu elektros ir kuris veikia tik dėl komercinių priežasčių, būtų pasiūlyta tokia pati garantija, kaip nustatyta EEPS. Toks vertinimas turi būti atliekamas atsižvelgiant į konkurencingų didmeninių rinkų veikimą. Pirmesnėse konstatuojamosiose dalyse pateikta, pirma, tipinės komercinės praktikos apžvalga, svarbi šiai analizei, ir, antra, EEPS lyginamos su ta praktika. Galiausiai, atsižvelgdama į tokių lyginimą Komisija išanalizavo EEPS pasekmes, kurių valdžios institucijos galėjo tikėtis Vengrijai įstojus į Europos Sąjungą, taip pat išnagrino, ar jos galėjo tikėtis geriau suderinti kitokio tipo sutarčių teigiamas ir neigiamas pasekmes.

2.a) Trumpas komercinės praktikos Europos elektros rinkose aprašymas, susijęs su vertinimu, ar EEPS suteiktas pranašumas.

- (195) Komisija atliko sektorių tyrimą dėl elektros rinkų Europoje⁽⁴²⁾ ir jame išsamiai išnagrino sąlygas, kurios daro įtaką elektros energijos prekybai Europos didmeninėse rinkose.
- (196) Atsižvelgiant į pristatymo laikotarpį, didelį kiekį elektros galima parduoti neatidėliotųjų atsiskaitymų ir išankstinių sandorių rinkose. Neatidėliotųjų atsiskaitymų rinkos daugiausia yra „kitos dienos“ rinkos, kuriose elektra parduodama prieš dieną iki fizinio jos pristatymo. Prekyba elektra neatidėliotųjų atsiskaitymų rinkoje visada grindžiama ribinių kainų nustatymu, kuris garantuoja tik tai, kad padengiamos trumpojo laikotarpio ribinės sąnaudos⁽⁴³⁾.
- (197) Išankstinių sandorių rinkose elektros energija parduodama vėlesniam pristatymui. Išankstinių sandorių produktai – tai savaitinių, mėnesinių, ketvirtinių ir metinių sandorių produktai. Ir neatidėliotųjų atsiskaitymų
- ir išankstinių sandorių produktai gali būti parduodami elektros energijos biržose ir ne biržų rinkose. Dėl nuolatinių arbitražų tų pačių produktų kainos elektros energijos biržose ir ne biržų rinkose dažnai supanašėja. Todėl elektros energijos biržoms būdinga tendencija nustatyti orientacines kainas visiems neatidėliotųjų atsiskaitymų ir išankstinių sandorių produktams.
- (198) Be to, išankstinių sandorių produktų kaina priklauso nuo rinkos dalyvių lūkesčių dėl būsimų kainų raidos neatidėliotųjų atsiskaitymų rinkose. Kadangi rinkos dalyviai sudaro išankstinių sandorių sutartis, nes jie daugiau renkasi užtikrintą kainą nei nežinomas neatidėliotino atsiskaitymo kainas ateityje, išankstinių sandorių kainose taip pat yra rizikos elementas. Išankstinių sandorių produktų kainas praktiškai sudaro pagrindinis elementas, kuris atitinka rinkos dalyvių lūkesčius dėl neatidėliotino atsiskaitymo kainų raidos ir priklausomai nuo to, ar jie labai vertina kainos stabilumą, rizikos premija arba diskontas, nors praktiškai dažnai taikoma premija. Taigi neatidėliotino atsiskaitymo kainos yra orientacinės kainos nustatant visas elektros kainas. Jei yra neatidėliotinių atsiskaitymų rinkos birža, kainos toje biržoje yra orientacinės visai rinkai. Daugelyje didmeninių rinkų pirkėjai dažnai bando dėl didelės dalies laukiamo poreikio sudaryti išankstinių sandorių sutartis, kad matytų sąnaudas. Poreikis, kuris yra papildomas tam, dėl kurio sudarytos išankstinių sandorių sutartys, patenkinamas perkant neatidėliotinių atsiskaitymų rinkose.
- (199) Energetikos sektoriaus tyrime nurodyta, kad be standartizuotos biržos prekybos ir prekybos ne biržose, taip pat yra ir „užsakyti dvišaliai sandoriai“. Šios sutartys gali labai skirtis tiekiamais produktais ar teikiamomis paslaugomis, o tokių sandorių kainos paprastai neskelbiamos. Tačiau konkurencingos rinkos sąlygomis standartizuotų elektros energijos biržų ir prekybos ne biržose buvimas neišvengiamai turi įtakos tokiems sandoriams, nes gamintojas arba importuotojas nesutiktų sudaryti užsakytos dvišalės sutarties, kurioje būtų nustatytos aiškiai blogesnės sąlygos už nustatytą standartizuotoje neatidėliotinių atsiskaitymų ar išankstinių sandorių sutartyje. Todėl standartizuotos neatidėliotinių atsiskaitymų ir išankstinių sandorių sutartys Europos didmeninėse rinkose yra svarbus lyginamasis pagrindas vertinant, ar EEPS gamintojams suteiktas pranašumas.
- (200) Išankstinių sandorių rinkose ilgiausias pristatymo laikotarpis yra vieneri metai. Ilgiausia trukmė tarp sutarties sudarymo ir faktinio pristatymo laikotarpio yra ketveri metai *NordPool* atveju (Skandinavijos šalyse), treji metai *Powernext* atveju (Prancūzijoje), penkeri metai UKPX (Jungtinėje Karalystėje) ir šešeri metai EEX atveju (Vokietijoje). Kai kuriose biržose, pavyzdžiui, OMEL Ispanijoje,

⁽⁴²⁾ 2005 m. birželio mėn. Komisija pradėjo Europos dujų ir elektros rinkų veikimo tyrimą. Galutinė šio energetikos sektoriaus tyrimo ataskaita, kuri paskelbta 2007 m. sausio 10 d., naudojama šiame sprendime kaip informacijos apie pagrindines komercines tendencijas ir praktiką Europos elektros rinkose, kurios jau vyravo, kai Vengrija įstojo į Europos Sąjungą 2004 m. gegužės 1 d., šaltiniu. Ataskaitą galima rasti http://ec.europa.eu/comm/competition/antitrust/others/sector_inquiries/energy/.

⁽⁴³⁾ Trumpojo laikotarpio ribinės sąnaudos – tai sąnaudos, kurių elektros energijos gamintojai gali išvengti sustabdydami elektros energijos gamybą trumpam laikotarpiui. Šios sąnaudos yra maždaug lygios kintamosioms sąnaudoms, nes abiejų rūšių sąnaudos visų pirma priklauso nuo kuro sąnaudų.

išankstinių sandorių sutartys nesudarėnamos. Standartizuotoje išankstinių sandorių sutartyje nustatoma tiekėjo prievolė suteikti tam tikrą kiekį energijos už iš anksto susitartą kainą per ne ilgesnį kaip vienerių metų laikotarpį, kuris prasideda ne vėliau kaip praėjus 6 metams nuo sutarties sudarymo. Toks ilgas laikotarpis gerokai mažesnis už įprastą bet kurios elektros energiją gaminančios jėgainės nusidėvėjimą ir gyvavimo trukmę. Taigi įprastomis rinkos sąlygomis ir net parduodami didžiąją dalį pagaminamo kiekio pagal išankstinių sandorių sutartis, gamintojai nežino kainų ar pardavimo masto per visą elektros energijos gamybos įrenginių nusidėvėjimo ar gyvavimo trukmę. Be to, kadangi kainos nustatomos iš anksto, gamintojai rizikuoja, kad jų sąnaudos bus didesnės už susitartas kainas. Tokia rizika nėra nereikšminga labiausiai dėl kuro kainų nepastovumo, o kuras taikant beveik visas gamybos technologijas yra pagrindinė sudedamoji kintamųjų sąnaudų dalis. Be to, gamintojai patiria konkurencingą spaudimą, nes turi atnaujinti išankstinių sandorių sutartis daugybę kartų per jų gamybos įrenginių gyvavimo laikotarpį, taigi jie turi derinti savo pasiūlymus atsižvelgdami į susidarancias konkurencingas sąlygas.

(201) Didmeninėse rinkose galima rasti ir sutarčių, pagal kurias atidedami gamybos pajėgumai „skolinimosi teisių“ pavidalu, todėl jas vertėtų palyginti su EEPS. Gauti skolinimosi teises reiškia atidėti konkrečios jėgainės gamybos pajėgumų dalį (paprastai numatomu jėgainės eksploataavimo laikotarpiu) ir mokėti jėgainės operatoriui „pajėgumų mokestį“, kuris atitinka kapitalo ir pastoviąsias sąnaudas, susijusias su atidėtais pajėgumais. Techninę riziką prisiima jėgainės operatorius. Skolinimosi teisių turėtojas gali nuspręsti, kiek naudosis atidėtais pajėgumais ir moka jėgainės operatoriui kainą, kuri atitinka kintamąsias sąnaudas, patiriamas energijai gaminti naudojant atidėtus pajėgumus.

(202) Siekiant toliau vertinti, ar pagal EEPS suteiktas pranašumas, ar ne, taip pat naudinga svarstyti stambaus verslo ar pramonės galutinių vartotojų padėtį, net jei jie veikia ne didmeninėse, o mažmeninėse (vartotojų) rinkose. Kadangi gamintojai kartais tiesiogiai tiekia elektros energiją stambaus verslo ar pramonės vartotojams, lyginimas su EEPS yra tinkamas.

(203) Energetikos sektoriaus tyrimas parodė, kad elektros tiekėjams buvo įprasta pasirašyti pastovios kainos sutartis su stambiais verslo ar pramonės vartotojais. Tokių sutarčių trukmė paprastai yra nuo vienerių iki dviejų metų. Jose paprastai nustatytas tiekimo grafikas remiantis pirmesniu naudojimu. Kaina nustatoma remiantis didmeninėmis kainomis išankstinių sandorių rinkose ir turi kitų sąnaudų komponentų, kaip antai laukiamos balansavimo sąnaudos ar tiekėjo marža. Nukrypus nuo tiekimo grafiko taikomas straipsnis „imk arba mokėk“, pagal kurį pirkėjas turi

sumokėti už energiją, kurios jam nereikia, arba mokėti papildomą mokestį. Šiuo atveju tokios sutartys gali būti laikomos pagrįstomis mažiausiu garantuotu pirkimu ir pajėgumų atidėjimu⁽⁴⁴⁾.

(204) Vertinant EEPS suteiktą pranašumą reikėtų apsvarstyti dar vieno tipo sutartį, t. y. sutartis, sudarytas dėl balansavimo paslaugų teikimo perdavimo sistemos operatoriams. Kadangi elektra negali būti sandėliuojama, kaskart reikia suderinti poreikį ir pasiūlą. Jei poreikis ir pasiūla nukrypsta nuo prognozių ir dėl to reikia papildomos gamybos, perdavimo sistemos operatorius yra atsakingas už kreipimąsi į tam tikrus gamintojus, kad jie padidintų gamybą be išankstinio išpėjimo. Siekiant užtikrinti, kad susidarius tokiai padėčiai būtų prieinami gamybos pajėgumai, perdavimo sistemos operatoriai užsako pajėgumus gamybos vienetuose, kurie gali modifikuoti gamybos lygį be išankstinio išpėjimo. Kadangi Vengrijoje nėra hidroakumuliacinių jėgainių, gamtinėmis dujomis kūrenamos jėgainės turi turėti tinkamiausias technines charakteristikas, kad būtų galima teikti tokias paslaugas.

(205) Energetikos sektoriaus tyrime apžvelgiama Europos perdavimo sistemų operatorių praktika sutarčių dėl pajėgumų atidėjimo balansavimo paslaugoms teikti atžvilgiu. Iš šios apžvalgos matyti, kad pajėgumai užsakomi konkursų būdu. Vieneri metai yra standartinė trukmė, dėl kurios perdavimo sistemų operatoriai turi daugiau lankstumo ir gali suderinti atidėtų pajėgumų kiekį ir faktinį poreikį. Sutartyse paprastai nurodytos reikalingos techninės paslaugos charakteristikos, atidėti pajėgumai ir kaina arba už suteiktą energiją, arba ir už energiją, ir už pajėgumus.

2.b) EEPS ir standartinės komercinės praktikos lyginimas

(206) Komisija palygino EEPS nustatytą išpareigojimą pirkti ir pagrindines standartinių išankstinių ir neatidėliotųjų atsiskaitymų sutarčių, „skolinimosi teisių“ sutarčių, stambių galutinių vartotojų sudarytų ilgalaikių sutarčių, taip pat gamintojų ir perdavimo sistemų operatorių sutarčių dėl balansavimo paslaugų teikimo savybes.

Standartinės neatidėliotųjų atsiskaitymų ir išankstinių sandorių sutartys

(207) Iš 195–200 konstatuojamosiose dalyse pateikto aprašymo matyti, kad ilgalaikis pajėgumų atidėjimas, mažiausias garantuotas pirkimas ir kainos nustatymo mechanizmai, kuriais dengiamos kintamosios, pastoviosios ir kapitalo sąnaudos, neatitinka įprastų sutarčių Europos didmeninėse rinkose ir apsaugo gamintojus nuo didesnės rizikos nei standartinės išankstinių sandorių ir neatidėliotųjų atsiskaitymų sutartys.

⁽⁴⁴⁾ Tai, kad tiekėjas išpareigoja tiekti sutartyje nustatytą kiekį, gali būti prilyginama pajėgumų atidėjimui.

(208) Prekyba elektra neatidėliotinių atsiskaitymų rinkoje visada grindžiama ribinių kainų nustatymu, garantuojant tik tai, kad padengiamos trumpojo laikotarpio ribinės sąnaudos, bet ne visos pastoviosios ir kapitalo sąnaudos. Be to, neatidėliotinių atsiskaitymų rinkose įmonė gamintoja neturi jokių garantijų dėl gamybos pajėgumų panaudojimo. Tokia rizika daug didesnė nei daugelyje gamybos sektorių ir taip yra dėl to, kad elektros neįmanoma ekonomiškai sandėliuoti – tai labai savita tos pramonės šakos savybė. Jei tam tikru metu pasiūlomas pakankamas elektros energijos kiekis poreikiui patenkinti už žemesnes kainas nei konkretaus gamintojo siūlomos kainos už vieną iš jo elektros energijos gamybos vienetų, tas vienetas nebus panaudotas ir tai reiškia, kad gamintojas tam tikrą laikotarpį praras gamybos pajėgumus.

(209) Todėl pardavimas neatidėliotinių atsiskaitymų rinkose susijęs su gerokai didesniu netikrumu dėl pastoviųjų ir kapitalo sąnaudų kompensavimo ir gamybos pajėgumų panaudojimo.

(210) Ir išankstinių sandorių rinkose, kuriose kainos nustatomos remiantis neatidėliotino atsiskaitymo kainomis, gamintojams nesuteikiamos garantijos, kad pardavimu bus padengtos visos pastoviosios ir kapitalo sąnaudos, nes kainos nustatomos iš anksto. Jei per pristatymo laikotarpį netikėtai padidėja kuro kainos, elektros energijos gamybos sąnaudos gali būti didesnės už iš anksto nustatytą kainą. Išankstinių sandorių rinkose su gamybos pajėgumais susijusi rizika yra mažesnė nei neatidėliotinių atsiskaitymų sandorių produktų atveju, nes išankstinių sandorių sutartys yra ilgesnės. Tačiau, net jei gamintojas gali parduoti beveik visą pagamintą elektros energiją pagal išankstinių sandorių sutartis, jis žino, kiek per tam tikrą laikotarpį, palyginti su jų gyvavimo trukme, bus panaudota jo elektros energijos gamybos vienetų.

(211) Suinteresuotosios šalys pabrėžia, kad gamintojai patiria didelę riziką dėl EEPS, visų pirma statybų, reguliavimo, aplinkos apsaugos, eksploatavimo ir finansinę ir (arba) fiskalinę riziką. Komisija pripažįsta, kad EEPS nepašalinta visa rizika, susijusi su jėgainės veikimu. Iš tikrųjų, patys gamintojai prisiima šiuos rizikos elementus, kuriuos pastabose jie išvardijo. Tačiau tai atitinka įprastą riziką, kurią turėtų prisiimti bet kuris rinkos dalyvis, veikiantis elektros energijos gamybos rinkoje, įskaitant tuos atvejus, kai parduodama standartinėse neatidėliotinių atsiskaitymų ir išankstinių sandorių rinkose. Tačiau komercinė rizika, susijusi su elektros energijos gamybos sąnaudų, visų pirma kuro sąnaudų, svyravimais, rizika, susijusi su galutinių vartotojų elektros kainų svyravimais, ir rizika, susijusi su galutinių vartotojų elektros poreikio svyravimu, beveik visą (arba visą) turto gyvavimo trukmę pagal EEPS tenka MVM.

(212) Suinteresuotosios šalys taip pat pastabose teigia, kad pajėgumų atidėjimas MVM joms yra nenaudingas, nes jos negali panaudoti tų pajėgumų kitais tikslais, išskyrus pardavimą MVM. Tačiau mažiausio garantuoto pirkimo sistema labai sušvelninamas tas apribojimas. Mažiausio

garantuoto pirkimo sistema turėtų būti laikoma garantija gamintojams, kad jiems nebus trukdoma gaminti pasinaudoti pajėgumais gaminant ir parduodant energiją, jei MVM nepasinaudos atidėtais pajėgumais. Iš tikrųjų, kaip matyti iš toliau pateiktos lentelės, mažiausio garantuoto pirkimo lygis atitiko atidėtų pajėgumų panaudojimo lygį, viršijantį visų Vengrijos turimų pajėgumų panaudojimo vidurkį.

5 lentelė

Mažiausias garantuotas pirkimas ir atidėti pajėgumai

	2004 m.	2005 m.	2006 m.
Garantuotas pirkimas (GWh)	23 234	23 528	23 516
Atidėti pajėgumai (MW)	4 242	4 460	4 481
Mažiausio garantuoto pirkimo ir atidėtų pajėgumų santykis (valandų skaičius per metus)	5 477	5 275	5 248
Grynojo pagaminto elektros kiekio ir grynujų turimų pajėgumų visose Vengrijos elektros energijos gamybos jėgainėse santykis (valandų per metus)	4 272	4 225	4 601

(213) Todėl neatidėliotinių atsiskaitymų ir išankstinių sandorių sutartys yra susijusios su daug didesne rizika gamintojams nei EEPS, kuriomis suteikiamas tikrumas ir dėl pastoviųjų bei kapitalo sąnaudų kompensavimo, ir gamybos pajėgumų panaudojimo.

Skolinimosi teisės

(214) Pagrindinis skolinimosi teisių sutarties ir EEPS skirtumas – skolinimosi teisės paprastai nėra susijusios su mažiausiu garantuotu pirkimu. Skolinimosi teisių turėtojas prisiima komercinę riziką, susijusią su energijos, pagamintos naudojant atidėtus pajėgumus, pardavimu. Tačiau jis turi garantijų, kad galės parduoti visą tą energiją už kainas, kuriomis padengiamos bent kintamosios sąnaudos, nes jis gali nuspręsti negaminti energijos, jei kainos nukrenta žemiau kintamųjų sąnaudų. MVM tokių garantijų EEPS nenumatyta, nes MVM prisiėmė mažiausio pirkimo įsipareigojimą gamintojų naudai.

Stambių vartotojų sudarytos ilgalaikės pirkimo sutartys

(215) Akivaizdu, kad stambių vartotojų sudarytos standartinės ilgalaikės pirkimo sutartys yra gerokai palankesnės pirkėjui, nei EEPS įmonei MVM, nes kaina, kuri paprastai nustatoma visai sutarties trukmei, paprastai neindeksuojama pagal tokius parametrus kaip kuro sąnaudos, kurių pokyčiai visą sutarties trukmę nenuspėjami, ir nenustatyta, kad ja turi būti padengiamos pastoviosios ir kapitalo sąnaudos, nes ji priklauso nuo didmeninės

rinkose kotiruojamų kainų. Iš tikrųjų, pirkėjai suinteresuoti sudaryti ilgalaikes sutartis tik tada, kai šios sutartys juos bent kiek apdraudžia nuo svyravimų elektros rinkoje, o labiausiai nuo svyravimų, susijusių su kuro sąnaudų svyravimais. Todėl pirkėjas būtų ekonomiškai suinteresuotas sudaryti tokią sutartį, tik jei pardavėjas pasisiūlytų padengti rizikos, susijusios su kuro sąnaudų svyravimais, dalį arba jei gamybos technologija užtikrintų stabilias kuro sąnaudas, kaip yra hidroelektrinių, o kartais – atominų jėgainių atveju. Be to, šios sutartys paprastai sudaromos gerokai trumpesniems laikotarpiams nei EEPS, todėl pirkėjai turi galimybę keisti tiekėjus, jei konkurentai pasiūlo geresnes kainas. Siekdami kuo mažesnių kainų pirkėjai dažnai skelbia konkursus.

Balansavimo paslaugų sutartys

(216) Balansavimo paslaugų sutartys svarbios vertinant, ar yra pranašumas tarp EEPS, nes nedidelę dalį pagal EEPS atidėtų pajėgumų MVM skiria perdavimo sistemos operatoriui⁽⁴⁵⁾ balansavimo paslaugoms teikti. MVM praktiškai kasmet perduoda pajėgumus perdavimo sistemos operatoriui kaip paketą ir tuo tikslu panaudoja dalį atsargų pagal EEPS. Tai iš esmės reiškia, kad gamintojai nepriima rizikos, susijusios su metiniais konkursais⁽⁴⁶⁾ ir su netikrumu dėl energijos kiekio, kurį jie tiekia. Jų nuomone, sutartinės sąlygos, kuriomis reguliuojamas balansavimo sutarčių nuostatos, yra tokios pat kaip ir EEPS. Tačiau pagal 204 konstatuojamąją dalį EEPS specifikacijos, visų pirma jų ilga trukmė ir mažiausias garantuotas pirkimas, negali būti komerciškai pateisintos, net jei jos skirtos balansavimo paslaugoms teikti. Komisija pripažįsta, kad Vengrijoje, kaip teigia suinteresuotosios šalys, perdavimo sistemos operatoriui būtinas balansavimo paslaugas gali teikti tik keli gamybos vienetai, bet daro išvadą, kad net tokiomis aplinkybėmis EEPS siūlomos sąlygos yra gerokai platesnės už bet kokias sąlygas, kurios perdavimo sistemos operatoriui galėtų būti komerciškai priimtinos.

Išvada dėl EEPS ir standartinės komercinės praktikos lyginimo

(217) Šis lyginimas rodo, kad EEPS struktūriškai numatyta daugiau garantijų gavėjams nei standartinėse komercinėse

sutartyse. Gamintojų padėtis yra palankesnė už tą, į kurią jie patektų laisvojoje rinkoje, neturėdami EEPS. Siekiant užbaigti vertinimą, ar yra pranašumas, būtina įvertinti teigiamą ir neigiamą poveikį, kurio galėjo tikėtis valdžios institucijos iš EEPS Vengrijai įstojus į Europos Sąjungą, ir įsitikinti, ar buvo galima tikėtis geresnės teigiamo ir neigiamo poveikio pusiausvyros taikant kitus standartizuota komercine praktika pagrįstus metodus.

2.c) Numatomos EEPS pasekmės valdžios institucijoms atsižvelgiant į lyginimą su pirkėjų standartinė komercine praktika Europos elektros rinkose

(218) Valdžios institucijos galėjo tikėtis iš EEPS, jog MVM galės gauti pakankamai energijos, kad ilgą laiką patenkintų komunalinių paslaugų rinkos poreikius.

(219) Tačiau jos neturėjo garantijų dėl kainos, kurią MVM turės mokėti per tą patį laikotarpį, lygio, nes EEPS nenustatytas kainų svyravimų, kurie labiausiai atsiranda dėl kuro kainų svyravimo, rizikos draudimas.

(220) Be to, ilgalaikiu pajėgumų atidėjimu ir susijusiu mažiausiu garantuotu pirkimu nesuteikiama valdžios institucijoms galimybė gauti naudos iš kitų gamintojų ir importuotojų siūlomų patrauklesnių kainų. Pajėgumai ir mažiausias garantuotas pirkimas pagal EEPS, MVM sudarytos ilgalaikės importo sutartys ir jos perkami kiekiai pagal privalomo pirkimo sistemą⁽⁴⁷⁾ buvo pakankami jos poreikiams patenkinti. Taigi MVM negalėjo diversifikuoti energijos tiekimo portfelio, nors alternatyvių gamybos pajėgumų buvo. 2004 m. keli elektros energijos gamintojai nebuvo sudarę ilgalaikių elektros energijos pirkimo sutarčių. Dviejų elektros energijos jėgainių, kurios turėjo 470 MW įdiegtų pajėgumų, EEPS baigėsi 2003 m. pabaigoje ir tai gerokai padidino tiekimo pajėgumus be EEPS. Maždaug 700 MV importo pajėgumų netaikomos ilgalaikės importo sutartys ir MVM nebūtų galėjusi jais pasinaudoti importuodama elektrą, jei jos nebūtų saisisi atidėtų pajėgumų ir mažiausio garantuoto pirkimo sistema.

⁽⁴⁵⁾ 2005 m. skirta 15 % susitartų pajėgumų.

⁽⁴⁶⁾ Dėl metinių konkursų, pajėgumai, kuriuos galima pasiūlyti perdavimo sistemos operatoriui, ir gaunama kaina kasmet skiriasi ir gali mažėti, jei perdavimo sistemos operatoriui reikia mažesnio kiekio ir (arba) jei kiti tiekėjai pasiūlo mažesnes kainas arba didesnius kiekius.

⁽⁴⁷⁾ Vengrijos teisės aktuose reikalaujama, kad MVM ir regioninės skirstymo bendrovės pirktų elektrą, gaminamą termofikacinėse jėgainėse ar iš atliekų ar atsinaujinančių energijos šaltinių reguliuojamomis kainomis.

(221) Kaip matyti iš tolesnių konstatuojamųjų dalių, Vengrijai stojant į Europos Sąjungą 2003 ir 2004 m. buvo aišku, kad atidėtų pajėgumų sistema ir mažiausias garantuotas pirkimas pagal vieno pirkėjo modelį (visa Vengrijos naudojama elektra perduodama per MVM) kėlė didelę riziką, jog EEPS bus reikalaujama, kad MVM pirktų daugiau nei reikia energijos.

(222) Svarbus elementas, į kurį reikėtų atsižvelgti šiuo atžvilgiu, yra dalinis elektros rinkos atvėrimas 2003 m. 2001 m. gruodžio 18 d. Vengrijos Parlamentas priėmė Energetikos aktą II, kuriuo leidžiama stambiems vartotojams (tiems, kurie sunaudoja daugiau kaip 6,5 GW per metus) tapti „reikalavimus atitinkančiais vartotojais“, taigi jiems leista rinktis elektros tiekėją. Šia teisėkūros priemone, įsigaliojusia 2003 m. sausio 1 d., paskatinta be jau buvusio komunalinių paslaugų segmento kurti laisvą rinką, kurioje kainos priklausė nuo pasiūlos ir poreikio. Akivaizdus tokios priemonės poveikis – sumažėjo kiekiai, kuriuos MVM turėjo tiekti regioninėms skirstymo bendrovėms, kad šios galėtų patenkinti komunalinių paslaugų segmento poreikius. Toliau lentelėje matyti nuolat didėjantys laisvojoje rinkoje faktiškai parduoti kiekiai 2003–2006 m. ir atitinkamai mažėjantys komunalinių paslaugų segmente per regionines skirstymo bendroves faktiškai parduoti kiekiai.

6 lentelė

Pardavimas mažmeninėje rinkoje (reguliuojamas segmentas ir laisvosios rinkos segmentas)

	(GWh)			
	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.
Bendras suvartojimas	33 584	33 836	34 596	35 223
Pardavimas laisvosios rinkos segmente	3 883	7 212	11 685	13 057
Pardavimas reguliuojamame segmente	29 701	26 624	22 911	22 166

Šaltinis. Statistiniai Vengrijos elektros energijos sistemos duomenys, 2006 m. (1).

(1) Žr. ir tinklalapį <http://www.mvm.hu>

(223) 2003–2006 m. komunalinių paslaugų segmente parduoti kiekiai, kurie atitinka faktinius MVM pirkimo poreikius, sumažėjo 25 %. MVM poreikių sumažėjimas didžiąja dalimi buvo numatytas jau tuo metu, kai Vengrija įstojo į Europos Sąjungą, visų pirma atsižvelgiant į didelį komunalinių paslaugų segmento oficialių kainų (kurias vartotojai mokėjo regioninėms skirstymo bendrovėms) ir 2003–2004 m. laisvosios rinkose segmente buvusių kainų skirtumą.

7 lentelė

Reguliuojamo segmento ir laisvosios rinkos segmento kainų skirtumai mažmeninėje rinkoje 2003 ir 2004 m.

	(HUF/kWh)	
	2003 m.	2004 m.
Vidutinė kaina laisvojoje rinkoje	11,1	12,7
Vidutinės kainos komunalinių paslaugų sektoriuje (1)	19	21,1

Šaltinis. Statistiniai Vengrijos elektros energijos sistemos duomenys, 2006 m.

(1) Dėl reguliuojamųjų tarifų, kurie priklauso nuo vartojimo lygio.

(224) Kainos laisvojoje rinkoje iš tikrųjų buvo aiški paskata reikalavimus atitinkantiems vartotojams pasinaudoti savo teisėmis. Taip pat 2003 ir 2004 m. buvo gerai žinoma, kad dėl artėjančio Vengrijos įstojimo į Europos Sąjungą turės įsigaliooti Antroji elektros energijos direktyva (48) ir todėl visiems vartotojams bus suteiktos reikalavimus atitinkančių vartotojų teisės nuo 2007 m. liepos 1 d., o dėlto dar labiau sumažės MVM poreikiai per gerokai trumpesnę laikotarpį nei galios likusios EEPS.

(225) Taigi jau 2003 ir 2004 m. buvo aišku, kad EEPS, parengtos tada, kai veikė vieno pirkėjo modelis, t. y. visa Vengrijos rinkai reikalinga elektra perduodama per MVM, ne tik neleistų MVM diversifikuoti energijos tiekimo portfelio ir gauti palankesnes kainas, skatinant konkurenciją tarp tiekėjų, bet taip pat greičiausiai dėl jų MVM privalėtų pirkti daugiau energijos nei jai iš tikrųjų reikia.

(226) Faktiškai, valdžios institucijos nustatė riziką. 2002 m. Vengrijos Vyriausybė išleido Dekretą (49), kuriuo reikalaujama, kad MVM pradėtų naujas derybas dėl EEPS su visais gamintojais, siekiant pakoreguoti užsakomų pajėgumų kiekį. Nors tame dekrete nereikalaujama nutraukti EEPS, pats dekretas aiškiai rodo, kad pagal EEPS atidėtų pajėgumų kiekiai (ir mažiausias garantuotas pirkimas) yra per dideli, atsižvelgiant į mažmeninės rinkos laipsnišką liberalizavimą. Tame dekrate taip pat nustatyta galimybė MVM, jei nepavyktų derybos su gamintojais, parduoti pajėgumus ir energiją, kurie pasirodo besą didesni už kiekius, kurių faktiškai reikia reguliuojamam segmentui aprūpinti, taikant tris „perpardavimo mechanizmus“: pajėgumų aukcionus, pajėgumų konkursus ir prekybą virtualioje interneto platformoje, kuri vadinama „Turgus“ („Piactér“). Nors šių trijų mechanizmų forma skiriasi, visus tris iš esmės sudaro tai, kad MVM siūlo

(48) Direktyva 2003/54/EB.

(49) Vyriausybės dekretas 182/2002.

laisvojoje rinkoje įvairiomis išankstinio pristatymo produktų formomis parduoti perteklinę energiją, kurios jai nereikia komunalinių paslaugų sektoriui aprūpinti, bet kuriuos ji turi pirkti laikydamasi EEPS sąlygų.

- (227) Toliau lentelėje pateikiami duomenys apie pirmus tris MVM vykdytus aukcionus. Iš jos matyti, kad MVM už perdavimo mechanizmus parduotą energiją gautos kainos buvo gerokai mažesnės už kainas, kurias ji už tą pačią energiją mokėjo pagal EEPS.

8 lentelė

Trys pirmieji MVM aukcionai

	Pirmasis aukcionas 2003 m. birželio mėn.	Antrasis aukcionas 2003 m. gruodžio mėn.	Trečiasis aukcionas 2004 m. birželio mėn.
Bazinės apkrovos produktai			
Parduotos elektros kiekiai (GWh)	375	240	133
Pardavimo kainos aukcionuose (HUF/kWh)	8,02	9,5	8,4
Mažiausios apkrovos produktai			
Parduotos elektros kiekiai (GWh)		259	421
Pardavimo kaina aukcionuose		5,6	3,5
Vidutinės metinės EEPS kainos			
	2003	2004	
	11,3	11,7	

- (228) Vengrijos teisės aktuose faktiškai numatytas toks poveikis ir nustatyta, kad Vengrijos valstybė turėtų mokėti kompensaciją MVM už nuostolius, kurių patiriama dėl už pajėgumų aukcionuose parduodamų kiekių kainos ir rinkos pardavimo kainų skirtumo. 2003 m. MVM mokėtina kompensacija siekė 3,8 mlrd. HUF⁽⁵⁰⁾. Pagal 2004 m. MVM metinę ataskaitą, 2004 m. kompensacija padidėjo 2,4 mlrd. HUF.
- (229) Valdžios institucijų nuomone, aišku, kad jokia sistema negali būti komerciškai pateisinama, nes subsidijuojamas gamintojų energijos, kuria siekiama aprūpinti laisvosios rinkos segmentą, pardavimas.
- (230) Toliau lentelėje pateikti bendri MVM parduotos energijos kiekiai per perdavimo kanalus 2003–2004 m.; remiamasi 2007 m. rugsėjo 24 d. ir 2008 m. balandžio 21 d. Vengrijos pateikta informacija.

⁽⁵⁰⁾ Žr. Vengrijos valdžios institucijų pateiktą raštą, užregistruotą 2004 m. birželio 4 d.

9 lentelė

MVM per perpardavimo mechanizmus parduoti kiekiai

(TWh)

Metai	2003	2004	2005	2006
Bendras MVM pardavimas per perdavimo mechanizmus ⁽¹⁾	0,6	1,9	6,5	6,5

⁽¹⁾ Pajėgumų aukcioną, pajėgumų konkursus ir MVM turgų.

- (231) Akivaizdu, kad įprastomis rinkos aplinkybėmis pirkėjai nesudaro sutarčių ir neprisiima didelės rizikos, kuri verstų pirkti daugiau elektros nei reikia ir perduodant tokią elektrą patirti didelių nuostolių. Teoriškai tokia rizika yra taip pat išankstinių sandorių sutartyse ir ilgalaikėse sutartyse, kurias sudaro stambūs galutiniai vartotojai, bet ta rizika gerokai mažesnė.
- (232) Išankstinių sandorių sutarčių trukmė gerokai trumpesnė už EEPS trukmę. Pirkėjas gerokai aiškiau mato, kokie bus jo poreikiai per tokį laikotarpį, nei per 15–27 m. laikotarpį. Be to, pirkėjai pagal išankstinių sandorių sutartis yra linkę padengti tik dalį tikėtino poreikio, o bet kokius reikiamus papildomus kiekius perka neatidėliotinų atsiskaitymų rinkose.
- (233) Stambių galutinių vartotojų sudarytos ilgalaikės sutartys taip pat yra susijusios tik su ribota rizika, kad teks pirkti per didelius kiekius, nes jų trukmė ribota, taip pat dėl to, kad tokias sutartis sudarančių stambių pramonės ir verslo vartotojų naudojimas paprastai yra stabilus ir nuspėjamas, tačiau dėl pirmiau nurodytų priežasčių taip nėra MVM atveju.
- (234) Be to, naudinga prisiminti, kad pagal išankstinių sandorių sutartis arba ilgalaikės pirkimo sutartis, kurias sudaro galutiniai vartotojai, pirkėjai įsipareigoja pirkti tam tikrą kiekį energijos prieš kelis mėnesius ar metus iki faktinio pristatymo, nes į jų pirkimo sutartį įtrauktas kainų svyravimo rizikos draudimas. To nėra EEPS, nes kainos padengia kintamąsias sąnaudas, kurios dėl kuro kainų svyravimo gali padidėti nenuspėjamomis dalimis.

Išvada dėl pranašumo buvimo

- (235) Komisija daro išvadą, kad nauda, kurią valdžios institucijos gavo iš EEPS, nesuteikia rizikos draudimo energijos kainoms, kurio vidutinis rinkos operatorius tikėtusi iš ilgalaikės sutarties ir kyla didelė rizika, kad reikės pirkti daugiau energijos nei faktiškai reikia ir taip patirti nuostolių perparduodant perteklinį kiekį. Vengrijos

valdžios institucijos tikrai žinojo apie tokią riziką tuo metu, kai Vengrija stojo į Europos Sąjungą. EEPS ir standartinės prekybinės veiklos Europos elektros rinkose lyginimas rodo, kad pirkėjas, veikiantis komerciniais sumetimais, nebūtų sutikęs su tokiu nuostolingumu poveikiu ir būtų rinkęsis kitokias pirkimo strategijas ir sudaręs kitokias sutartis, vadovaudamasis standartinė komercine praktika.

- (236) Atsižvelgdama į tai, kas minėta, Komisija daro išvadą, kad pagrindiniai EEPS principai suteikia pranašumą elektros energijos gamintojams ir tas pranašumas yra didesnis už įprastą komercinį pranašumą. Šiuo atžvilgiu svarbu pabrėžti, kad pagrindiniai EEPS principai, t. y. ilgalaikis pajėgumų atidėjimas, mažiausias garantuotas pirkimas ir kainodaros mechanizmai, pagrįsti pajėgumų mokesčiu ir energijos mokesčiu pastoviosioms, kintamosioms ir kapitalo sąnaudoms padengti, negali būti atskirti ir atskirai vertinami. Pranašumas yra dėl šių elementų derinio. Kaip minėta pirmiau, ilga EEPS trukmė gerokai prisideda prie pranašumo buvimo.

3. EEPS poveikis rinkai per laikotarpį nuo Vengrijos įstojimo į Europos Sąjungą.

- (237) Suinteresuotosios šalys pastabose teigia, kad pagal EEPS taikomos kainos nėra didesnės už didmeninės rinkos kainas. *Mátra* jėgainė ypač pabrėžia, kad jos kainos yra konkurencingos, nes ji turi savo anglių kasyklą, taigi jos kasybos sąnaudos nedidelės. Taigi suinteresuotosios šalys daro išvadą, kad jos neturi naudos iš pranašumo.

- (238) Komisija negali sutikti su tokiais argumentais.

- (239) Pirma, kaip jau aptarta, pagal EEPS faktiškai sumokėta kaina yra viena EEPS pasekmė, tačiau ji nėra EEPS teikiamo pranašumo esmė. Pirmiau minėtų (175 ir 176 konstatuojamųjų dalių) bankininkystės institucijų pastabose taip pat patvirtinta, kad visi EEPS elementai, kuriais gamybos vienetams užtikrinama investicijų grąža ir gamintojai saugomi nuo jų veiklos komercinės rizikos, sudaro tomis sutartimis teikiamą pranašumą.

- (240) Antra, kainų skirtumas, palyginti su rinkos kainomis, priklauso nuo daugelio veiksnių, susijusių su rinkos raida, ir tie veiksniai nepriklauso nuo EEPS ir gali būti vertinami tik *a posteriori*. EEPS kainos nėra vieneto kainos tam tikru metu; jas nustatant neatsižvelgiama į pranašumą, kurį suteikia kiti EEPS elementai, kaip antai pajėgumai ir kiekiai, kuriuos gamintojai būtų galėję parduoti,

jei jų pardavimas priklausytų nuo rinkos poreikio. Kaip jau aptarta, Komisija laikosi nuomonės, kad visose vertinamose EEPS gamintojams suteikiamas ekonominis pranašumas, neatsižvelgiant į tai, ar bet kuriuo konkrečiu metu jų kainos faktiškai buvo didesnės už rinkos kainas, ar ne.

- (241) Siekdama, kad jos atsakymai į pastabas būtų išsamūs ir kad geriau būtų suvoktos EEPS pasekmės šiuo atžvilgiu, Komisija vis dėlto palygino faktiškai taikytas EEPS kainas ir kainas didmeninės rinkos dalyje, kuriai netaikomos EEPS.

- (242) Atlikdama tokį palyginimą, Komisija neatsižvelgia į 2007 m. kainas, nes tais metais (tiksliau nuo 2006 m. gruodžio 9 d. iki 2007 m. gruodžio 31 d.) EEPS kainas pakeitė oficialios kainos. Atitinkamai, taikytos kainos nebūtinai atspindi tiksliai kainas, kurios būtų gautos taikant EEPS kainų formulę.

- (243) Taigi Komisija palygino taikytas EEPS kainas su laisvosios rinkos kainomis 2004–2006 m.

10 lentelė

Vidutinė MVM pagal EEPS parduotos elektros kaina⁽⁵¹⁾

	HUF/kWh		
Jėgainės, kurioms taikoma EEPS	2004	2005	2006
Dunament F blokai	[...]	[...]	[...]
Dunament G2 blokas	[...]	[...]	[...]
Tisza II	[...]	[...]	[...]
Pécs	[...]	[...]	[...]
Csepel II	[...]	[...]	[...]
Kelenföld	[...]	[...]	[...]
Újpest	[...]	[...]	[...]
Kispest	[...]	[...]	[...]
Mátra	[...]	[...]	[...]
Paks	[...]	[...]	[...]

⁽⁵¹⁾ Lentelėje pateikti skaičiai yra pagrįsti Vengrijos institucijų raštais, užregistruotais 2007 m. gruodžio 24 d. ir 2008 m. sausio 16 d. Dviejuose informaciniuose raštuose pateikti skaičiai šiek tiek skiriasi (mažiau kaip 5 %), palyginti su 2006 m. kainomis. Šis sprendimas pagrįstas naujausia informacija (2008 m. sausio 16 d. raštu).

11 lentelė

Vidaus gavėjams laisvojoje rinkoje be EEPS parduotas elektros kiekis ir vidutinė kaina ⁽⁵²⁾

Jėgainė	2004		2005		2006	
	Kiekis (MWh)	Kaina (HUF/kWh)	Kiekis (MWh)	Kaina (HUF/kWh)	Kiekis (MWh)	Kaina (HUF/kWh)
Mátra ([...] blokai)	989 097	8,15	972 813	8,33	1 082 699	9,26
Vértes	157 701	8,02	942 999	8,79	1 213 622	10,51
Dunamenti [...] blokas	215 647	8,57	805 381	9,85	814 702	13,29
EMA	133 439	11,07	129 252	11,83	101 607	12,92
AES Borsod	[...]	[...]	18 301	11,25	n.a. (*)	
AES Tiszapalkonya	364 869	12,76	86 673	9,87	119 218	14,27

(*) Parduodami kiekiai yra mažesni kaip 1 000 MWh. Komisija mano, kad lyginti kainas už tokius ribotus kiekius ir EEPS kainas nėra tinkama.

12 lentelė

MVM pirktos importuotos elektros kiekis ir vidutinė kaina ⁽⁵³⁾

Importas	2004		2005		2006	
	Kiekis (MWh)	Kaina (HUF/kWh)	Kiekis (MWh)	Kaina (HUF/kWh)	Kiekis (MWh)	Kaina (HUF/kWh)
Ukrainaper Slovakiją ([...] (**))	1 715 200	[...] (**)	1 525 600	[...] (**)	1 311 400	[...] (**)
Šveicarija per Slovakiją ([...] (**))	1 768 100	[...] (**)	1 761 700	[...] (**)	1 709 200	[...] (**)
Šveicarija ([...] (**))	631 700	[...] (**)	629 500	[...] (**)	626 200	[...] (**)

(*) Vidutinė svertinė visos importuotos elektros, duomenys apie kurią įtraukti į šią lentelę, kaina 2004 m. buvo 9,14 HUF/kWh, 2005 m. – 10,41 HUF/kWh, o 2006 m. – 11,49 HUF/kWh.

(**) Importo partnerės pavadinimas.

(244) Nuo 2003 m., vadovaudamasi Energetikos aktu II ⁽⁵⁴⁾, MVM perparduodavo perteklinę elektros energiją (t. y. komunalinių paslaugų segmentui skirtos elektros energijos perteklių) konkurencingoje rinkoje per tris perdavimo kanalus: i) viešus gamybos pajėgumų aukcionus, ii) pajėgumų konkursus ir iii) prekybą savo virtualioje interneto platformoje „Piactér“. Toliau lentelėje pateikiamos vidutinės iš tokio pardavimo gautos kainos.

⁽⁵²⁾ Informacija pagrįsta Vengrijos institucijų raštu, užregistruotu 2007 m. rugsėjo 24 d. Įmonė E.ON DKCE taip pat pardavinėjo elektrą laisvojoje rinkoje 2005 ir 2006 m. Tačiau remiantis Vengrijos institucijų 2008 m. balandžio 22 d. užregistruotame rašte pateikta informacija, parduoti kiekiai buvo maži, taigi Vengrijos institucijos neturėjo atitinkamų duomenų apie kainą.

⁽⁵³⁾ Informacija pagrįsta Vengrijos institucijų raštais, užregistruotais 2007 m. rugsėjo 24 d. ir 2008 m. sausio 16 d. Abiejuose raštuose pateikti skaičiai truputį skiriasi (mažiau kaip 2 %). Šis sprendimas pagrįstas naujausia informacija (2008 m. sausio 16 d.). MVM energiją importuoja taip pat pagal ilgalaikes sutartis; tačiau toms sutartims šį procedūrą netaikoma.

⁽⁵⁴⁾ Žr. šio sprendimo 32 konstatuojamąją dalį.

13 lentelė

Vidutinė kaina, gauta MVM pajėgumų aukcionuose, konkursuose ir „Turguje“ ⁽⁵⁵⁾

Aukcione parduodamo produkto pristatymo metai (*)	Vidutinė svartinė kaina pajėgumų aukcionuose (HUF/kWh)	Pardavimo konkursuose ir „Turguje“ metai	Vidutinė kaina konkursuose ir „Turguje“ (HUF/kWh)
2004 m.	4,7	2004	6,5
2004 06 17 aukcionas	Mažiausia apkrova: 3,48 Bazinė apkrova: 8,4		
2005 m.	5,4	2005	8,1
2004 12 09 aukcionas	Mažiausia apkrova: 4,54 Bazinė apkrova: 8,32		
2005 06 10 aukcionas	Mažiausia apkrova: 4,6 Bazinė apkrova: 8,5		
2005 7 21 aukcionas	Bazinė apkrova: 9,3 Didžiausia apkrova: 10,42		
2006 m.	9,9	2006	9,1
2005 11 09 aukcionas	Mažiausia apkrova: 6,02 Bazinė apkrova: 9,74 Didžiausia apkrova: 11,76		
2006 05 31 aukcionas	Bazinė apkrova: 11,33		

(*) Kiekvieno tipo produkto (mažiausia/bazinė/didžiausia apkrova) parduoti kiekiai svyruoja nuo 25 000 iki 2 000 000 MWh.

(245) Iš pateiktų skaičių matyti, kad Vengrijos konkurencingoje didmeninėje rinkoje 2004 m. parduotos elektros kainos svyravo nuo 4,7 iki 12,76 HUF/kWh. Iš visų gamintojų, pasirašiusių EEPS, *Paks* ir *Mátra* jėgainės, MVM elektrą pardavė už ne didesnes, negu nustatytos sutartyse, kainas. *Dunament* [...] elektrą pagal EEPS pardavė už [...], didžiausią kainą ([...]), gautą už nesudarius EEPS nupirktą elektrą. Visi kiti gamintojai taikė MVM vidutinę kainą nuo 13,86 iki 25,46 HUF/kWh. Tokios kainos yra nuo 10 % iki 100 % didesnės už *didžiausias* laisvosios rinkos kainas.

(246) 2005 m. pardavimo nesudarius vertinamų EEPS kainos svyravo nuo 5,4 iki 12,91 HUF/kWh. Iš visų gamintojų, pasirašiusių EEPS, *Paks* ir *Mátra* jėgainės, pardavė elektros energiją pagal EEPS už ne didesnes, nei jose nustatytos, kainas. Visi kiti gamintojai už elektrą taikė vidutinę kainą nuo 13,99 iki 25,64 HUF/kWh. Tokios kainos yra nuo 10 % iki 100 % didesnės už *didžiausias* laisvosios rinkos kainas.

(247) 2006 m. pardavimo nesudarius vertinamų EEPS kainos svyravo nuo 9,1 iki 14,27 HUF/kWh. Iš visų gamintojų, pasirašiusių EEPS, tik *Paks* ir *Mátra* jėgainės, elektros energiją pardavė už jų EEPS nustatytas kainas (*Paks* atveju, faktiškai mažesnėmis nei mažiausios laisvosios rinkos kainos). Visi kiti gamintojai už elektrą taikė vidutinę kainą nuo 16,67 iki 33,49 HUF/kWh. Tokios kainos yra nuo 15 % iki 135 % didesnės už *didžiausias* laisvosios rinkos kainas.

(248) Pateikti skaičiavimai pagrįsti *vidutinėmis* kainomis, t. y. atskirai neskaičiuotos mažiausios, bazinės ir didžiausios apkrovos kainos. Gamintojai, kurie nepasirašė EEPS ⁽⁵⁶⁾ būtų daugiausia pardavinėję didžiausios apkrovos produktus, teigia, kad jų kainos neturėtų būti lyginamos su bazinės apkrovos kainomis. Iš tikrųjų, Komisija pripažįsta, kad didžiausios apkrovos elektros kainos paprastai yra didesnės už bazinės apkrovos elektros kainas. Lyginant tas kainas su laisvosios rinkos pardavimu (pavyzdžiui, MVM elektros aukcionuose), vidutinės didžiausios apkrovos produktų kainos lygis yra maždaug 10–30 % aukštesnis už bazinės apkrovos kainas.

⁽⁵⁶⁾ Pasak Vengrijos institucijų, nepasirašę EEPS įvairūs gamintojai, kurie dabar yra pasirašę EEPS, didžiausią pelną būtų pasiekę taip: *Paks* ir *Pécs* jėgainės parduotų 100 % savo produkcijos, kaip bazinės apkrovos produktus, *Mátra*, *Dunament G2*, *Kelenfold*, *Ujpest* ir *Kispest* jėgainės parduotų maždaug 50 % savo didžiausios apkrovos produktų, o *Csepel*, *Dunament F* blokas ir *Tisza II* jėgainės parduotų beveik vien didžiausios apkrovos elektrą (maždaug 70 %).

⁽⁵⁵⁾ Vidutinės kainos yra orientacinės svartinės kainos.

- (249) Tačiau lyginant *Csepel*, *Dunament F* ir [...] kainas su didžiausios apkrovos kainomis, gautomis pajėgumų aukcionuose, matyti, kad jų kainos yra didesnės už bet kurios didžiausios galios produkto kainą, tais metais gautą aukcionuose. Be to, tarp gamintojų, kurie be EEPS parduoda elektrą laisvojoje rinkoje ir yra išvardyti 11 lentelėje, yra keletas (pvz., EMA jėgainė), kuri taip pat pardavinėjo daugiausia didžiausios apkrovos produktus.
- (250) Iš minėto palyginimo matyti, kad 2004–2006 m. EEPS pasirašiusių gamintojų, išskyrus *Paks* ir *Mátra* jėgaines, EEPS nustatytos kainos buvo faktiškai didesnės už didžiausias laisvosios rinkos kainas.
- (251) Atitinkamai, Komisija nesutinka su suinteresuotųjų šalių teiginiais, kad jų EEPS kainos nebuvo didesnės už laisvosios rinkos kainas.
- (252) Dėl *Paks* ir *Mátra* jėgainių, iš pirmiau pateiktų lentelių matyti, kad jų kainos buvo mažesnės už didžiausias laisvojoje rinkoje gautas kainas. *Mátra* jėgainės kainos neviršijo didžiausių laisvosios rinkos kainų. Nors jos kainos iš tikrųjų turėtų būti konkurencingesnės nei daugumos EEPS kainos, Komisija negali paneigti, kad be EEPS ji nebūtų galėjusi pasiekti bent jau tokių pačių kainų. Komisija pastebėjo, kad kainos, kurias *Mátra* gavo iš savo blokų pardavimo be EEPS, buvo gerokai mažesnės už kainas pagal EEPS.
- (253) Komisija supranta, kad laisvosios rinkos sektoriuje gautos kainos (nesudarius EEPS) negali būti laikomos atitinkančiomis tikslių rinkos kainą, kurią gamintojai būtų gavę be EEPS, jei EEPS tuo metu nebūtų buvę. EEPS, apimančios beveik 60 % gamybos rinkos, neabejotinai turi poveikio kainoms likusioje rinkoje. Tačiau toks palyginimas rodo EEPS ir faktinių „ne EEPS“ kainų skirtumo didėjimą.
- Visuotinės ekonominės svarbos paslaugos (VESP)**
- (254) Budapešto ir *Csepel* jėgainės teigė, kad EEPS turėtų būti laikomos įgyvendinančiomis VESP siekiant užtikrinti patikimą elektros tiekimą. Sakoma, kad jos atitinka kriterijus, nustatytus *Altmark* sprendime, o tai reiškia, kad jų EEPS nėra valstybės pagalba, kaip apibrėžta EB sutarties 87 straipsnio 1 dalyje.
- (255) Komisija išanalizavo šiuos teiginius ir negali sutikti su jais dėl tokių priežasčių.
- (256) Pagal Bendrijos teisės aktus valstybėms narėms suteikta tam tikra laisvė VESP taikymo sričiai nustatyti. VESP taikymo srities apibrėžimas valstybėje narėje – pačios valstybės teisė (tiek, kiek tai leidžiama pagal tam tikrus Bendrijos teisės aktus) ir ne pagalbos priemonių gavėjai vertina, ar jų paslauga yra viešoji paslauga.
- (257) Tačiau vykstant šiaip procedūrai, Vengrijos valdžios institucijos nepateikė jokie teiginio, kad kurie nors gavėjai teikė VESP, jos taip pat nepagrindė tokių gavėjų teiginių.
- (258) Komisija taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad EEPS neatitinka visų kriterijų, nustatytų *Altmark* sprendime.
- (259) Pirmą, pagal *Altmark* sprendimą, reikalaujama, kad įmonė gavėja įvykdytų su viešąja paslauga susijusius išsipareigojimus, o su tomis paslaugomis susiję išsipareigojimai turi būti valstybės narės aiškiai apibrėžti.
- (260) MVM neturėjo išsipareigojimo užtikrinti tiekimo saugumą pagal vertinamu laikotarpiu galiojusius Vengrijos teisės aktus, bet toks išsipareigojimas buvo bendrasis išsipareigojimas, kurį vykdydamas tuo metu buvęs vienintelis pirkėjas turėjo užtikrinti būtiną energijos tiekimą, kad patenkintų bendrąjį poreikį; tačiau joks konkretus gamintojas dėl to neturi teikti VESP.
- (261) Tikslas užtikrinti tiekimo saugumą yra labai bendras. Tam tikru mastu galima laikytis nuomonės, kad bet kuris elektros sektoriaus gamintojas prisideda prie tokio tikslo siekimo. Suinteresuotosios šalys nepateikė jokių oficialių Vengrijos valstybės dokumentų, kuriuose būtų aiškiai apibrėžtos VESP ir konkrečiam gamintojui (ar gamintojams) patikėta teikti tas specialias paslaugas.
- (262) Pačios EEPS panašios šiuo atžvilgiu: jose nustatomi šalių išsipareigojimai, bet neapibrėžiamas jų su specialia viešąja paslauga susijęs išsipareigojimas. Tai, kad visos iš dešimties EEPS pasirašiusių jėgainių turi atidėti pajėgumus MVM, savaime nereiškia, kad joms konkrečiai nustatytas su viešąja paslauga susijęs išsipareigojimas. Antra vertus, laikantis tokio požiūrio būtų galima daryti išvadą, kad visas elektros energijos gamybos sektorius teikia VESP, o tai tikrai neatitiktų esmės, kuri sąvokai suteikta Bendrijos teisės aktų ir praktikos.

- (263) Šiuo atveju tariami su viešąja paslauga susiję išpareigojimai aiškiai neapibrėžti ir nėra iš vieno konkretaus gamintojo nereikalaujama vykdyti kokią nors konkrečiai apibrėžtą su viešąja paslauga susijusį išpareigojimą.
- (264) Suinteresuotosios šalys teigia, kad EEPS yra dokumentai, kuriais gamintojams patikima teikti VESP. Tačiau EEPS nepateikiama jokia konkrečiai VESP apibrėžtis, jose netgi neminimi šie išpareigojimai ar teisinės nuostatos, kuriomis remdamasi valstybė galėtų patikėti teikti VESP kitiems subjektams.
- (265) Remdamasi sprendimų praktika⁽⁵⁷⁾ Komisija laikosi nuomonės, kad tiekimo saugumo užtikrinimas galėtų būti laikomas VESP, jei būtų taikomi apribojimai, numatyti Direktyvos 96/92/EB 8 straipsnio 4 dalyje (kuri atitinka Direktyvos 2003/54/EB 11 straipsnio 4 dalį), t. y. jei susiję gamintojai naudotų vietinius pirminės energijos šaltinius ir kad bendras energijos kiekis bet kuriais kalendoriniais metais neviršys 15 % bendros pirminės energijos, reikalingos elektros energijai, suvartojamai atitinkamoje valstybėje narėje, pagaminti.
- (266) Vienintelis gamintojas, kuris nurodė, kad naudojo vietinius pirminės energijos šaltinius, buvo *Mátra* jėgainė. Tačiau *Mátra* jėgainė nepateikė jokių oficialių dokumentų, iš kurių būtų matyti, kad Vengrijos valstybė konkrečiai patikėjo jai teikti aiškiai apibrėžtas VESP.
- (267) Atsižvelgdama į tai, kas minėta, Komisija turi atmesti teiginį, kad pagal EEPS vykdomas su viešąja paslauga susijęs išpareigojimas tiekimo saugumui užtikrinti.
- (268) Antra, kriterijai, kuriais remiantis apskaičiuojama kompensacija, turėjo būti suformuluoti iš anksto objektyviu ir skaidriu būdu, o kompensacija neturėtų viršyti sumos, būtinos padengti visoms ar daliai sąnaudų, patirtų vykdomant su viešąja paslauga susijusius išpareigojimus, atsižvelgiant į atitinkamas įplaukas ir pagrįstą pelną, gautą įvykdžius šiuos išpareigojimus⁽⁵⁸⁾.
- (269) Kadangi nėra pateikta aiški VESP apibrėžtis, kurioje visų pirma būtų aiškiai atskirtos teiktinos paslaugos ir įprastos jėgainės verslo operacijos, neįmanoma suformuluoti kompensacijos kriterijų ir (arba) nustatyti, ar kompensacija viršija sumą, būtiną padengti išlaidas, patirtas vykdomant šiuos išpareigojimus. Netgi neįmanoma tiksliai apibrėžti, kas yra kompensacija.
- (270) Tam tikri kriterijai, naudojami EEPS kainoms nustatyti, nėra tas pats, kas tikslūs kriterijai kompensacijai už VESP apskaičiuoti, nes kaina nėra tas pats, kas kompensacija. Be to, tai, jog kaina padengia tik elektros energijos gamybos sąnaudas pridėjus pelną, nereiškia, kad ji neapima papildomos kompensacijos, nes dauguma elektros energijos gamybos sąnaudų gali būti įprastos sąnaudos, kurias padengia bet kuris elektros energijos gamintojas, priešingai nei perviršinės sąnaudos, susijusios su VESP.
- (271) Trečia, jeigu įmonė, kuri turi vykdyti su viešąja paslauga susijusius išpareigojimus, nebuvo atrinkta taikant viešųjų pirkimų procedūrą, reikalingos kompensacijos dydis turi būti nustatomas remiantis sąnaudų, kurias būtų patyrusi tipiška tinkamai veikianti ir tinkamomis gamybos priemonėmis aprūpinta, kad galėtų įvykdyti viešųjų paslaugų reikalavimus, įmonė, vykdydama tuos išpareigojimus, atsižvelgiant į susijusias įplaukas ir pagrįstą pelną, gautą įvykdžius išpareigojimus.
- (272) Devynios iš dešimties EEPS pasirašytos nerengiant konkurso. Ir net vieninteliame konkurse dėl *Kispest* jėgainės neapibrėžtas joks konkretus išpareigojimas teikti VESP. Dėl to sunku apskaičiuoti, kokia tiksli dalis jėgainės veiklos atitiktų VESP ir kokio lygio būtų kompensacija, kad nebūtų viršyta tai, kas būtina padengti sąnaudoms, kurių patiriama vykdomant su viešąja paslauga susijusį išpareigojimą.
- (273) Be to, nei Vengrijos institucijos, nei suinteresuotosios šalys nepateikė minimų gamintojų sąnaudų analizės, kad pagrįstą teiginį, jog jos sutampa su tipiškos įmonės patiriamomis sąnaudomis.
- (274) Galiausiai, Komisija pastebi, kad, išskyrus *Kispest* EEPS, visos kitos vertinamos EEPS pasirašytos nerengiant konkurso.
- (275) Taigi EEPS neatitinka *Altmark* sprendimo kriterijų.
- (276) Suinteresuotosios šalys teigė, kad EB sutarties 86 straipsnio 2 dalis gali būti taikoma EEPS, net jeigu jos neatitinka *Altmark* sprendimo kriterijų. Priemonės suderinamumas su EB sutarties 86 straipsnio 2 dalimi vertinama šio sprendimo 7.7 punkte.

⁽⁵⁷⁾ Žr. Komisijos sprendimus bylose N 34/99 (OL C 5, 2002 1 8, p. 2), NN 49/99 (OL C 268, 2001 9 22, p. 7), N 6/A/2001 (OL C 77, 2002 3 28, p. 25) ir C 7/2005 (dar nepaskelbtas OL).

⁽⁵⁸⁾ Iš esmės tai yra antrasis ir trečiasis *Altmark* sprendimo kriterijai.

Atrankumas

- (277) EEPS buvo sudarytos su nemažai įmonių tam tikrame ekonomikos sektoriuje. Įmonės, kurioms EEPS buvo naudingos, išvardytos 1 lentelėje.
- (278) AES-Tisza teigia, kad EEPS nėra atrankinės, nes ilgalaikių sutarčių yra visame elektros energijos sektoriuje: tarp MVM ir gamintojų, MVM ir skirstymo įmonių, taip pat dėl elektros importo. Ji teigia, kad dėl tuo metu Vengrijoje galiojusių teisinių priemonių, visi gamintojai turėjo sutartis su MVM ir tik atsinaujinančių išteklių ir termofikacinės jėgainės turėjo trumpesnio laikotarpio sutartis.
- (279) Vengrijos valdžios institucijos pateiktoje medžiagoje, kuri susijusi su suinteresuotųjų šalių pastabomis, pastebi, kad svarbios jėgainės ir jėgainių blokai parduoda elektrą laisvojoje rinkoje be EEPS ir privalomo pirkimo garantijos (pvz., *Dunament G1* blokas, *Vértés* jėgainė ir *Mátra I-II* blokai).
- (280) Iš tikrųjų yra svarbių jėgainių ir blokų, kurie veikia be EEPS (žr. Vengrijos valdžios institucijų pateiktus pavyzdžius). Pati AES įmonė turi dvi jėgaines, kurios veikia be EEPS.
- (281) Komisija pabrėžia, kad tai, jog pagalbos priemonė nėra skirta vienam ar keliems konkrečioms iš anksto nustatytiems gavėjams, bet gavėjai identifikuojami taikant objektyvius kriterijus, nereiškia, kad ši priemonė nesuteikia jos gavėjams atrankinio pranašumo. Gavėjų identifikavimo procedūra nepaveikia priemonės valstybės pagalbos pobūdžio⁽⁵⁹⁾.
- (282) Be to, Teismo praktika patvirtina, kad net priemonė, kuri būtų palanki visam sektoriui, palyginti su kitais ekonomikos sektoriais panašiomis aplinkybėmis, laikoma suteikianti tam sektoriui atrankinio pranašumo⁽⁶⁰⁾.
- (283) Atsižvelgdama į pirmesnius svarstymus, Komisija daro išvadą, kad EEPS yra atrankinė priemonė.

Valstybės ištekliai ir priskyrimas valstybei

- (284) Komisija turi įvertinti, ar pagal EEPS pervedami valstybės ištekliai.
- (285) Esminis visų vertinamų EEPS principas – MVM išsipareigojimas pirkti nustatytus gamybos pajėgumus ir nustatyta

mažiausią kiekį pagamintos elektros energijos už kainą, kuria padengiamos pastoviosios ir kintamosios jėgainės sąnaudos per 15–27 metų laikotarpį. Ekonominiu požiūriu tokiu išsipareigojimu pirkti sukuriama MVM išsipareigojimas elektros energijos gamintojams visą sutarties galiojimo laiką mokėti tam tikrą kainą už tam tikrus pajėgumus (pajėgumų mokestis) ir tam tikrą kiekį energijos (energijos mokestis). Kiti finansiniai MVM išsipareigojimai nustatyti atskirose EEPS, kaip aprašyta 2 skyriuje. Toks tebevykstantis finansinių išteklių perdavimas gamintojams ir minėtų mokesčių mokėjimas nustatytas visose EEPS ir visą sutarčių galiojimo laiką. Suprantama, kuo ilgesnė EEPS trukmė, tuo didesnis perduodamų išteklių kiekis.

- (286) Siekdama nustatyti, ar MVM gamintojams perduoti ištekliai yra valstybės ištekliai, Komisija įvertino priemonę remdamasi tokiais svarstymais, visų pirma:

Valstybės išteklių buvimas – PreussenElektra sprendimas⁽⁶¹⁾

- (287) *PreussenElektra* sprendime Teisingumo Teismas nagrinėjo mechanizmą, kuriuo privataus kapitalo įmonės valstybės buvo verčiamos pirkti elektros energiją iš konkrečių elektros gamintojų valstybės nustatyta kaina, kuri buvo aukštesnė už rinkos kainą. Teismas konstatavo, kad tuo atveju viešųjų išteklių nebuvo suteikta, todėl nebuvo teikiama ir valstybės pagalba.
- (288) Komisija mano, kad Vengrijos schema gerokai skiriasi nuo Teismo nagrinėtos sistemos minėtame sprendime, visų pirma dėl įmonių, kurios turi išsipareigojimą pirkti, nuosavybės struktūros skirtumo.
- (289) *PreussenElektra* atveju įmonė, kuriai buvo taikomas valstybės reikalavimas pirkti elektros energiją, priklausė privatiems asmenims, o MVM visiškai priklausė valstybei. Todėl naudojami ištekliai yra ištekliai, visiškai priklausantys arba kontroliuojami valstybei priklausančios įmonės.
- (290) *PreussenElektra* atveju peržiūrėjus lėšų srautus iš gavėjo šaltiniui, paaiškėja, kad jos niekada nebuvo tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuojamos valstybės. Tačiau šiuo atveju jos yra kontroliuojamos valstybės, nes, peržiūrėjus lėšų srautus iš gavėjo šaltiniui, akivaizdu, kad jos patenka valstybės įmonei.

⁽⁵⁹⁾ 2000 m. rugsėjo 29 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo CETM prieš Komisiją, T-55/99, 40 ir 52 punktai.

⁽⁶⁰⁾ 1983 m. liepos 14 d. Teismo sprendimo Komisija prieš Italijos Respubliką, 203/82, 4 punktas.
1973 m. liepos 2 d. Teismo sprendimo Italijos Respublika prieš Komisiją, 173/73, 18 punktas.

⁽⁶¹⁾ 2001 m. kovo 31 d. Teisingumo Teismo sprendimas, C-379/98.

Priskyrimas valstybei – Stardust sprendimas ⁽⁶²⁾

- (291) Komisija taip pat mano, kad MVM elgesys priskirtinas Vengrijos valstybei. Reikia pridurti, kad Vengrijos institucijos vykstant šiai procedūrai niekada neteigė, kad EEPS nepriskirtinos valstybei ir kad nebuvo valstybės išteklių perdavimo.
- (292) Pagrindinis MVM išsipareigojimo pirkti principas, kuriuo siekiama garantuoti konkrečių jėgainių gyvybingumą, priskirtinas Vengrijos valstybei. Kadangi toks pagrindinis EEPS reguliavimo principas visą jų galiojimo laiką nustatytas tada, kai sudarytos EEPS, Komisija turi nagrinėti EEPS pasirašymo sąlygas (t. y. tokio pagrindinio principo sukūrimo aplinkybes), kad išsiaiškintų, ar tai priskirtina Vengrijos valstybei.
- (293) Vertindama priskirtinumo klausimą Komisija visų pirma atsižvelgė į tokias aplinkybes:
- (294) EEPS sudarymo metu pagal Energetikos aktą I MVM turėjo teisinį išsipareigojimą užtikrinti Vengrijoje tiekimo saugumą kuo mažesnėmis kainomis.
- (295) Tame pat Energetikos akte I reikalauta, kad MVM įvertintų elektros energijos poreikius ir pradėtų gamybos pajėgumų išplėtimą, remdamasi vertinimo metu gautomis prognozėmis. MVM turėjo parengti Nacionalinį jėgainių statymo planą (*Országos Erőműépítési Terv*), kuris tada turėjo būti pateiktas tvirtinti Vyriausybei ir Parlamentui.
- (296) Vengrijos Vyriausybė IR visos suinteresuotosios šalys pastabose sutiko, kad sudarymo metu EEPS buvo priemonė, kuria, kaip nustatyta Vengrijos Vyriausybės, turėjo būti užtikrintas tiekimo saugumas ir siekiama kitų Vyriausybės tikslų, kaip antai modernizuoti energetikos sektorių ypatingą dėmesį skiriant galiojantiems aplinkos apsaugos standartams ir būtinam sektoriaus restruktūrizavimui ⁽⁶³⁾. *Csepel* jėgainė pastabose teigia: „Taigi EEPS turi būti vertinamos kaip neatskiriama dalis Vengrijos valstybės pastangų per MVM suformuoti diversifikuotą gamybos portfelį tuo metu, kai valstybė neturėjo finansinių priemonių to pasiekti pati“ ⁽⁶⁴⁾.
- (297) Vengrijos institucijos informavo Komisiją ⁽⁶⁵⁾, kad pasirengimas pasirašyti EEPS pradėtas vykstant jėgainių privatizacijos procedūrai pagal Vyriausybės dekretą 1114/1994 (XII.7.). Visai EEPS sudarymo ir privatizacijos procedūrai buvo būdingas glaudus Vengrijos energetikos tarnybos (reguliotojo), Pramonės ir prekybos ministerijos, Finansų ministerijos, *Allami Vagyonügynökség Rt*, t. y. už privatizaciją atsakingos Vyriausybės institucijos, MVM ir kelių tarptautinių konsultantų bendradarbiavimas.
- (298) Tokiomis aplinkybėmis buvo sudarytas darbo komitetas, į kurį įėjo minėtų institucijų, kurios patvirtino, *inter alia*, EEPS rengimo gaires ir kainodaros metodus, atstovai.
- (299) Vengrijos Vyriausybės prašymu standartinę EEPS parengė tarptautinė teisės firma. Vengrijos valdžios institucijos patvirtino, kad EEPS pagrįstos tokiu standartiniu modeliu. Jos taip pat patvirtino, kad EEPS kainų nustatymo mechanizmas parengtas remiantis Vyriausybės sprendimu 1074/1995 (III.4.) dėl elektros energijos kainų reguliavimo, į kurį įtrauktos išsamios reguliuojamų elektros kainų apskaičiavimo taisyklės. Sudarant EEPS perimtos Vyriausybės dekretu nustatytos formulės ir apibrėžtys ⁽⁶⁶⁾.
- (300) Sprendimą dėl EEPS pasirašymo priėmė MVM direktorių valdyba, atsižvelgdama į privatizaciją ir laikotarpį po jos. Direktorių valdybos nariai renkami visuotiniame susirinkime. Remiantis iš Vengrijos institucijų gauta informacija ⁽⁶⁷⁾, „kadangi MVM daugiau kaip 99 % priklauso valstybei, direktorių valdybos nariai skiriami, renkami ir atšaukiami taip, kaip valstybei atrodo tinkama“.
- (301) Pagal Vyriausybės dekretą 34/1995 (IV.5.) dėl Energetikos akto I įgyvendinimo reikalauta, kad MVM pakviestų teikti pasiūlymus per devyniasdešimt dienų nuo Nacionalinio jėgainių statymo plano patvirtinimo.
- (302) *Kispest* jėgainės EEPS pasirašyta įvykus konkursui pagal toliau aprašytą teisinę procedūrą.
- (303) 1997 m. paskelbtos jungtinės atsakingos ministerijos ir Vengrijos energetikos tarnybos gairės dėl leidimo statyti jėgainę išdavimo procedūros ir bendrosios konkurso taisyklės.

⁽⁶²⁾ 2002 m. gegužės 16 d. Teisingumo Teismo sprendimas, C-482/99.

⁽⁶³⁾ Žr., pvz., Vengrijos institucijų pateiktą raštą, užregistruotą 2005 m. liepos 25 d.

⁽⁶⁴⁾ Pastabų 5 puslapis.

⁽⁶⁵⁾ Raštas, užregistruotas 2005 m. liepos 25 d.

⁽⁶⁶⁾ „A szerződés mintegy áttemelte a Kormányhatározatban szereplő képleteket, meghatározásokat.“ Vengrijos institucijų raštas, užregistruotas 2005 m. liepos 25 d.

⁽⁶⁷⁾ 2005 m. liepos 20 d. raštas, užregistruotas 2005 m. liepos 25 d.

- (304) Bendrosiose gairėse nustatytos pagrindinės priežastys, dėl kurių reikia keisti nuosavybės struktūrą ir sukurti naujus elektros energijos gamybos pajėgumus. Jose aiškiai nustatyti tokie uždaviniai: tiekimo saugumo užtikrinimas kuo mažesnėmis sąnaudomis, modernizavimas siekiant laikytis aplinkos apsaugos standartų, pirminės energijos šaltinių diversifikacija, lankstesnis jėgainių parkas, turintis būtinas atsargas ir galintis bendradarbiauti su Vakarų Europos elektros sistema. Taip pat pabrėžiama, kad būsimos jėgainės parkas „turi sudaryti sąlygas pelningai veiklai ir eksploatacijai, o kainų raida turėtų atitikti įstatymų nuostatas“⁽⁶⁸⁾.
- (305) Pagal 2 punktą ministerijos ir Vengrijos energetikos biuro jungtinėse gairėse taip pat pridurta, kad pirmiau minėtų uždavinių įgyvendinimo rezultatas turėtų būti „šiuolaikiška elektros energijos sistema, kurią įdiegus būtų laikomasi aplinkos apsaugos reikalavimų, garantuojamas europinis bendradarbiavimas, pagrįstų investicijų grąža, sąnaudų padengimas, prisiimamas veiksmingai veikiančių licencijų turėtojų, taip pat pelno, būtino ilgalaikiam veikimui užtikrinti įtraukimas į kainas. Visi minėti tikslai pasiekiami garantuojant...pirminės energijos tiekimo saugumą, kad ketinantys investuoti šioje srityje būtų tikri dėl savo investicijų ir būtų užtikrinta jų investicijų grąža,..., įvykdomi deklaruoti Vyriausybės ketinimai, susiję su saugumu.“
- (306) Jungtinėse gairėse reglamentuojami konkursai, susiję su jėgainių pajėgumų sukūrimu.
- (307) Pagrindinis vertinimo komitetas („Értékelő Főbizottság“) konkurso laimėtoji pateikė galutinį pasiūlymą. Šio komiteto nariai buvo Ekonomikos ministerijos, Aplinkos ministerijos, Vengrijos energetikos tarnybos, MVM ir ERSTE banko atstovai. Galutinį sprendimą priėmė MVM direktorių valdyba. Pagal jungtines gaires oficialus konkurso rezultatas turėjo būti skelbiamas (išskirtinai) oficialiajame ministerijos biuletenyje.
- (308) Energetikos aktas II parengtas taip, kad EEPS egzistavimas būtų iš anksto numanytas. Šiame parlamentiniame akte, kuris yra Vengrijos energetikos rinkos pagrindinis teisės aktas vertinamu laikotarpiu, daug kartu minimas MVM ilgalaikis išsipareigojimas pirkti.
- (309) Vyriausybės dekreto 183/2002 (VIII.23.) dėl per didelių sąnaudų 5 straipsnio 2 dalyje nustatytas MVM išsipareigojimas pradėti naujas derybas dėl EEPS, siekiant sumažinti perkamus pajėgumus. Taigi MVM dekretu išsipareigojama siūlyti EEPS pakeitimus.
- (310) AES-Tisza pastabose teigė, kad kainos pagal EEPS nepriskirtinos valstybei pasibaigus kainų reguliavimo laikotarpiui (t. y. po 2004 m. sausio 1 d., išskyrus naują kainų reguliavimą 2007 m.) ir kad jos yra tik jėgainės ir MVM derybų rezultatas.
- (311) Komisija pripažįsta, kad tikslus gavėjams perduotų išteklių kiekis priklauso ne vien tik nuo EEPS, kurios priskirtinos valstybei, straipsniui, bet ir nuo periodiškai vykdomų dvišalių MVM ir gamintojų derybų. Iš tikrųjų EEPS suteikiama tam tikra veiksmų laisvė derėtis dėl MVM faktiškai perkamų elektros kiekių, taip pat dėl tam tikrų kainos sudedamųjų dalių, visų pirma dėl pajėgumų mokesčio apskaičiavimo, kuris, kaip nurodyta 356 konstatuojamojoje dalyje, priklauso nuo įvairių veiksmų ir periodiškai turi būti patikslinamas. Tačiau derybų dėl perkamų kiekių rezultatas negali būti kiekiai, mažesni už EEPS nustatytą mažiausio garantuoto pirkimo lygį. Panašiai, derybos dėl kainų gali vykti tik laikantis EEPS, kurios priskirtinos valstybei, įtvirtintų kainų nustatymo mechanizmų. Taigi derybos dėl kainos nekėlė abejonių dėl principo, susijusio su išsipareigojimu pirkti, padengiant pagrįstas sąnaudas ir jėgainei veikti būtiną pelną.
- (312) Be to, akivaizdu, kad EEPS numatyta atidėti didžiąją dalį jėgainių pajėgumų, o mokėjimas už tuos pajėgumus yra valstybės išteklių perdavimas gavėjams, neatsižvelgiant į tai, ar vyksta periodinės MVM ir gamintojų derybos.
- (313) Pastabose⁽⁶⁹⁾ visos suinteresuotosios šalys sutiko, kad pagrindinėms formulėms ir apibrėžtims, galiojančioms pagal EEPS po 2004 m. sausio 1 d., taikomos kainų reguliavimo taisyklės. [...] ⁽⁷⁰⁾ pirmiau minėtose pastabose ir pastabose dėl Sprendimo pradėti procedūrą nurodo, kad derybos dėl kainų „išaiškino“ kainodaros formulių taikymą ir „paaiškino“ jų turinį (*). Ji pripažįsta, kad EEPS kainos visada buvo pagrįstos sąnaudomis ir kad nuo pat pradžių nustatant kainas atsakingai atsižvelgta į kainų dekretuose taikomą kainų skaičiavimo metodą.
- (314) [...] toliau aiškina, kad [...] EEPS pakeitimuose kainų formulės taip pat pagrįstos Vyriausybės dekretais: „[...] pakeitimuose [...] papildomo dokumento [...] priedas) pajėgumų mokesčio apskaičiavimo formulė yra tokia

⁽⁶⁸⁾ Komisijai pateiktas tik angliškas jungtinių gairių tekstas.

⁽⁶⁹⁾ Vengrijos institucijų Komisijai nusiųstų 2004 m. spalio 20 d., o dėl *Dunament* – 2005 m. liepos 25 d.

⁽⁷⁰⁾ [...] medžiagos 3 priedas.

(*) Elektros energijos gamintojas.

pat, kaip ir įtraukta į galiojančius dekretus (nuoroda išnašoje į Pramonės, prekybos ir turizmo ministro dekretą 55/1996, Ekonomikos reikalų ministro dekretą 46/2000 ir paskutinį (regeneratoriai) galiojusį iki 2004 m. sausio 1 d. Ekonomikos reikalų ir susisiekimo ministro dekretą 60/2002) ir taikoma nustatant didžiausių pajėgumų ir energijos mokesčius išvardytiems gamintojams.“

- (315) Tai, kas minėta, rodo, kad nei derybos dėl kainų, nei EEPS pakeitimai neturėjo poveikio pagrindiniam EEPS principui aprašytomis aplinkybėmis, kai buvo pasirašomos EEPS. Siekiant užtikrinti investicijų grąžą, šiandien EEPS reguliuojamos laikantis to paties principo, susijusio su išpareigojimu pirkti.
- (316) Iš pirmiau aprašytų aplinkybių aišku, kad MVM išpareigojimo pirkti buvimas elektros gamintojų atžvilgiu (taip pat pagal pagrįstų pastoviųjų ir kintamųjų sąnaudų padengimo principą) priskirtinas Vengrijos valstybei.
- (317) Be to, nusistovėjusi teismo praktika yra tokia, kad priemonė nėra valstybės pagalba tik kai pranašumas įmonėms suteikiamas tiesiogiai ir aiškiai sutelkiant valstybės išteklius, taip pat kai suteikiant pranašumą, jei atei-tyje įvykdomos tam tikros sąlygos, valdžios institucijoms gali būti užkrauta papildoma finansinė našta, kurios nebūtų, jei nebūtų suteiktas pranašumas⁽⁷¹⁾. 2004 m. buvo aišku, kad MVM teks tokia papildoma našta tuo tikėtiniu atveju, jei EEPS nepasirašę elektros energijos gamintojai ir importuotojai siūlytų mažesnes nei pagal EEPS kainas, nes tokių pasiūlymų atsiradimas paskatintų MVM keisti tiekimo portfelį ir todėl galiausiai sumažinti kiekius, perkamus iš EEPS faktiškai pasirašiusių elektros energijos gamintojų ir gauti iš jų kainų nuolaidas. Tačiau dėl išpareigojimų, kylančių iš EEPS, MVM negali priimti tokių sprendimų, nes, kaip minėta pirmiau, MVM negali sumažinti iš pagal EEPS veikiančių gamintojų perkamų kiekių iki jų žemiausio lygio (garantuoto pirkimo kiekio) ir negali derėtis dėl kainų remdamasi alternatyviais konkuruojančių gamintojų pasiūlymais, nes ji gali remtis tik sąnaudomis pagrįstos kainos skaičiavimo mecha-nizmu, kuris nustatytas EEPS. Dėl šio fakto ir dėl 315–316 konstatuojamosiose dalyse daromos išvados Komisija prieina prie išvados, kad nuo 2004 m. gegužės 1 d. EEPS buvo valstybės išteklių perdavimo sąlyga ir ta sąlyga bus tol, kol sutartys galios, nepaisant to, kokios bus faktinės rinkos sąlygos, nes MVM jomis neleidžiama vykdyti arbitražų, kurie galbūt pasirodytų tinkami siekiant sumažinti išteklių, išleidžiamų jos poreikiams reikalingai elektrai pirkti, sumas.
- (318) Iš minėtų svarstymų galima spręsti, kad dėl EEPS perve-dami valstybės ištekliai.

⁽⁷¹⁾ Visų pirma žr. 2000 m. birželio 13 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimą EPAC prieš Komisiją, T-204/97 ir T-270/97, Rink. II-02267.

Konkurencijos iškraipymas ir poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai

- (319) Elektros rinkos tapo konkurencingos ir elektra tarp vals-tybių narių buvo prekiaujama nuo 1996 m. gruodžio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 96/92/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių įsigaliojimo⁽⁷²⁾.
- (320) Todėl priemonės, kurios yra palankios energetikos sekto-riaus įmonėms vienoje valstybėje narėje, gali trukdyti įmonėms iš kitų valstybių narių eksportuoti elektros energiją į tą valstybę narę arba sudaryti palankias sąlygas elektros energijos eksportui iš tos valstybės narės į kitą valstybę narę. Būtent toks atvejis yra Vengrijoje, kuri dėl centrinės padėties Europoje yra prisijungusi ar gali lengvai prisijungti prie daugybės esamų ar būsimų tinklų valstybėse narėse.
- (321) Taigi būtent toks atvejis yra Vengrijoje, kuri yra Europos centre ir apsupta septynių valstybių, iš kurių keturios priklauso ES. Iš ES valstybių narių ji turi jungtis su Slova-kija, Austrija ir Rumunija. 2004 m. ji importavo beveik 14 000 GWh, eksportavo 6 300 GWh. Nuo 2005 m. importuojami kiekiai padidėjo iki 15 000 GWh, ekspor-tuojami kiekiai – 8 000–10 000 GWh.
- (322) Po Vengrijos įstojimo į ES MVM buvo sudariusi EEPS dėl maždaug 60 % Vengrijos gamybos pajėgumų. EEPS baigs galioti nuo 2010 m. pabaigos iki 2024 m. pabaigos. Pirmiau minėtas MVM išpareigojimas pirkti liks nepa-keistas iki sutarčių galiojimo pabaigos.
- (323) Pirmasis rinkos atvėrimo Vengrijoje žingsnis žengtas 2004 m. liepos 1 d., kai visi neprivatūs vartotojai tapo atitinkantys reikalavimus, kad galėtų pereiti į laisvąją rinką. 2008 m. sausio 1 d. komunalinių paslaugų segmentas nustojo egzistuoti ir atitinkamai visi vartotojai tapo „atitinkantys reikalavimus“.
- (324) Nepaisant rinkos atvėrimo 2004 m., didelė dalis reikala-vimus atitinkančių klientų nepasirinko laisvosios rinkos segmento. Ekonominės konkurencijos tarnybos ataskai-toje dėl Vengrijos energetikos rinkos sektorinio tyrimo⁽⁷³⁾ aiškiai daroma išvada, kad didelė kliūtis, nelei-džianti rinktis laisvosios rinkos, yra laisvojoje rinkoje turimų pajėgumų stygius, nes dideli pajėgumų kiekiai yra atidėti pagal EEPS. Pagal EEPS maždaug 60 % Veng-rijos gamybos pajėgumų buvo susieti su komunalinių paslaugų sektoriumi, t. y. tik su MVM, ir tik su likusiais pajėgumais buvo galima iš tikrųjų konkuruoti dėl naujų klientų.

⁽⁷²⁾ OL L 27, 1997 1 30, p. 20.

⁽⁷³⁾ Paskelbta 2006 m. gegužės 15 d.

- (325) Atidėti pajėgumai, t. y. ilgam laikui garantuoti kiekiai taip pat yra kliūtis naujiems gamintojams patekti į didmeninę rinką, nes 60 % visų pajėgumų dėl pirkimo garantijos yra susiję su viena (valstybei priklausančia) įmone.
- (326) Šiuo atžvilgiu Komisija taip pat atsižvelgė į Vengrijos ekonomikos konkurencingumo tarnybos atlikto sektoringo tyrimo, kuriame aiškiai daroma išvada, kad dėl EEPS konkurencingoje rinkoje atsirado protekcionizmo ir apribota *de facto* galimybė reikalavimus atitinkantiems vartotojams pereiti į tą laisvąją rinką, o potencialūs didmenininkai atbaidyti nuo patekimo į rinką, rezultatus ⁽⁷⁴⁾.
- (327) Dėl turimų pajėgumų stygiaus ten, kur netaikoma EEPS, kainos konkurencingoje rinkoje dar labiau padidėjo. Kainas laisvojoje rinkoje veikia ir pagal EEPS atidėti dideli pajėgumų ir energijos kiekiai.
- (328) Remiantis Regioninio energetikos politikos tyrimų centro atliktu kiekybiniu EEPS poveikio didmeninėms elektros kainoms Vengrijoje tyrimu ⁽⁷⁵⁾, kainos didmeninėje rinkoje tapo didesnės nei būtų buvusios, jei nebūtų EEPS. Apskritai, šiame tyrime teigiama, kad EEPS yra vienas pagrindinių veiksnių, dėl kurio susidarė „*nesuderinama su laisvosios konkurencingos rinkos principais*“ ⁽⁷⁶⁾ rinkos struktūra. Šiame tyrime faktiškai siūloma nutraukti EEPS siekiant laisvos konkurencijos Vengrijos elektros energijos didmeninėje rinkoje.
- (329) Komisija Energetikos sektoriaus tyrime ⁽⁷⁷⁾ taip pat vertina EEPS poveikį konkurencijai ir prekybai. 467–473 konstatuojamosiose dalyse teigiama, kad „ilgalaikės elektros energijos pirkimo sutartys (EEPS) yra dar vienas veiksnys, galintis paveikti didmeninėje rinkoje reguliariai parduodamus kiekius“. Dėl EEPS Lenkijoje tyrime teigiama, kad „jos gali būti didelė kliūtis Lenkijos didmeninės rinkos plėtrai“. Toliau sakoma, kad „panaši padėtis yra Vengrijoje, kur Magyar Villamos Művek (MVM) yra didmenininkas komunalinių paslaugų segmente ir perka elektros energiją pagal ilgalaikes EEPS ir vėliau tą energiją parduoda vietos mažmenininkams. Vengrijos EEPS apima didžiąją dalį tos valstybės narės elektros poreikio ir tai gali turėti poveikio didmeninei prekybai, kuris būtų panašus į aprašytą pirmiau dėl Lenkijos didmeninės rinkos arba net didesnis.“
- (330) Įvairiuose minėtuose tyrimuose taip pat daroma išvada, kad EEPS iškraipo konkurenciją ir gali turėti poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai.
- (331) Suinteresuotosios šalys toliau neigia, kad dėl turimų laisvosios rinkos pajėgumų trūkumo iškraipoma konkurencija, nes MVM pajėgumų aukcionuose matyti, kad MVM net negali parduoti visų siūlomų elektros energijos produktų.
- (332) Tačiau lyginant siūlomus kiekius ir sėkmingai aukcionuose parduotus produktus matyti ⁽⁷⁸⁾, kad MVM beveik kiekviename aukcione pardavė visus siūlytus produktus. Iš tikrųjų, daugeliu atvejų MVM reikėjo panaudoti 10 % papildomų produktų maksimumą, kurį jai leidžiama siūlyti.
- (333) Suinteresuotosios šalys taip pat pateikė pastabas siekiamos pabrėžti, kad daugelis kitų veiksnių turėjo poveikio prekybai ir įtakos sėkmingai laisvos konkurencijos raidai Vengrijos didmeninėje energetikos rinkoje. Akivaizdu, kad Komisija teigia, jog EEPS nėra vienintelis veiksnys, turintis įtakos konkurencijai ir prekybai. Visuose minėtuose tyrimuose taip pat pripažįstama, kad bendrosios rinkos atvėrimo sėkmei ir faktinių kainų lygiui tokį pat didelį poveikį taip pat turi ir kiti elementai (teisės aktai, ribotos galimybės naudotis tarpvalstybiniais pajėgumais, didelė kainų raidos tarptautinėse energetikos rinkose įtaka ir kt.). Tačiau visuose tyrimuose, kurių medžiaga pateikta ir kitaip prieinama Komisijai vykstant šiai procedūrai, išskyrus AES-Tisza pateiktą jos užsakymo tyrimo medžiagą ⁽⁷⁹⁾, aiškiai pripažįstama, kad EEPS turi didelį poveikį konkurencijai ir prekybai.
- (334) Atidėtais pajėgumais, garantuotu pirkimu ir kainodaros mechanizmu, nustatytais pagal EEPS, apsaugomi EEPS pasirašę elektros energijos gamintojai visą EEPS galiojimo laiką nuo su jėgainių eksploatavimu susijusios komercinės rizikos. Kaip nurodyta 211 konstatuojamojoje dalyje, tai yra rizika, susijusi su elektros energijos gamybos sąnaudų, visų pirma kuro sąnaudų, svyravimais, galutinių vartotojų elektros kainų svyravimais ir rizika, susijusia su galutinių vartotojų poreikio svyravimais. Kadangi tokia rizika yra įprasta rizika, su kuria susidurtų EEPS nepasirašę elektros energijos gamintojai, EEPS yra kliūtis, neleidžianti elektros energijos gamybos sektoriuje sudaryti vienodų sąlygų, ir iškraipo konkurenciją, nes atsižvelgiama į nuopelnus.

⁽⁷⁴⁾ Ataskaitos išvadų (Összefoglalás) 24 punktus.

⁽⁷⁵⁾ Paskelbta 2006 m. lapkričio mėn. Originalus pavadinimas „A hosszú távú áramvásárlási szerződésnek megszüntetésének hatása a villamos energia nagykereskedelmi árára“.

⁽⁷⁶⁾ Citata iš tyrimo 2 punkto: „összegegyeztetetetlen a versenypiaci működés elveivel“.

⁽⁷⁷⁾ 2007 m. sausio 10 d.; http://ec.europa.eu/comm/competition/antitrust/others/sector_inquiries/energy/

⁽⁷⁸⁾ Informacijos galima rasti Vengrijos energetikos tarnybos tinklalapyje www.eh.gov.hu

⁽⁷⁹⁾ Dr. Theon van Dijk tyrimas, 2006 m. kovo mėn.

(335) Komisija taip pat pastebi, kad daugelis EEPS pasirašiusių gamintojų priklauso stambioms tarptautinėms grupėms, kurios veikia keliose valstybėse narėse. Konkurencingumo pranašumo suteikimas toms grupėms neabejotinai turi poveikio prekybai ir galimam konkurencijos iškreipimui bendrojoje rinkoje.

(336) Didžiojoje dalyje suinteresuotųjų šalių vertinimu, kuriuose nagrinėjami poveikio prekybai ir rinkos iškreipimo kriterijai, kalbama apie rinkos sąlygas EEPS sudarymo metu ir, bet kuriuo atveju, apie rinkos sąlygas prieš Vengrijai įstojant į ES. Komisija negali sutikti su tokiu požiūriu ir šiuo atžvilgiu primena 156–172 konstatuojamąsias dalis.

(337) Kai kurios suinteresuotosios šalys taip pat teigia, kad jų EEPS, atskirai vertinamos, neturi poveikio prekybai, nes jų jėgainių gamybos pajėgumai yra labai maži, palyginti su valstybės bendrais gamybos pajėgumais. Kadangi pagrindinis visų EEPS principas yra toks pats (įsipareigojimas pirkti tam tikrą mažiausią kiekį pagamintos elektros energijos, gamybos pajėgumų atidėjimas, kaina, kuria padengiamos pagrįstos pastoviosios ir kintamosios sąnaudos per 15–27 metų laikotarpį), visos EEPS turi poveikio rinkai. Tačiau iš esmės poveikio mastas padidėja dėl to, kad Vengrijos rinkoje yra dešimt EEPS. Kuo daugiau pajėgumų apima EEPS, tuo didesnis minėtas poveikis.

(338) Atsižvelgdama į tai, kas minėta, Komisija daro išvadą, kad pirmiau aprašytos EEPS sąlygos daro poveikį prekybai ir gali iškreipti konkurenciją.

(339) Sprendimo pradėti tyrimą 3.1 punkte Komisija pareiškia abejones dėl valstybės pagalbos *Paks* jėgainei dėl skirtumų, kurių gali būti šios jėgainės EEPS ir kitose EEPS dėl EEPS valdymo principų. Tačiau atlikusi tyrimus Komisija daro išvadą, kad pirmiau minėtas valstybės pagalbos kriterijų vertinimas taip pat taikomas ir *Paks* EEPS, nes joje yra tie patys pagrindiniai principai ir tos pačios savybės, nustatytos taikant susijusius kriterijus.

(340) Remdamasi minėtu vertinimu Komisija laikosi nuomonės, kad pagrindinės įsipareigojimo pirkti, nustatytos EEPS, sąlygos, t. y. MVM atidėti pajėgumai ir garantuotas pirkimas tokiomis sąlygomis, kad būtų užtikrinta jėgainių investicijų grąža apsaugant jas nuo jėgainių eksploatavimo komercinės rizikos, yra valstybės pagalba pagal EB sutarties 87 straipsnio 1 dalį. Tokią valstybės pagalbą sudaro pajėgumų atidėjimai, mažiausias garantuotas pirkimas ir pajėgumų mokesčiu bei energijos

mokesčiu pagrįsti kainodaros mechanizmai, siekiant padengti pastoviąsias, kintamąsias ir kapitalo sąnaudas ilgą laiką ir peržengiant įprastos komercinės praktikos ribas.

7.4. EEPS taikymas po įstojimo

(341) Suinteresuotosios šalys teigia, jog laikantis bendrojo principo, susijusio su netaikymu atgaline data, Komisija po įstojimo neturėtų nagrinėti priemonių, nustatytų pagal įstatymus iki įstojimo.

(342) Komisija negali sutikti su tokiu teiginiu. Visoms priemonėms, nepaisant jų teisėtumo pagal iki įstojimo galiojusias nacionalines taisykles, stojimo dieną turi būti taikomos *acquis communautaire* taisyklės. Valstybės pagalbos priemonėms, nustatytoms Stojimo akto IV priede, taikomos specialiosios taisyklės, kurios taikomos ir pagalbos priemonėms, net jei jos kitais būdais nustatytos pagal nacionalines taisykles iki įstojimo.

(343) Stojimo akto IV priedo 3 dalies 1 punkte tik trijų kategorijų priemonės apibrėžiamos kaip esama pagalba: i) priemonės, įsigaliojusios iki 1994 m. gruodžio 10 d.; ii) priemonės, įtrauktos į Stojimo sutarties IV priedą po to, kai jas išnagrinėjo Komisija; ir iii) priemonės, patvirtintos Komisijos pagal vadinamąjį laikinąjį mechanizmą. Visos po įstojimo dienos toliau galiojančios priemonės, kurios yra valstybės pagalba ir kurioms netaikoma nė viena iš šių trijų kategorijų, įstojus laikomos nauja pagalba; todėl Komisija turi visus įgaliojimus drausti tokias priemones, jei jos nesuderinamos su bendrąja rinka. Toks valstybės pagalbos taisyklių taikymas būsimam priemonių, kurios ir toliau taikomos po įstojimo dienos, galiojimui nesujęs su EB valstybės pagalbos taisyklių galiojimu atgaline data ir bet kuriuo atveju atitinka Stojimo akto nuostatas.

(344) Stojimo akto IV priedo 3 dalies 2 punkte apibrėžiamas „laikinis mechanizmas“. Tai yra pagalbos schemų ir pavienių pagalbos priemonių, kurias naujoji valstybė narė įgyvendina iki įstojimo dienos ir kurios toliau taikomos po įstojimo, vertinimo teisinė sistema.

(345) Suinteresuotosios šalys teigia, kad kadangi Bendrijos valstybės pagalbos taisyklės taikomos tik nuo stojimo dienos, taikomomis po įstojimo gali būti laikomos tik tos pagalbos priemonės, kuriomis po įstojimo suteikiama papildoma nauda. Jos teigia, kad EEPS nesuteikiama jokia papildoma nauda po įstojimo, nes jų kainų formulės nustatytos prieš stojimą, todėl valstybės finansiniai įsipareigojimai buvo visiškai žinomi iki stojimo.

(346) Komisija pateikia tokias pastabas. EEPS galiojimo terminas baigiasi 2010–2024 m. t. y. po įstojimo. Tik išskirtinėmis aplinkybėmis Komisija yra laikiusi, kad po įstojimo toliau galiojanti pagalbos priemonė nėra po įstojimo taikoma pagalba pagal Stojimo aktą. Tačiau tokia išskirtinė praktika, kaip ir visos įstatymų išimty, turėtų būti aiškinama *stricto sensu*, kad taikant Komisijos valstybės pagalbos kontrolės priemones nebūtų pamiršta, kad Stojimo aktą pasirašiusios valstybės ketino būti griežtai kontroliuojamos.

(347) Tokiomis aplinkybėmis Komisija tikrai visada manė⁽⁸⁰⁾, kad pagalbos priemonės, kurių atžvilgiu konkretūs finansiniai valstybės išpareigojimai buvo tiksliai žinomi prieš stojimą, yra netaikytinos po stojimo pagal Stojimo akto IV priedą.

„Tiksliai žinomi valstybės ekonominiai išpareigojimai“

(348) EEPS nenustatyta didžiausia valstybės finansinių išpareigojimų suma, taip pat ir prieš stojimą nebuvo galima jos tiksliai apskaičiuoti visą EEPS galiojimo laikotarpį.

(349) Priešingai, valstybės finansiniai išpareigojimai pagal EEPS priklauso nuo kriterijų, apie kurių būsimą raidą stojimo metu nebuvo žinoma. Be to, EEPS gamintojams garantuota apsauga nuo kainų svyravimų, kurie buvo nesusiję su prieš stojimą vykdomais sandoriais ar įvykiais, tačiau buvo susiję su būsimais pokyčiais ir dėl to buvo nežinomi stojimo dieną.

(350) Visų pirma, toliau pateikiamos aplinkybės rodo tai, jog valstybės išpareigojimai pagal EEPS nebuvo žinomi stojimo dieną, ir tai, kad po stojimo EEPS valstybei nustatyti išpareigojimai.

(351) Pirma, energijos kainos, kuriomis elektros energijos gamintojai parduoda elektros energiją MVM, nebuvo nustatytos tam tikrose EEPS. Kainas nulėmė skaičiavimai, atlikti pagal formulę, kurią sudaro įvairūs kriterijai, kurių svyravimo numatyti negalima.

(352) EEPS kainų formulės taikomos pajėgumų mokesčiui ir elektros mokesčiui, kartu su kitais įvairiais papildomais mokesčiais, kurie priklauso nuo gamintojų.

(353) Taikant formules nustatomos tik leistinos sąnaudos ir išlaidos pagal kiekvieną mokesčių kategoriją ir tos kategorijos mokesčių svarbą kainos atžvilgiu.

(354) Patys gamintojai, kaip ir MVM, pastabose pripažįsta, kad dėl tikslios kai kurių mokesčių kategorijų prasmės turėjo būti toliau aiškinamasi per derybas su MVM.

(355) Daugelio kategorijų sąnaudos, pripažįstamos EEPS, yra kintamosios sąnaudos ir negalėjo būti tiksliai žinomos iki stojimo. Pavyzdžiui:

(356) *Pajėgumų mokestis*

Nustatant šios kategorijos sąnaudas atsižvelgiama ir į garantuotus pajėgumus, ir į MVM faktiškai naudojamus pajėgumus. Be visa kita, šios kategorijos sąnaudos priklauso nuo metinio, mėnesinio ir savaitinio planavimo. Kiekvienoje EEPS minimos periodinio planavimo taisyklės, o tiksli galutinė kaina kiekvienoje EEPS priklauso nuo metinių, mėnesinių ir savaitinių planų. Iš esmės, šių kategorijų sąnaudos negali būti iš anksto tiksliai apibrėžiamos. Šalys gali, pavyzdžiui, numatyti „perteklinius pajėgumus“ savo jėgainėse tam tikrą laikotarpį. Bendra kaina, kurią turėtų mokėti MVM, būtinai priklausys nuo kitų parametrų, pvz., oro, kuris turi įtakos elektros poreikiui.

Šios kategorijos sąnaudos taip pat priklauso nuo HUF valiutos kurso.

(357) *Energijos mokestis*

Šios kategorijos sąnaudos pirmiausia priklauso nuo kuro sąnaudų. Šios sąnaudos svyruoja pagal rinkos taisyklės ir šalys to kontroliuoti negali. Sąnaudos, susijusios su būsimais kuro kainų pokyčiais, negali būti niekaip konkrečiai apribotos EEPS.

Be to, tiksliai per tam tikrą laikotarpį mokėtinų energijos mokesčių suma priklauso nuo tikslaus pardavimo MVM kiekio, o toks kiekis gali būti apskaičiuojamas tik *a posteriori*.

(358) *Papildomi mokesčiai (kai taikytina)*

Kai kuriose EEPS nustatytas papildomas mokestis už pajėgumus, kurie atidėti, bet galiausiai nepanaudojami. Tiksliai suma, iš esmės, negali būti iš anksto nurodyta.

(359) Daugelyje EEPS nustatyta *bonus* ir (arba) *malus* sistema, pagal kurią gamintojai turi teisę į *bonus*, jei didžiausios apkrovos laikotarpiais jie naudoja didesnius pajėgumus nei nustatyta EEPS arba pagamina daugiau elektros. *Malus* numatyta, jei gamintojas pateikia mažesnius pajėgumus nei numatyta EEPS ir metiniuose ar mėnesiniuose planuose.

(360) Tokie skaičiavimai, kaip ir kiti, minimi pirmiau, pagrįsti periodiniais veiklos planais ir taip pat priklauso nuo paties gamintojo elgesio. Jokiomis aplinkybėmis jie negali būti nustatyti iš anksto.

⁽⁸⁰⁾ Pvz., žr. 2004 m. sausio 28 d. Komisijos sprendimą dėl valstybės pagalbos, CZ 14/2003 – Čekijos Respublika „Česka spořitelna, a.s.“

- (361) Visa tai, kas išdėstyta, rodo, kad techniškai neįmanoma nustatyti tikslios galutinės elektros pirkimo kainos sutartyse, kurios galioja 15–27 metus. Nustatant tikslią kainą atsižvelgiama į periodinius gamybos planus, tiksli kaina taip pat priklauso nuo elektros poreikio, sutarties šalių elgesio, kuro kainų ir kt.
- (362) NET jei ne visi šie teiginiai tinka visoms EEPS (nes leistinų sąnaudų kategorijos tam tikru mastu skiriasi atsižvelgiant į EEPS), visose EEPS yra kainos elementų, kurių iš anksto tiksliai nustatyti neįmanoma.
- (363) Atsižvelgdama į tai, Komisija mano, kad kainos nustatymo formulė nepakankamai apriboja valstybės finansinius išsipareigojimus. Jau vien dėl įvairių besikeičiančių kriterijų buvimo formulėje neįmanoma pakankamai tiksliai nustatyti būsimo valstybės išsipareigojimų lygmens.
- (364) Be to, MVM finansiniai išsipareigojimai pagal EEPS labai priklauso nuo paklausos. Jie yra lygūs skirtumui tarp pirkimo kainos pagal EEPS ir pelno, kurį MVM gali gauti parduodama elektros energiją. Tačiau kaina, už kurią MVM parduoda elektrą, negali būti numatyta. Ji priklauso nuo tikslų pajamų, kurias MVM gauna iš pardavimo pagal sutartis su regioniniais platintojais, MVM aukcionų rezultato, konkursų ir pardavimo „Turguje“ („Piactér“). Šioms kainoms įtakos turi ir periodinis oficialių kainų reguliavimas bei rinkos poreikio svyravimas. Tai padidina valstybės išsipareigojimų pagal EEPS nenuspėjamumą. Gali būti, kad EEPS nustatytas garantuotas pirkimas viršys EEPS poreikius, visų pirma liberalizavus energetikos rinką 2008 m. sausio mėn. Elektros perteklius gali lemti netgi didesnes nežinomas sąnaudas, o taip tik dar labiau padidės valstybės išsipareigojimų pagal EEPS nenuspėjamumas.
- (365) Todėl sumos, kurias MVM moka elektros energijos gamintojams po stojimo, nėra vien tik išmokos pagal bendrą nekintamą ribą, nustatytą prieš stojimą.
- (366) Taigi šiame sprendime vertinamos EEPS yra taikomos po įstojimo pagal Stojimo akto IV priedo 3 punktą.
- (367) Pagal Stojimo akto IV priedo 3 punktą, „jei Komisija nepareiškia prieštaravimo dėl esamos pagalbos priemonės, rimtai abejodama priemonės suderinamumu su bendrąja rinka, per tris mėnesius nuo tos dienos, kai gaunama išsami informacija apie tą priemonę arba naujosios valstybės narės pareiškimas, kuriuo ji informuoja Komisiją, kad, jos manymu, pateikta informacija yra išsami, nes prašomos papildomos informacijos neturima arba ji jau buvo pateikta, laikoma, kad Komisija nepateikė prieštaravimo“.
- (368) Remdamosi šiuo straipsniu kai kurios suinteresuotosios šalys teigia, kad Komisija praleido trijų mėnesių terminą nuo 2004 m. kovo 31 d. pateikto Vengrijos pranešimo ir taip netiesiogiai patvirtino priemonę pagal laikinąją procedūrą.
- (369) Šiuo atžvilgiu Komisija nurodo, kad 2004 m. kovo 31 d. pranešimo pagal laikinąją procedūrą tema buvo dekretas dėl MVM suteiktų kompensacijų, ne dėl EEPS. Vengrija atsiėmė pranešimą ir vėliau Komisija pradėjo nepranešimo (NN) bylą dėl pačių EEPS (žr. 1 skyrių).
- (370) Taip pat reiktų atkreipti dėmesį į tai, kad, kaip matyti toliau pateiktoje lentelėje, Komisija iš tikrųjų nepraleido trijų mėnesių termino, kurį nurodo suinteresuotosios šalys:

Įvykis	Data	Terminas nuo informacijos priėmimo
Vengrijos pranešimas	2004 3 31	
Komisijos klausimai	2004 4 29	29 dienos
Vengrijos atsakymai	2004 4 6	
Komisijos klausimai	2004 8 10	2 mėnesiai ir 6 dienos
Vengrijos atsakymai	2004 10 21	
Komisijos klausimai	2005 1 17	2 mėnesiai ir 27 dienos
Vengrijos atsakymai	2005 4 7	
Vengrijos atsiimtas pranešimas	2005 4 15	8 dienos

7.5. EEPS kaip nauja, o ne esama pagalba

- (367) Pagal Stojimo akto IV priedo 3 punktą, „jei Komisija nepareiškia prieštaravimo dėl esamos pagalbos priemonės, rimtai abejodama priemonės suderinamumu su bendrąja rinka, per tris mėnesius nuo tos dienos, kai Be minėto susirašinėjimo, 2004 m. liepos 15 d., 2004 m. lapkričio 30 d. ir 2005 m. sausio 12 d. vyko asmeniniai Komisijos ir Vengrijos institucijų susitikimai.

- (372) Vykdydama šią procedūrą, Komisija vertina, ar EEPS yra esama arba nauja pagalba pagal Stojimo akto ir Procedūrinio reglamento nuostatas.
- (373) Atsižvelgiant į Stojimo akto 3 skyrių, visos valstybės pagalbos priemonės, kurios įsigaliojo iki stojimo ir vis dar yra taikomos po tos datos ir kurios nepriskiriamos vienai iš toliau išvardytų esamos pagalbos kategorijų, nuo įstojimo turėtų būti laikomos nauja pagalba, kaip apibrėžta EB sutarties 88 straipsnio 3 dalyje.
- (374) EEPS, kurioms taikomas šis sprendimas, įsigaliojo 1995–2001 m., t. y. prieš Vengrijai įstojant į ES 2004 m. gegužės 1 d. Šis sprendimas susijęs tik su EEPS, kurios galiojo stojimo dieną. Jis netaikomas jokioms EEPS, kurios buvo nutrauktos iki tos dienos. Dėl visų papildomų 7.4 punkte minimų priešasčių priemonė taikoma po įstojimo, kaip apibrėžta Stojimo akte.
- (375) Trys Stojimo akte minimos esamos pagalbos kategorijos apima:
1. Pagalbos priemonės, taikytas iki 1994 m. gruodžio 10 d.;

Visos EEPS pasirašytos ir įsigaliojo po 1994 m. gruodžio 10 d.
  2. Pagalbos priemonės, kurios buvo ištrauktos iš esamos valstybės pagalbos priemonių sąrašą, pridėtą prie Stojimo akto.

Nei EEPS apskritai, nei bet kuri pavienė EEPS nebuvo ištrauktos iš Stojimo akto IV priedo priedėlių, minimą IV priedo 3 skyriaus 1 punkto b papunktyje, kur pateikiamas esamos pagalbos priemonių sąrašas.
  3. Pagalbos priemonės, kurias prieš stojimą įvertino valstybės narės valstybės pagalbos institucija ir nustatė, kad jos dera su Bendrijos teise, ir kurioms Komisija neprieštaravo dėl abejonių, ar jos dera su bendrąja rinka pagal procedūrą, nustatytą Stojimo sutartyje, vadinamąją „laikinąją procedūrą“ (plg. Stojimo akto IV priedo 3 skyriaus antra pastraipą).

Komisijai pagal vadinamąją laikinąją procedūrą nepateikta nė viena EEPS.
- (376) Kadangi EEPS nepriklauso nė vienai Stojimo akte išvardyti esamos pagalbos kategorijai, jos yra nauja pagalba nuo įstojimo dienos.
- (377) Komisija atkreipia dėmesį į tai, kad toks skirstymas į kategorijas atitinka paskutinį Procedūrinio reglamento 1 straipsnio b punkto v papunkčio sakinį. Šiame straipsnyje teigiama, kad jei priemonės tampa pagalba po veiklos liberalizavimo pagal Bendrijos teisę (šiuo atveju energetikos rinkos liberalizavimo pagal Direktyvą 96/92/EB, kuri Vengrijoje įsigaliojo Vengrijai įstojus į Europos Sąjungą), tokios priemonės po nustatytos liberalizavimo datos nebelaikomos esama pagalba, t. y. jos laikomos nauja pagalba.
- (378) Budapešto jėgainė teigia, kad tas paskutinis Procedūrinio reglamento 1 straipsnio b punkto v papunkčio sakinys neturėtų būti taikomas. Jėgainė remiasi *Alzetta Mauro* sprendimu⁽⁸¹⁾, teigdama, kad pagalba, suteikta rinkoje, kuri iki jos liberalizavimo buvo nekonkurencinga, nuo liberalizavimo dienos turi būti laikoma esama pagalba.
- (379) Komisija negali sutikti su tokiu teiginiu. Kaip jau aptarta, Komisija mano, kad Stojimo akte pateiktų su valstybės pagalba susijusių nuostatų tikslas buvo būtent užtikrinti, kad būtų persvarstytos priemonės, kurios nuo stojimo datos gali iškraipyti konkurenciją tarp valstybių narių. Priešingai negu stojimo sutartys, pasirašytos iki 2004 m. gegužės 1 d., Stojimo aktas, įsigaliojęs 2004 m. kovo 1 d., yra skirtas apriboti priemones, pripažintas numatančiomis esamą pagalbą trimis konkrečiais pirmiau apibūdintais atvejais. *Alzetta Mauro* sprendimas nėra susijęs su priemone, patenkančia į Stojimo akto taikymo sritį, ir todėl šiuo atveju negali būti laikomas taikytinu vertinamoms EEPS. Be to, *Alzetta Mauro* sprendimas susijęs su padėtimi prieš įsigaliojant Reglamentui (EB) Nr. 659/1999.
- (380) Budapešto jėgainė taip pat teigia, kad 1 straipsnio b punkto v papunktis netaikytinas individualios pagalbos schemoms, „nes individuali pagalba nebuvo aiškiai paminėta“. Komisija negali sutikti su tokiu teiginiu. Nėra pagrindo manyti, kad nuoroda į „pagalbą“ ir į „tam tikras priemones“ negalėtų būti nuoroda ir į individualios pagalbos, ir į pagalbos schemas. Reglamentas (EB) Nr. 659/1999 4 straipsnyje nuosekliai minimos pranešime nurodytos „priemonės“, bet Komisija daro prielaidą, jog suinteresuotoji šalis neprieštarautų, kad 4 straipsnyje reglamentuojamas tik pranešime nurodytų pagalbos schemų pirminis tikrinimas.
- (381) Todėl remdamasi Stojimo akto ir Procedūrinio reglamentu, Komisija daro išvadą, kad EEPS yra nauja pagalba.

⁽⁸¹⁾ Žr. 32 išnašą.

7.6. Komisija negali nutraukti tinkamai sudarytų privačių sutarčių („pacta sunt servanda“). Teisinis netikrumas. Proporcingumas

- (382) Komisija norėtų atsakyti į suinteresuotųjų šalių pateiktas pastabas, kad Komisija negali nutraukti privatinės teisės sutarčių, nes tai, suinteresuotųjų šalių nuomone, pažeistų EB sutartyje nustatytas valstybės pagalbos taisykles, teisinio tikrumo principą ir proporcingumo reikalavimą.
- (383) Komisija su šiais teiginiais nesutinka. Valstybės pagalbos forma (privatinės teisės sutartis, kaip EEPS atveju) nėra aktuali nagrinėjant valstybės pagalbą; Komisijos analizei aktualus tik priemonės poveikis. Jei dėl privatinės teisės sutarties nuostatų vienai iš šalių suteikiama neteisėta ir nesuderinama valstybės pagalba, valstybė narė turi nutraukti tokių sąlygų galiojimą. Komisija turi nurodyti nutraukti neteisėtą ir nesuderinamą valstybės pagalbos priemonę, net jei valstybės pagalba yra esminė sutarties dalis, kad jos nutraukimas faktiškai paveiktų pačios sutarties galiojimą.
- (384) Dėl teisinio tikrumo Komisija pateikia šias pastabas. Europos sutartis, kuria įsteigiama Europos Bendrijų ir jos valstybių narių ir Vengrijos Respublikos asociacija ir kuri sudarė sąlygas pasirengti stojimui, buvo pasirašyta 1991 m. gruodžio 16 d. ir įsigaliojo 1994 m. vasario 1 d., t. y. prieš sudarant EEPS. Vengrija oficialiai pateikė stojimo prašymą 1994 m. kovo 31 d. Tuo metu, kai šalys sudarė EEPS (1995–2001 m.), pagal Europos sutarties 62 straipsnį jau reikalauta, kad Vengrija suderintų konkurencijos taisykles su EB sutartimi. Taip pat buvo aišku, kad EEPS pasirašytos tokiam ilgam laikotarpiui, kad jų galiojimas nebūtų pasibaigęs iki Vengrijos stojimo į ES.
- (385) Vengrijos Respublika pasirašė Stojimo sutartį 2003 m. balandžio 16 d.⁽⁸²⁾ Stojimo sutartis įsigaliojo 2004 m. gegužės 1 d. Nuo įstojimo dienos pirminių sutarčių ir antrinės teisės aktų nuostatos tapo privalomai taikomos Vengrijoje, atsižvelgiant į Stojimo akto 2 straipsnį. Taigi vadinamasis *acquis communautaire* principas taikomas visiems sutartiniais santykiams naujose valstybėse narėse, o bet kokios šio principo taikymo išimtys gali būti daromos tik remiantis pačiu Stojimo aktu. Stojimo akte, pridėdamame prie Sutarties, ir jo prieduose nenumatoma jokia išimtis pagal valstybės pagalbos taisykles, pagal kurias EEPS ar visas energetikos sektorius būtų

atleistas nuo tiesioginio ES galiojančių teisės aktų, reglamentuojančių valstybės pagalbą, taikymo.

- (386) Taigi Komisija privalo taikyti Vengrijai ES konkurencijos teisę taip, kaip taiko ją energetikos sektoriuje kitoms valstybėms narėms. Priešingai suinteresuotųjų šalių teiginiais, Komisija laikosi nuomonės, kad tai faktiškai yra valstybės pagalbos taisyklių netaikymas EEPS, o tai sukeltų teisinį netikrumą bendrojoje energetikos rinkoje. Dėl valstybės narės įstojimo gali iš tikrųjų susiklostyti aplinkybės, kai priemonė, kuria iki stojimo nepažeidžiami jokie vidaus teisės aktai, nuo įstojimo dienos tampa valstybės pagalba ir, kaip tokia pagalba, patenka į Komisijos valstybės pagalbos kontrolės sritį.
- (387) Taigi suinteresuotųjų šalių pastabose Komisija nerado pagrįstų teiginių, kuriais būtų paaiškinta, kodėl ši procedūra nesuderinama su teisinio tikrumo principu.

7.7. Suderinamumo vertinimas

- (388) EB steigimo sutarties 87 straipsnio 1 dalyje nustatytas bendras draudimas teikti valstybės pagalbą Bendrijoje.
- (389) EB sutarties 87 straipsnio 2 ir 3 dalyse nustatytos bendrosios taisyklės išimtys, kad tokia pagalba nesuderinama su bendrąja rinka, kaip nustatyta 87 straipsnio 1 dalyje.
- (390) EB steigimo sutarties 87 straipsnio 2 dalyje nustatytos išimtys šiuo atveju netaikomos, nes ši priemonė nėra socialinė, nebuvo teikiama individualiems vartotojams, nėra taikoma gaivalinių nelaimių ar kitų ypatingų įvykių padarytai žalai atitaisyti ir nėra teikiama tam tikrų Vokietijos Federacinės Respublikos regionų, patyrusių žalą dėl Vokietijos padalijimo, ūkiui.
- (391) EB steigimo sutarties 87 straipsnio 3 dalyje nustatytos kitos išimtys.
- (392) 87 straipsnio 3 dalies a punkte teigiama, kad „pagalba, skirta regionų, kuriuose yra neįprastai žemas pragyvenimo lygis arba didelis nedarbas, ekonominei plėtrai skatinti“ gali būti pripažįstama suderinama su bendrąja rinka. Visa Vengrijos teritorija galėjo būti laikoma tokia zona stojimo metu ir beveik visi jos regionai vis dar gali pasinaudoti tokia pagalba⁽⁸³⁾.

⁽⁸²⁾ OL L 236, 2003 9 23.

⁽⁸³⁾ Vengrijos regioninės pagalbos žemėlapis, patvirtintas Komisijos 2006 m. rugsėjo 13 d. ir paskelbtas OL C 256, 2006 10 24, p. 7.

- (393) Komisija priėmė tokiai pagalbai vertinti skirtas gaires. Vengrijai įstojus į ES galiojo nacionalinės regioninės pagalbos teikimo gairės⁽⁸⁴⁾ („buvusios regioninės pagalbos gairės“). Šios gairės taip pat buvo taikomos regioninei pagalbai vertinti atsižvelgiant į EB sutarties 87 straipsnio 3 dalies c punktą. Laikotarpiui nuo 2007 m. sausio 1 d. Komisija patvirtinto naujas regioninės pagalbos gaires⁽⁸⁵⁾ („naujosios regioninės pagalbos gairės“).
- (394) Remiantis abejomis regioninėmis gairėmis, valstybės pagalbą iš esmės galėjo būti leidžiama teikti tik investicijų išlaidoms padengti⁽⁸⁶⁾. Abejose gairėse sakoma:
- (395) „Regioninė pagalba, skirta įmonės einamosioms išlaidoms apmokėti (pagalba veikalai), paprastai yra draudžiama. Tačiau išimtiniais atvejais tokia pagalba gali būti suteikiama regionams, kurie turi į ją teisę pagal 87 straipsnio 3 dalies a punkto leidžiančią nukrypti nuostatą, su sąlyga, kad: i) tai pagrįsta jos nauda regioninei plėtrai bei pobūdžiui; ir ii) jos lygis proporcingas tiems sunkumams, kuriuos siekiama palengvinti. Pati valstybė narė turi parodyti visus esamus sunkumus ir jų svarbą“⁽⁸⁷⁾.
- (396) Ši pagalba negali būti laikoma pagalba investicijoms. Pagalba investicijoms apibrėžiama naudojantis galimų reikalavimus atitinkančių sąnaudų, kurios nurodytos abejose regioninės pagalbos gairėse, sąrašu. Mokėjimai, atliekami pagal EEPS, aiškiai padengia ir kitas išlaidas. Ryškiausias pavyzdys yra faktas, kad EEPS užtikrinamas kuro sąnaudų, susijusių su jėgainių eksploatavimu, kompensavimas. Pagal EEPS padengiamos ir išlaidos personalui. Aišku, kad šios išlaidos neatitinka reikalavimų pagalbai investicijoms gauti. Priešingai, jos sutampa su operatoriaus einamosiomis išlaidomis ir todėl turi būti priskiriamos veiklos išlaidoms, kaip apibrėžta abejose regioninėse gairėse.
- (397) Pagalbos veiklai atveju vykstant procedūrai nei Vengrijos valdžios institucijos, nei suinteresuotosios šalys nenurodė jokių regioninių sunkumų, susijusių su konkrečiais regionais, kuriems taikomos EEPS, taip pat nebuvo nurodytas pagalbos lygio proporcingumas tokiems sunkumams.
- (398) Be to, abejose regioninės pagalbos gairėse nustatyta, kad pagalba veikalai bet kuriuo atveju turėtų būti laipsniškai mažinama ir terminuota. Per EEPS suteikta pagalba nemažinama laipsniškai, o 15–27 metų trukmė yra gerokai ilgesnė už tai, kas gali būti leidžiama pagal ir vienas, ir kitas gaires. Be to, EEPS netaikoma jokia konkrečiai regioninės pagalbos gairėse nustatyta išimtis ir nei Vengrijos institucijos, nei suinteresuotosios šalys niekada to neteigė.
- (399) Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, Komisija daro išvadą, kad ši pagalba neatitinka EB steigimo sutarties 87 straipsnio 3 dalies a punkte numatytos leidžiančios nukrypti nuostatos sąlygų.
- (400) EB sutarties 87 straipsnio 3 dalies b punkte teigiama, kad „pagalba, skirta bendriems Europos interesams svarbių projektų įgyvendinimui skatinti arba kurios nors valstybės narės ekonomikos dideliems sutrikimams atitaisyti“, gali būti pripažįstama suderinama su bendrąja rinka.
- (401) Komisija atkreipia dėmesį į tai, kad nagrinėjama pagalba nėra skirta bendriems Europos interesams svarbaus projekto įgyvendinimui skatinti.
- (402) Komisija taip pat nerado įrodymų, kad ji yra skirta Vengrijos ekonomikos dideliems sutrikimams atitaisyti. Komisija pripažįsta, kad elektros energija yra svarbus produktas bet kurios valstybės narės ekonomikai ir kad praėjusio amžiaus dešimtajame dešimtmetyje Vengrijoje buvo būtina modernizuoti šį sektorių.
- (403) Tačiau Komisija mano, kad vartojant sąvoką „valstybės narės ekonomikos dideli sutrikimai“ omenyje turimi daug sudėtingesni atvejai ir tai negali būti taikoma sutartims, kuriomis numatytas įprastas elektros tiekimas. Be to, Komisija atkreipia dėmesį į tai, kad ši sąvoka apima skubumo aspektą, kuris yra nesuderinamas EEPS.
- (404) Nei Vengrijos valdžios institucijos, nei suinteresuotosios šalys neteigė, kad EEPS yra suderinamos su EB sutarties 87 straipsnio 3 dalies b punktu.
- (405) Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, Komisija daro išvadą, kad ši pagalba neatitinka EB sutarties 87 straipsnio 3 dalies b punkte numatytos leidžiančios nukrypti nuostatos sąlygų.
- (406) EB sutarties 87 straipsnio 3 dalies d punkte teigiama, kad pagalba, skirta kultūrai remti ir paveldui išsaugoti, gali būti pripažįstama suderinama su EB sutartimi, jei tokia pagalba prekybos sąlygų ir konkurencijos Bendrijoje nepaveikia taip, kad prieštarautų bendram interesui. Akivaizdu, kad šis straipsnis EEPS netaikomas.
- (407) EB sutarties 87 straipsnio 3 dalies c punkte numatyta leisti teikti valstybės pagalbą, skirtą tam tikros ekonominės veiklos rūšių arba tam tikrų ekonomikos sričių plėtrai skatinti, jei ji netrikdo prekybos sąlygų taip, kad prieštarautų bendram interesui. Komisija parengė keletą gairių ir komunikatų, kuriuose aiškinama, kaip ji taikys šiame straipsnyje numatytas leidžiančias nukrypti nuostatas.

⁽⁸⁴⁾ OL C 74, 1998 3 10, p. 9.

⁽⁸⁵⁾ OL C 54, 2006 3 4, p. 13.

⁽⁸⁶⁾ Senųjų regioninės pagalbos gairių 4.15 punktas ir naujųjų regioninės pagalbos gairių 5 punktas.

⁽⁸⁷⁾ Citata iš naujųjų regioninės pagalbos gairių 5 punkto.

- (408) EEPS nesuderinamumas su senosiomis ir naujosiomis regioninės pagalbos gairėmis nurodytas 393–398 konstatuojamosiose dalyse.
- (409) Komisija atkreipia dėmesį į tai, kad aplinkos apsaugos gairėse, kurios galiojo Vengrijai stojant į ES ⁽⁸⁸⁾, kaip ir regioninės pagalbos gairėse, visų pirma leidžiama teikti pagalbą investicijoms. Pagalba veiklai apribojama konkrečiais tikslais. Pirmasis – pagalba atliekoms tvarkyti ir energijai taupyti (E.3.1 dalis), kuriam taikomas daugiausia 5 metų trukmės apribojimas. Antrasis – pagalba, teikiama kaip mokesčių sumažinimas ar lengvatos (E.3.2 dalis). Trečiasis – pagalba atsinaujinantiems energijos šaltiniams (E.3.3 dalis). Aišku, nė viena iš šių nuostatų nagrinėjamu atveju netaikoma.
- (410) Ketvirtasis ir paskutinis pagalbos veiklai, kurią leidžiama teikti, tipas yra pagalba elektros energijos ir šilumos gamybai derinti, toliau – termofikacija (E.3.4 dalis). Kai kurie susiję gamintojai gamina ir šilumą, ir elektros energiją. Tačiau EEPS neatitiko nei 66 punkto sąlygų, nei aplinkos apsaugos gairių 58–65 punktuose nustatytų variantų sąlygų. Viena iš 66 punkte nustatytų sąlygų – paramos priemonė turi būti naudinga aplinkos apsaugai, nes labai didelis konversijos efektyvumas, nes priemonė leis sumažinti energijos naudojimą arba nes gamybos procesai bus mažiau žalingi aplinkai. Jokia Komisijos turima informacija nerodo, kad ši sąlyga įvykdyta.
- (411) Trys variantai, kuriais valstybės narės gali pasinaudoti teikdamos pagalbą termofikacinei veiklai, yra tokie:
- 1 variantas: pagalba, skirta termofikacinės jėgainės gamybos sąnaudų ir pagamintos energijos rinkos kainos skirtumui padengti,
  - 2 variantas: rinkos mechanizmų, kaip antai ekologinių sertifikatų ar konkursų, diegimas,
  - 3 variantas: pagalba, skirta kompensuoti nepatirtoms išorinėms sąnaudoms, kurios yra aplinkos apsaugos sąnaudos ir kurias visuomenė būtų turėjusi padengti, jei termofikacijos būdu nebūtų pagamintas tas pats energijos kiekis,
  - 4 variantas: ne ilgesnė kaip 5 metų pagalba, proporcingai mažėjanti arba kuria padengiama tik 50 % reikalavimus atitinkančių sąnaudų.
- (412) Akivaizdu, kad EEPS neatitinka 2 ir 3 varianto sąlygų. 1 varianto sąlygos taip pat neįvykdytos, nes skaičiuojant pagalbos sumą nesiremiama pagamintos energijos rinkos kaina. Pagal konkrečią EEPS pervestos pagalbos sumos priklausau ne nuo bet kurio kito gamintojo siūlomų kainų, o tik nuo investicijų ir veiklos sąnaudų, kurias patiria pats gamintojas.
- (413) Be to, nei Vengrija, nei jokie kiti susiję gamintojai faktiškai neteigė, kad yra suderinamumas pagal šiuos straipsnius ir nenurodė, kad jėgainės atitinka aplinkos apsaugos gairių kriterijus, taikomus pagalbai termofikacinei veiklai.
- (414) 2008 m. sausio 23 d. Komisija patvirtino naują Valsybės pagalbos aplinkos apsaugai Bendrijos gaires ⁽⁸⁹⁾. Naujosiose gairėse pagalba veiklai taip pat leidžiama tik energijos taupymo, termofikacijos, atsinaujinančių energijos šaltinių ir mokesčių sumažinimo bei lengvatų atvejais. Kaip minėta, tai netaikoma EEPS.
- (415) Termofikacijos atveju teikdamos pagalbą valstybės narės gali rinktis iš trijų variantų:
- 1 variantas: pagalba, skirta termofikacinės jėgainės gamybos sąnaudų ir pagamintos energijos rinkos kainos skirtumui padengti,
  - 2 variantas: rinkos mechanizmų, kaip antai ekologinių sertifikatų ar konkursų, diegimas,
  - 3 variantas: ne ilgesnė kaip 5 metų pagalba, proporcingai mažėjanti arba kuria padengiama tik 50 % reikalavimus atitinkančių sąnaudų.
- EEPS neįvykdomos nė vieno iš šių variantų sąlygos. Nei Vengrijos institucijos, nei elektros energijos gamintojai nepateikė jokių įrodymų, kad įvykdyti šie naujųjų aplinkos apsaugos gairių kriterijai.
- (416) Iš visų gairių ir komunikatų, kuriuos Komisija parengė siekdama paaiškinti, kaip tiksliai ji taikys leidžiančias nukrypti 87 straipsnio 3 dalies c punkto nuostatas, vienintelis dokumentas, kurį šiuo atveju būtų galima taikyti yra per didelių sąnaudų metodika (žr. 26 konstatuojamąją dalį).

⁽⁸⁸⁾ Bendrijos gairės dėl valstybės pagalbos aplinkos apsaugai, OL C 37, 2001 2 3, p. 3.

⁽⁸⁹⁾ OL C 82, 2008 4 1, p. 1.

- (417) Per didelių sąnaudų metodika taikoma pagalbai, suteiktai rinkoje esančioms bendrovėms, kurios investavo į jėgaines prieš elektros sektoriaus liberalizavimą ir kurios gali patirti sunkumų susigrąžindamos investicijų sąnaudas liberalizuotoje rinkoje. Kadangi svarbiausia EEPS savybė – leisti tam tikroms bendrovėms, kurios investavo į elektros energijos gamybos įrenginius prieš elektros sektoriaus liberalizavimą, toliau naudotis pajamų garantija, kuria užtikrinama investicijų grąža, metodika turi būti laikoma tinkamu pagrindu vertinant EEPS suderinamumą.
- (418) Komisija atkreipia dėmesį į tai, kad nei Vengrijos institucijos, nei kuris nors susijęs elektros energijos gamintojas pastabose neteigė, kad pačios EEPS suderinamos su metodikos kriterijais. Iš tikrųjų beveik visi gamintojai daro išvadą, kad EESP yra komercinės sutartys, sudarytos gerokai prieš patvirtinant metodiką ir kompensacinio mechanizmo kriterijų vertinant EEPS paprasčiausiai nepakanka.
- (419) Pagrindinis per didelių sąnaudų metodikos tikslas – palengvinti elektros energijos sektoriaus perėjimą į liberalizuotą rinką ir leisti rinkoje esančioms elektros įmonėms prisitaikyti prie konkurencijos atsiradimo⁽⁹⁰⁾.
- (420) Metodikoje nustatyti principai, kuriuos Komisija taiko vertindama pagalbos priemones, skirtas kompensuoti išpareigojimų ar garantijų sąnaudas, kurios tampa nebe-pakeliamos dėl elektros rinkos liberalizacijos. Tokie išpareigojimai ar garantijos vadinami „per didelėmis sąnaudomis“, jie gali būti įvairių formų, pvz., investicijos, atliktos esant tiesioginei ar netiesioginei pardavimo garantijai.
- (421) Kadangi pačios EEPS yra tiesioginė pardavimo garantija prieš liberalizaciją, EEPS pasirašiusios jėgaines gali būti pripažįstamos patenkančios į metodikos taikymo sritį.
- (422) Tačiau Komisija atkreipia dėmesį į tai, kad keli pagrindinių principų, kurie sudaro EEPS, elementai neatitinka metodikos 4 skyriuje nustatytų sąlygų. Pirmiausia, EEPS neatitinka metodikos 4.2 punkte nustatytų sąlygų, kuriomis reikalaujama, kad rengiantis mokėti pagalbą turi būti atsižvelgiama į būsimus konkurencijos pokyčius. EEPS kainų nustatymo mechanizmai sukurti taip, kad nustatant kainą būtų atsižvelgta tik į specialius konkrečios jėgaines parametrus. Būtina atsižvelgti į konkuruojančių gamintojų siūlomas kainas ir jų gamybos pajėgumus.
- (423) Remdamasi metodikos 4.9 punktu Komisija nuogaustauja, kad pagalbos suma greičiausiai nebūtų koreguojama siekiant deramai atsižvelgti į prielaidų apie ekonomiką ir rinką, kurios iš pradžių buvo padarytos apskaičiuojant per dideles sąnaudas ir jų realius pokyčius per tam tikrą laikotarpį, skirtumus. EEPS patenka į šią kategoriją, nes rengiant pagalbos priemonę nesinaudota jokiomis rinkos prielaidomis. Be to, tai, kad pagrindinis EEPS principas liko nepakitęs nepaisant laipsniško elektros rinkos atvėrimo ir todėl MVM atsiranda prievolė pirkti energijos daugiau nei reikia pagal jos poreikius bei perparduoti tą energiją laisvojoje rinkoje, aiškiai rodo, kad EEPS neatsižvelgta į faktinius rinkos pokyčius.
- (424) Be to, kaip matyti iš 3 skyriaus, vienas iš EEPS pagrindinių pranašumų, kuriuos elektros energijos gamintojams suteikia EEPS, yra MVM išpareigojimas pirkti nustatytus pajėgumus ir garantuotus kiekius už kainą, kuria padengiamos pastoviosios, kintamosios ir kapitalo sąnaudos per laikotarpį, kuris daugmaž atitinka įrenginių gyvavimo ar nusidėvėjimo trukmę. Todėl dėl EEPS viena iš šalių išpareigojama pirkti elektrą iš kitos šalies, neatsižvelgiant į faktinę konkurencijų pasiūlymų raidą.
- (425) Kelios valstybės narės įgyvendino kompensacijos mechanizmus, kuriais iš anksto nustatoma didžiausia pagalbos suma, remiantis būsimos konkurencingos rinkos analize ir visų pirma būsimomis rinkos kainomis, kurios atsiranda dėl pasiūlos ir paklausos. Jei faktinės pajamos, kurias gauna susiję gamintojai, pasirodo esančios didesnės už prognozuotąsias, faktinės subsidijos perskaičiuojamos ir nustatomas žemesnės už didžiausią sumą. Todėl kompensacijos poveikis rinkai yra minimalus, visų pirma dėl to, kad jis neužtikrina gavėjams mažiausio produkcijos ir pardavimo lygio.
- (426) Šiuo atžvilgiu, užuot padėdamas pereiti į konkurencingą rinką, EEPS iš tikrųjų sukuria kliūtį realios konkurencijos raidai didelėje dalyje elektros energijos gamybos rinkos. Todėl rengiantis mokėti pagalbą neleidžiama atsižvelgti į būsimus konkurencijos pokyčius, o pagalbos suma nepriklauso nuo tikros konkurencijos raidos.
- (427) Taigi tai taip pat prieštarauja metodikos 5 skyriuje nustatytiems principams, pagal kuriuos finansavimo priemonės neturi pažeisti Bendrijos interesų, visų pirma – konkurencijos. Pagal 5 skyrių finansavimo metodas neturi apskunkinti išorės įmonėms ar naujiems dalyviams patekti į tam tikras nacionalines ar regionines rinkas. Tačiau, kaip pabrėžta, *inter alia*, 220 konstatuojamojoje dalyje, pajėgumų atidėjimo sistema ir pajėgumų mokestis turi tendenciją sulaukyti MVM (kuri yra didžiausia pirkeja

⁽⁹⁰⁾ Žr. įvadinės metodikos nuostatas.

didmeninėje rinkoje) nuo kitų gamintojų, išskyrus EEPS pasirašiusius gamintojus, pasirinkimo. Be to, rinkos atvėrimas ir EEPS nustatytos sąlygos verčia MVM pirkti daugiau elektros nei jai reikia ir perparduoti tą elektrą laisvojoje rinkoje pasinaudojant perpardavimo mechanizmais. Tai savaime trukdo į didmeninę rinką patekti naujiems dalyviams. Galiausiai, Komisija mano, kad EEPS sukelia konkurencijos iškreipimą Vengrijos didmeninėje elektros rinkoje laikotarpį, kuris gerokai viršija laiką, kurio reikia protingam perėjimui į konkurencingą rinką.

(428) EEPS sudarančios taisyklės neatitinka metodikos 4.5 punkte nustatytų kriterijų, nes didžiausia pagalbos suma, mokėtina gamintojams nuo 2004 m. gegužės 1 d. iki EEPS galiojimo pabaigos, iš anksto nenurodoma.

(429) Be to, metodikos 4.8 punkte teigiama, kad Komisija turi rimčiausių nuogąstavimų, susijusių su pagalba, kuria ketinama apsaugoti visą arba dalį prieš įsigaliojant Direktyvai 96/92/EB⁽⁹¹⁾ gauto pelno, griežtai neatsižvelgiant į reikalavimus atitinkančias per dideles sąnaudas, kurias galėtų nulemti atsiradusi konkurencija.

(430) Tai, kad EEPS išliko Vengrijai įstojus į Europos Sąjungą, kaip tik buvo skirta susijusių elektros energijos gamintojų ir jėgainių pelno, gauto prieš įsigaliojant Direktyvai 96/92/EB, didžiąjai daliai apsaugoti. Be to, EEPS pasirašiusios jėgainės užima labai svarbią rinkos dalį ir labai ilgą laikotarpį, kuris smarkiai viršija laiką, reikalingą tinkamam perėjimui į rinką.

(431) Be to, pagal pagrindines EEPS sudarančias nuostatas, Komisija negali atskirti elementų, kurie jai gali atrodyti nesuderinami su bendrąja rinką pagal metodiką, rinkinio. Visų pirma, sutrumpinti EEPS galiojimą nepakaktų, kad EEPS taptų suderinamos, nes finansavimo metodas, pagrįstas atidėtais pajėgumais ir garantuotais pirkimo kiekiais, vis tiek trukdytų tikros konkurencijos raidai. Kainų nustatymo mechanizmai taip pat toliau prieštarautų tikslui skatinti tikrai konkurencingos rinkos, kurioje kainos priklausytų nuo pasiūlos ir paklausos, atsiradimą.

(432) Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, Komisija daro išvadą, kad EEPS yra nesuderinamos su metodikoje nustatytais kriterijais.

⁽⁹¹⁾ Elektros rinkos liberalizacijos diena, kuri Vengrijai yra 2004 m. gegužės 1 d.

(433) Kai kurios suinteresuotosios šalys teigė, kad EB sutarties 86 straipsnio 2 dalis gali būti taikoma EEPS, net jeigu jos neatitinka *Altmark* sprendimo kriterijų.

(434) Komisija mano, kad 255–275 konstatuojamosiose dalyse išdėstyti argumentai dėl *Altmark* sprendimo taip pat leidžia daryti išvadą, kad 86 straipsnio 2 dalis negali būti taikoma EEPS.

(435) Taigi 86 straipsnio 2 dalis gali būti taikoma tik įmonėms, kurios teikia konkrečiai apibrėžtas visuotinės ekonominės svarbos paslaugas, o taip nėra šiuo konkrečiu atveju, kaip teigiama 256–267 konstatuojamosiose dalyse. Be to, kompensacija už VESP teikimą turi būti proporcinga papildomai patiriamoms sąnaudoms; kitaip tariant, turi būti įmanoma apibrėžti VESP taikymo sritį, kad būtų galima apskaičiuoti susijusias sąnaudas. Atsižvelgiant į 268–270 konstatuojamąsias dalis, šis atvejis toks nėra.

(436) Taigi vertinama pagalba yra nesuderinama valstybės pagalba.

7.8. Susigrąžinimas

(437) Remiantis EB sutartimi ir Teisingumo Teismo praktika, Komisija yra įgaliota, jei ji nustato pagalbos nesuderinamumą su bendrąja rinką, nuspręsti, kad atitinkama valstybė privalo pagalbą panaikinti arba pakeisti⁽⁹²⁾. Valstybės įpareigojimas panaikinti Komisijos nesuderinama su bendrąja rinką laikomą pagalbą, pagal Teismo nuolatinę praktiką, yra skirtas atkurti iki pagalbos buvusių padėtį⁽⁹³⁾. Teismo nuomone, šis tikslas yra pasiektas, jei gavėjas grąžina neteisėtą pagalbą ir taip praranda rinkoje turėtą palankesnę padėtį konkurentų atžvilgiu, ir atkuriamą iki pagalbos suteikimo buvusią padėtį⁽⁹⁴⁾.

(438) Vadovaujantis tokia Teismo praktika, Reglamento (EB) Nr. 659/99 14 straipsnyje nustatyta, kad „jeigu esant neteisėtai pagalbai priimami neigiami sprendimai, Komisija nusprendžia, kad suinteresuotoji valstybė narė turi imtis visų priemonių, kurios būtinos, kad pagalba būtų išieškota iš gavėjo. Komisija nereikalauja išieškoti pagalbos, jeigu tai prieštarautų bendrajam Bendrijos teisės principui.“

⁽⁹²⁾ 1973 m. liepos 12 d. Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją*, C-70/72, Rink. 00813, 13 punktas.

⁽⁹³⁾ 1994 m. rugsėjo 14 d. Sprendimo *Ispanija prieš Komisiją*, C-278/92, C-279/92 ir C-280/92, Rink. I-4103, 75 punktas.

⁽⁹⁴⁾ 1999 m. liepos 17 d. Sprendimo *Belgija prieš Komisiją*, C-75/97, Rink. I-03671, 64–65 punktai.

(439) Kai kurios suinteresuotosios šalys teigė, kad privatinės teisės sutarčių nutraukimas Komisijos sprendimu prieštarautų teisinio tikrumo principams, nes EEPS yra privatinės teisės sutartys, kurias gamintojai sąžiningai sudarė tuo metu vyravusiomis rinkos sąlygomis. Jos taip pat teigia, kad toks sprendimas prieštarautų proporcingumo principui. Komisija atmeta tokius teiginius dėl 382–387 konstatuojamosiose dalyse nurodytų priežasčių.

(440) Dėl proporcingumo Teismas yra nusprendęs, kad neteisėtai suteiktos valstybės pagalbos susigrąžinimas siekiant atkurti buvusią padėtį, negali iš esmės būti laikomas neproporcingu Sutarties nuostatų dėl valstybės pagalbos tikslams⁽⁹⁵⁾.

(441) Todėl Komisija mano, kad yra pakankamai priežasčių susigrąžinti pagalbą, suteiktą per EEPS, siekiant atkurti konkurencijos sąlygas.

Susigrąžintinos pagalbos sumos nustatymas

(442) Iš 176–236 konstatuojamųjų dalių matyti, kad EEPS suteiktas pranašumas yra gerokai didesnis už bet kokią teigiamą EEPS kainų ir kainų, kurios būtų galėjusios būti rinkoje, jei nebūtų EEPS, skirtumą.

(443) Tačiau Komisija laikosi nuomonės, kad bendra visų MVM ilgalaikių įsipareigojimų pirkti, kaip nustatyta 174–236 konstatuojamosiose dalyse, sąlygų vertė laikotarpį nuo 2004 m. gegužės 1 d. iki EEPS nutraukimo, negali būti tiksliai apskaičiuota. Taigi nurodydama susigrąžinti neteisėtą pagalbą, Komisija apsiribos tik skirtumu, kuris galėjo būti tarp elektros energijos gamintojų pajamų pagal EEPS ir pajamų, kurias jie būtų galėję gauti rinkoje per tą laiką, jei nebūtų buvę EEPS.

(444) Nustatydama iš gamintojų susigrąžintiną sumą Komisija pripažįsta, kad tiksliai apskaičiuoti valstybės pagalbos, kurią faktiškai pasinaudojo gavėjai, sumą yra gana sudėtinga, nes tai priklauso nuo to, kokie būtų buvę pagamintos ir parduotos energijos kiekiai ir kainos Vengrijos didmeninėje rinkoje nuo 2004 m. kovo 1 d. iki EEPS

nutraukimo dienos, jei tuo metu nebūtų galiojusi nė viena EEPS. Kadangi EEPS apima didžiąją dalį Vengrijos gamybos pajėgumų, rinka būtų buvusi labai skirtinga „priešingos padėties scenarijaus“⁽⁹⁶⁾ atveju, nei buvo iš tikrųjų.

(445) Išskirtinė elektros savybė yra ta, kad pagaminta ji negali būti ekonomiškai laikoma. Siekiant užtikrinti tinklo stabilumą, elektros pasiūla ir paklausa turi būti visą laiką subalansuota. Taigi energijos kiekis, kurį elektros energijos gamintojai ir Importasuotojai gali parduoti didmeninėje rinkoje per tam tikrą laikotarpį, ir kaina, kurią jie gali gauti už tą energiją, priklauso ne nuo bendro energijos kiekio, kurio prašo pirkėjai per tą laikotarpį, bet nuo to, kokio kiekio elektros energijos jie prašo kiekvienu atskiru momentu⁽⁹⁷⁾. Be to, labai svyruoja paros ir sezono elektros poreikis, o tai reiškia, kad gamybos ir importo pajėgumai, kurių reikia poreikiui patenkinti kiekvienu atskiru momentu, taip pat svyruoja ir kad tam tikri elektros energijos gamybos vienetai tiekia energiją tik tais laikotarpiais, kuriais poreikis yra didelis⁽⁹⁸⁾. Taigi negalima visiškai tiksliai įvertinti rinkos veikimo remiantis Komisijos turimais faktinio suvartojimo, gamybos ir kainų duomenimis.

(446) Tačiau pagal Teismo praktiką jokia Bendrijos teisės nuostata iš Komisijos nereikalaujama nustatyti tikslios grąžintinos pagalbos sumos nurodant grąžinti pagalbą, kuri paskelbta nesuderinama su bendrąja rinka. Pakanka, kad Komisijos sprendime būtų informacija, kuria remdamasis gavėjas be didelių sunkumų galėtų pats nustatyti sumą⁽⁹⁹⁾.

(447) Atitinkamai, Komisija teikia gaires, kaip nustatyti susigrąžintiną sumą. Kaip minėta, EEPS apima tokią svarbią Vengrijos gamybos rinkos dalį, kad kainos be EEPS būtų buvusios ne tokios, kokios faktiškai yra rinkos dalyje be EEPS. Vadinasi, kainos, kurias būtų gavę gamintojai, jei nebūtų buvę EEPS, gali būti apskaičiuotos

⁽⁹⁵⁾ 1999 m. birželio 7 d. Sprendimo *Belgija prieš Komisiją*, C-75/97, Rink. I-030671, 68 punktą, 1990 m. kovo 21 d. Sprendimo *Belgija prieš Komisiją*, C-142/87, Rink. I-00959, 66 punktą, ir 1994 m. rugsėjo 14 d. Sprendimas *Ispanija prieš Komisiją*, C-278/92–C-280/92, Rink. I-04103, 75 punktą.

⁽⁹⁶⁾ Apibrėžtas, kaip išgalvotas scenarijus, pagal kurį nuo 2004 m. gegužės 1 d. iki EEPS nutraukimo dienos negaliojo nė viena EEPS. „Faktinis scenarijus“ yra tai, kas faktiškai nutiko dėl to, kad galiojo EEPS.

⁽⁹⁷⁾ Šis parametras išreikštas MW ir paprastai vadinamas „sistemos apkrova“.

⁽⁹⁸⁾ Didelio poreikio laikotarpiai paprastai vadinami „didžiausios apkrovos“ laikotarpiais, palyginant su „bazinės apkrovos“ laikotarpiais.

⁽⁹⁹⁾ Visų pirma žr. 2000 m. spalio 12 d. Sprendimo *Ispanija prieš Komisiją*, C-480/98, Rink. I-8717, 25 punktą ir 2005 m. gegužės 12 d. Sprendimo *Komisija prieš Graikiją*, C-415/03, Rink. I-3875, 39 punktą.

remiantis rinkos modeliavimu, kurį sudaro didmeninės elektros rinkos veikimo analizavimas esant „priešingos padėties scenarijui“. Kadangi modeliavimo tikslas – įvertinti, koks būtų buvęs pardavimas ir kainos esant priešingos padėties scenarijui, siekiant patikimai apskaičiuoti sumas, kurias MVM būtų sumokėjusi susijusiems gamintojams už energiją, pirktą iš jų pagal tą scenarijų. Modeliuojant turi būti laikomasi toliau konstatuojamosiose dalyse nustatytų sąlygų.

- (448) Pirmiausia, atsižvelgiant į tai, kad elektros energijos paklausa yra labai nelanksti kainų atžvilgiu, modeliavimas turėtų būti atliekamas darant prielaidą, kad kiekvienu momentu sistemos apkrova priešingos padėties scenarijuje yra lygus tuo metu faktiškai esančiai apkrovai.
- (449) Antra, kaip nurodyta 196 konstatuojamojoje dalyje, didelė dalis elektros parduodama konkurencingoje didmeninėje rinkoje pagal neatidėliotųjų atsiskaitymų ir išankstinių sandorių sutartis. Iš energetikos sektoriaus tyrimo matyti, kad išankstinių sandorių kainų lygis priklauso nuo atskirų lūkesčių dėl neatidėliotųjų atsiskaitymų rinkos kainų raidos. Kitaip nei neatidėliotųjų atsiskaitymų rinkų, kurių atžvilgiu teorijoje teigiama, kad tobulai konkurencingomis sąlygomis kaina kiekvienu momentu yra visų gamybos vienetų, kurių reikia poreikiui patenkinti, didžiausios ribinės trumpojo laikotarpio išlaidos⁽¹⁰⁰⁾, išankstinių sandorių rinkų atveju nėra aiškaus kainų etalono, kurį būtų galima apskaičiuoti pasitelkiant ekonomikos teoriją. Be to, neįmanoma modeliuoti strategijų, kurias pardavėjai ir pirkėjai sukurtų neatidėliotųjų atsiskaitymų ir išankstinių sandorių sutarčių arbitražo atžvilgiu, poveikio. Šį faktą iliustruoja labai įvairios aplinkybės, pastebimos didmeninėse rinkose visoje Europoje. Energetikos sektoriaus tyrimas parodė, kad parduodamų neatidėliotųjų atsiskaitymų sandorių produktų kiekio ir nacionalinio elektros suvartojimo kiekis valstybėse narėse labai skiriasi⁽¹⁰¹⁾.
- (450) Kaip apibrėžta 198 konstatuojamojoje dalyje, neatidėliotino atsiskaitymo kainomis, visų pirma neatidėliotųjų atsiskaitymų elektros energijos biržose, paprastai nustatomi etalonai visai didmeninei rinkai, įskaitant išankstinių sandorių produktus. Todėl Komisija laikosi nuomonės, kad siekiant nustatyti susigrąžintinas pagalbos sumas, didmeninė rinka turi būti modeliuojama darant prielaidą, kad visa elektra būtų buvusi parduota pagal neatidėliotųjų atsiskaitymų sutartis, išskyrus tam tikrus 453–456 konstatuojamosiose dalyse minimus elementus.
- (451) Modeliavimas turėtų būti pagrįstas susijusių gamybos vienetų ribinėmis trumpojo laikotarpio sąnaudomis. Vadinasi, modeliuojant turėtų būti atsižvelgiama į svarbius

⁽¹⁰⁰⁾ Tobulai konkurencingomis sąlygomis visi gamybos vienetai, kurių reikia poreikiui kiekvienu momentu patenkinti, yra tie, kurių trumpojo laikotarpio ribinės sąnaudos yra mažiausios ir kurie gali tiekti tinklai visą elektros energiją, kurios reikia poreikiui patenkinti. Elektros gamybos vienetai gali būti rikiuojami pagal jų trumpojo laikotarpio ribines sąnaudas. Jų pateikimas į rinką kiekvienu momentu priklauso nuo jų vietos šioje „nuopelnų eilėje“, nuo sistemos apkrovos ir nuo elektros energijos, kurią tiekia gamybos vienetai, užimantys aukščiausias vietas nuopelnų eilėje.

⁽¹⁰¹⁾ Pvz., 5 % Prancūzijoje, 11 % Jungtinėje Karalystėje, 44 % Italijoje ir 84 % Ispanijoje.

duomenis, būdingus kiekvienam Vengrijoje⁽¹⁰²⁾ nuo 2004 m. gegužės 1 d. iki faktinės EEPS nutraukimo dienos veikusiam elektros energijos gamybos vienetui, atsižvelgiant visų pirma į įdiegtus pajėgumus, šiluminį efektyvumą, kuro sąnaudas ir kitus pagrindinius kintamųjų sąnaudų elementus, taip pat planuotų ir neplanuotų prastovų laikotarpius. Be to, modeliavimas turėtų būti atliekamas darant esminę prielaidą, kad kiekvienu momentu modeliuojamoje neatidėliotųjų atsiskaitymų rinkoje yra viena vienintelė kaina, susiformavusi dėl pasiūlos ir paklausos mechanizmų. Ši vienintelė kaina keičiasi dėl paklausos ir kintamųjų sąnaudų kitimo.

- (452) Modeliuojant turėtų būti atsižvelgta į tai, kad pagal priešingos padėties scenarijų MVM neturėtų pirkti elektros energijos daugiau nei jai reikia komunalinių paslaugų segmento poreikiams patenkinti⁽¹⁰³⁾. Taigi 226 konstatuojamojoje dalyje minimų perpardavimo mechanizmų nebūtų esant priešingos padėties scenarijui, o MVM poreikiai apsiribotų sumomis, kurių reikia komunalinių paslaugų poreikiams patenkinti.
- (453) Modeliuojant taip pat reikėtų atsižvelgti į specialias, tinkamai pagrįstas aplinkybes, kuriomis gali pririekti nukrypti nuo ribinių sąnaudų principo, kuriuo grindžiamas visas modeliavimas. Su tokiomis specialiomis aplinkybėmis gali susidurti termofikaciniai vienetai. Priklausomai nuo jų sutarčių ar įstatymais numatytų prievolių šilumos tiekimo atžvilgiu, šie vienetai gali turėti parduoti energiją mažesne kaina nei jų ribinės trumpojo laikotarpio sąnaudos.
- (454) Tokios aplinkybės gali būti būdingos ir tiems gamybos vienetams, kurie naudojami viešosios paramos schema dėl to, kad jie naudoja aplinkai nekenksmingas technologijas. Toks atvejis yra Vengrijoje, kurios teisės aktuose nustatyta, kad MVM ir regioninės skirstymo įmonės privalo pirkti elektrą, pagamintą termofikacijos būdu ar iš atliekų ar atsinaujinančių šaltinių energijos oficialiai reguliuojamomis kainomis, kurios paprastai yra didesnės už kainas, esančias konkurencinguose didmeninės rinkos sektoriuose. Modeliuojant turi būti atsižvelgiama į tai, kad tokio privalomo pirkimo schema būtų buvusi ir pagal priešingos padėties scenarijų. Todėl MVM nupirkti kiekiai pagal privalomo pirkimo sistemą ir už tą energiją sumokėtos kainos būtų tokios pačios, kaip nustatyta pagal faktinį scenarijų⁽¹⁰⁴⁾.

⁽¹⁰²⁾ Nesvarbu, ar pagal EEPS, ar ne.

⁽¹⁰³⁾ Deramai atsižvelgiant į nuostolius perdavimo ir skirstymo tinkluose.

⁽¹⁰⁴⁾ Faktiniame scenarijuje rinka yra tokia, kokia ji buvo nuo 2004 m. gegužės 1 d., kai galiojo EEPS.

- (455) Modeliuojant taip pat reikėtų atsižvelgti į tai, kad tam tikrų fiziškai prieinamų gamybos pajėgumų nėra tiekiant elektrą didmeninėje rinkoje, nes jie atidėti balansavimo paslaugoms teikti perdavimo sistemos operatoriui. Pagal faktinį scenarijų balansavimo paslaugas teikė ir EEPS sudarę gamintojai, ir kiti gamintojai. Modeliuoti reikėtų darant prielaidą, kad pagal „priešingos padėties scenarijų“ pajėgumai, atidėti balansavimo paslaugų teikimui perdavimo sistemos operatoriui, pagal tokius pajėgumus tiekiamą energiją ir už tai gaunama kaina yra tokie patys kaip ir pagal faktinį scenarijų.
- (456) Pagal priešingos padėties scenarijų importuojamo ir eksportuojamos elektros kiekiai ir už juos gaunamos kainos gali skirtis nuo kiekių ir kainų pagal faktinį scenarijų. Tačiau būtų neįmanoma tiksliai įvertinti to poveikio neišplėtus modeliavimo apimties ir neįtraukus eksportuojančių ir importuojančių valstybių rinkų, nes rinkos dalyvių sprendimams dėl eksporto ar importo iš vienos valstybės į kitą įtakos turi rinkos sąlygos, vyraujančios ir eksportuojančioje, ir importuojančioje valstybėje. Atsižvelgdama į tai, kad į Vengriją importuojami ir iš jos eksportuojami kiekiai yra riboti, palyginti su viduje pagaminamais ir suvartojamais kiekiais, ir atsižvelgdama į tai, kad trečdaliui viso importuojamo kiekio taikomos ilgalaikės sutartys⁽¹⁰⁵⁾, Komisija mano, kad tokiam modeliavimo apimties išplėtimui reikia neproporcingų pastangų. Tačiau Vengrija gali manyti, kad, pagal priešingos padėties scenarijų, importuojami ir eksportuojami kiekiai bei atitinkamos kainos buvo tokios pačios pagal faktinį scenarijų.
- (457) Komisija informuota, kad tam tikri gamintojai, nesudarę EEPS su MVM, sudarė ilgalaikes ar vidutinės trukmės elektros energijos tiekimo sutartis su kitais klientais. Tačiau Komisija laikosi nuomonės, kad į tokias sutartis modeliuojant nereikėtų atsižvelgti, nes dėl EEPS nutraukimo 2004 m. gegužės 1 d, ar anksčiau (o tai pagrindinė priešingos padėties scenarijaus prielaida) būtų būtina pasikeitusios visų gamintojų komercinės strategijos, nes pagal EEPS atidėta didelė dalis įdiegtų pajėgumų. Kaip teigiama 449 konstatuojamojoje dalyje, neįmanoma apskaičiuoti elektros, kuri parduota kaip neatidėliotinių atsiskaitymų ir išankstinių sandorių produktai, dalies. Todėl nėra pagrindo manyti, kad visi gamintojai parduotų visą produkciją kaip neatidėliotinių atsiskaitymų sandorių produktus, jei nepatektų į vieną iš padėčių, aprašytų 453–456 konstatuojamosiose dalyse.
- (458) Tiksliausias būdas modeliuoti didmeninę elektros rinką – daryti tai valandiniu pagrindu, atsižvelgiant į visus parametrus, būdingus kiekvienai atskirai valandai. Tačiau
- Komisija sutiks, kad modeliavimas būtų apribotas tik tipinėmis laiko imtimis ir kad atlikto modeliavimo, naudojant kiekvieną tipinę imtį, rezultatai būtų ekstrapoliuojami visam vertinamam laikotarpiui.
- (459) Modeliuojant turėtų būti gauti patikimi kiekvieno gamybos vieneto tiekto elektros energijos kiekio ir pagal priešingos padėties scenarijų gautos jos kainos įverčiai. Elektros energijos, kurios reikia MVM reguliuojamo segmento⁽¹⁰⁶⁾ poreikiams patenkinti, ir bendro didmeninėje rinkoje tiekiamo elektros energijos kiekio kiekvienu atskiru momentu santykis turėtų būti apskaičiuojamas remiantis pirmesnių laikotarpių duomenimis, susijusiais su bendru galutinių vartotojų suvartojamu kiekiu reguliuojamame segmente ir bendru galutinių vartotojų suvartojamu kiekiu pagal faktinį scenarijų.
- (460) Tokia dalis turėtų būti naudojama apskaičiuojant elektros energijos kiekį, kurį kiekvienas gamintojas būtų pardavęs MVM kiekvienu momentu pagal priešingos padėties scenarijų. Remiantis tokiais įverčiais, bendros sumos, kurias MVM būtų turėjusi sumokėti kiekvienam gamintojui už nupirktą energiją, kad patenkintų reguliuojamo segmento poreikius pagal priešingos padėties scenarijų, turėtų būti apskaičiuojamos per visą vertinamą laikotarpį⁽¹⁰⁷⁾.
- (461) Atliekant paskutinį veiksmažį skaičiuojant susigrąžintinas sumas, reikėtų atsižvelgti į tai, kad pagal faktinį scenarijų gamintojai nepardavė MVM visos gamybos blokų, kuriems taikomos EEPS, pajėgumų, bet panaudojo neatidėtus pajėgumus parduodami juos ne MVM, bet kitiems klientams. Kiekvieno susijusio gamybos bloko susigrąžintina pagalbos suma turėtų būti apskaičiuota metiniu pagrindu remiantis skirtumu tarp pajamų, gautų iš energijos pardavimo MVM pagal EEPS⁽¹⁰⁸⁾ pagal faktinį scenarijų, ir sumų, kurias MVM būtų sumokėjusi pagal priešingos padėties scenarijų, kaip apskaičiuota pagal pirmiau išvardytus principus.
- (462) Tačiau Komisija pripažįsta, kad pagal priešingos padėties scenarijų susiję gamintojai būtų galėję gauti didesnių pajamų iš kitų klientų, ne iš MVM, nei pajamos, gautos iš kitų klientų pagal faktinį scenarijų. Taip yra visų pirma dėl to, kad pagal priešingos padėties scenarijų nėra MVM

⁽¹⁰⁵⁾ Kurios būtų toliau galiojusios pagal priešingos padėties scenarijų.

⁽¹⁰⁶⁾ Šis kiekis atitinka elektros energiją, kurią faktiškai suvartoja vartotojai reguliuojamame segmente, ir papildomą kiekį, kurio reikia dėl nuostolių perdavimo ir skirstymo tinkluose.

⁽¹⁰⁷⁾ Nuo 2004 m. gegužės 1 d. iki faktinio EEPS nutraukimo.

⁽¹⁰⁸⁾ Šios pajamos turi būti apskaičiuojamos pagal kainas, kurias faktiškai mokėjo MVM. Laikotarpį, kai reguliuojamos kainos buvo viršesnės už EEPS kainų formules (nuo 2006 m. gruodžio 9 d. iki 2007 m. gruodžio 31 d.), skaičiuojant turi būti atsižvelgiama į reguliuojamas kainas.

atidėtų pajėgumų ir dėl to gamintojai turi daugiau galimybių parduoti produkciją ne MVM, bet kitiems klientams. Taigi Vengrija gali atskaityti iš pagal 416 konstatuojamąją dalį apskaičiuotų sumų skirtumą tarp pajamų, kurias gamintojai būtų gavę ne iš MVM, bet iš kitų klientų pagal priešingos padėties scenarijų, ir pajamų, kurias jie gavo ne iš MVM, bet iš kitų klientų pagal faktinį scenarijų, jei tas skirtumas yra teigiamas.

(463) Pagal Reglamento (EB) Nr. 659/1999 14 straipsnio 2 dalį susigrąžintinos palūkanos turėtų būti apskaičiuojamos taip pat metiniu pagrindu.

(464) Kad Komisija galėtų įvertinti Vengrijos atlikto modeliavimo tikslumą ir patikimumą, Vengrija turi pateikti išsamų naudotos metodikos aprašymą ir modeliuojant naudotus duomenis.

(465) Komisija žino, kad yra tinkamų priemonių, kuriomis būtų galima atlikti būtiną modeliavimą. Tokią priemonę Komisija faktiškai panaudojo atlikdama energetikos sektoriaus tyrimą šešių Europos didmeninių rinkų struktūrai ir veikimui įvertinti⁽¹⁰⁹⁾. Tokias priemones taip pat naudoja nemažai elektros energijos gamintojų ir prekyautojų ilgalaikėms elektros prognozėms, taip pat išteklių planavimo tyrimams atlikti ir gamybos pajėgumų valdymui optimizuoti. Be to, kaip minėta, Komisija yra pasirengusi sutikti su kai kuriuo supaprastinimu, visų pirma su tipinių laiko imčių naudojimu, o ne modeliavimu valandiniu pagrindu. Todėl remdamasi lojalios bendradarbiavimo principu, nustatytu Sutarties 10 straipsnyje, Vengrija per protingą laikotarpį turi atlikti modeliavimą taikydama pirmiau aprašytus principus ir remdamasi tokiu modeliavimu apskaičiuoti susigrąžintiną pagalbos sumą.

Sprendimo įgyvendinimas

(466) Europos Bendrijų Teisingumo Teismas mano, kad valstybė narė, patirianti netikėtų ar nenumatytų sunkumų arba pastebėjusi pasekmes, į kurias Komisija neatsižvelgė, gali pateikti tokias problemas vertinti pačiai Komisijai, pasiūlydama su tuo susijusius pakeitimus. Tokiu atveju Komisija ir valstybė narė turi dirbti išvien tam, kad sunkumai būtų išspręsti visapusiškai laikantis EB sutarties nuostatų⁽¹¹⁰⁾.

⁽¹⁰⁹⁾ Tokios valstybės narės buvo Belgija, Prancūzija, Vokietija, Italija, Nyderlandai, Ispanija ir Jungtinė Karalystė, kurios yra tarp didžiausių didmeninių rinkų Europoje.

⁽¹¹⁰⁾ Žr. Sprendimo Komisija prieš Vokietiją, C-94/87, Rink. 175, 9 punktą, ir 1995 m. balandžio 4 d. sprendimo Komisija prieš Italiją, C-348/93, Rink. I-673, 17 punktą.

(467) Todėl Komisija ragina Vengriją pateikti Komisijai vertinti bet kokias problemas, su kuriomis susidūrė įgyvendindama šį sprendimą.

8. IŠVADA

(468) Komisija daro išvadą, kad EEPS suteikiama neteisėta valstybės pagalba elektros energijos gamintojams pagal EB sutarties 87 straipsnio 1 dalį ir kad tokia valstybės pagalba nesuderinama su bendrąja rinka.

(469) Kaip paaiškinta 7.3 punkte, EEPS nustatytą valstybės pagalbos elementą sudaro MVM išsipareigojimas pirkti tam tikrus pajėgumus ir mažiausią garantuotą elektros kiekį už kainą, kuria didžiąją dalį gamybos vienetų gyvavimo trukmės dengiamos kapitalo, pastoviosios ir kintamosios sąnaudos, kartu garantuojant investicijų grąžą.

(470) Kadangi valstybės pagalba nesuderinama su EB sutartimi, ji turi būti nutraukta.

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

1. Išsipareigojimai pirkti, nustatyti *Magyar Villamos Művek Rt.* ir *Budapesti Erőmű Rt.*, *Dunamenti Erőmű Rt.*, *Mátrai Erőmű Rt.*, *AES-Tisza Erőmű Kft.*, *Csepeli Áramtermelő Kft.*, *Paksi Atomerőmű Rt.* ir *Pécsi Erőmű Rt.* (kuri pasirašė pirminę EEPS ir kuri yra *Pannon Hőerőmű Rt.* pirmtakė)⁽¹¹¹⁾ elektros energijos pirkimo sutartyse yra valstybės pagalba elektros energijos gamintojams pagal EB sutarties 87 straipsnio 1 dalį.

2. Valstybės pagalba, minima 1 straipsnio 1 dalyje, yra nesuderinama su bendrąja rinka.

3. Vengrija nutraukia valstybės pagalbos, minimos 1 dalyje, teikimą per šešis mėnesius nuo pranešimo apie šį sprendimą dienos.

2 straipsnis

1. Vengrija susigrąžina iš gavėjų 1 straipsnyje minimą pagalbą.

2. Į grąžintiną sumą įtraukiamos palūkanos nuo to laikotarpio, kai neteisėta pagalba suteikta gavėjui, iki faktinio pagalbos grąžinimo.

⁽¹¹¹⁾ Įmonių pavadinimai nurodyti tie, kurie galiojo EEPS pasirašymo metu.

3. Palūkanos apskaičiuojamos pagrindinei sumai ir susikauptosioms palūkanoms pagal Komisijos reglamento (EB) Nr. 794/2004 ⁽¹¹²⁾ su pakeitimais, padarytais Komisijos reglamentu (EB) Nr. 271/2008 ⁽¹¹³⁾, V skyrių.

3 straipsnis

1. Per du mėnesius nuo pranešimo apie šį sprendimą Vengrija pateikia Komisijai informaciją apie priemones, kurių jau imtasi, ir priemones, kurių planuojama imtis pagal šį sprendimą, visų pirma apie veiksmus, kurių imtasi siekiant atlikti tinkamą didmeninės rinkos modeliavimą, kad būtų nustatytos susigrąžintinos sumos, išsamią metodiką, kurią ketinama taikyti, ir išsamų duomenų, kuriuos ketinama naudoti tuo tikslu, aprašymą.

2. Vengrija nuolat informuoja Komisiją apie nacionalinių priemonių, kurių imtasi įgyvendinant šį sprendimą, pažangą, kol grąžinama 1 straipsnyje minima pagalba. Komisijos prašymu Vengrija nedelsdama pateikia informaciją apie priemones, kurių imtasi arba kurių ketinama imtis, kad būtų įvykdytas šis sprendimas. Be to, Vengrija pateikia Komisijai išsamius duomenis apie pagalbos sumas ir palūkanas, kurias pagalbos gavėjai jau grąžino.

4 straipsnis

1. Vengrija turėtų apskaičiuoti tikslią susigrąžintiną sumą remdamasi tinkamu didmeninės elektros rinkos, kokia ji būtų, jei nuo 2004 m. gegužės 1 d. nebūtų galiojusi nė viena elektros

energijos pirkimo sutartis, minima 1 straipsnio 1 dalyje, modeliavimu.

2. Per šešis mėnesius nuo pranešimo apie šį sprendimą Vengrija apskaičiuoja susigrąžintinas sumas, taikydama 1 dalyje minimą metodą, ir pateikia Komisijai visą svarbią informaciją apie modeliavimą, visų pirma jo rezultatus, išsamų taikytos metodikos aprašymą ir duomenų, naudotų atliekant modeliavimą.

5 straipsnis

Vengrija užtikrina, kad 1 straipsnyje minimos pagalbos susigrąžinimas būtų įvykdytas per dešimt mėnesių nuo pranešimo apie šį sprendimą dienos.

6 straipsnis

Šis sprendimas yra skirtas Vengrijos Respublikai.

Priimta Briuselyje 2008 m. birželio 4 d.

Komisijos vardu

Neelie KROES

Komisijos narė

⁽¹¹²⁾ OL L 140, 2004 4 30, p. 1.

⁽¹¹³⁾ OL L 82, 2008 3 25, p. 1.